

ΤΟ ΣΚΟΥΦΙΝ ΤΟΥ ΒΑΡΥΠΝΑ¹

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΟΞΑΣΙΑ

Εν τῇ ἱστορίᾳ τῆς διαδόσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἀναντιρρήτως ἐπιφανῆ κατέχει θέσιν ἡ Κύπρος. Ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς θέσεως αὐτῆς, ἐγγύτατα τοῦ ἀσιατικοῦ κόσμου κειμένη, ἡ νῆσος αὕτη κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους ἦτο ὥσπερ τις χοάνη, εἰς τὴν ὁποίαν θρησκευτικαὶ παραστάσεις σημιτικῶν λαῶν ἔχωνεύοντο· καὶ ἀπετελειοῦντο εἰς ἑλληνικοὺς τύπους. Ρεύματα ἔξι ἀντιθέτων προερχόμενα διευθύνσεων συγνηνοῦντο ἐκεῖ καὶ συνεμιγνύοντο· τὸ ἐν ἕρεμεν ἐκ τῆς Φοινίκης ἀπηγχέεις τοῦ παναρχαίου πολιτισμοῦ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν Βασιλωνίων· ἄλλο ἐκ νότου ἀπαυγάσματα τῆς αἰγυπτιακῆς θεοσοφίας· τὸ τρίτον δ' ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν παρεῖχε πλούσια καὶ γονιμώτατα σπέρματα ἑλληνικῶν ἰδεῶν. Τὸ ρεῦμα τοῦτο τὴν πρώτην ἀφετηρίαν εἶχεν ἴσως ἐν Κρήτῃ, διότι βεβαία φαίνεται ἡ ἐν τοῖς μυθικοῖς χρόνοις ἐπικοινωνία τῆς νήσου ταύτης πρὸς τὴν Κύπρον, ὑστερὸν δ' ἐν "Αργει, εἴτα ἐν τῇ ἀρκαδικῇ Τεγέᾳ, ἐν Λακωνίᾳ, καὶ τελευταῖον ἐν Ἀθήναις.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τοὺς παναρχαῖους χρόνους ὅτε δὲ τὸ σεμνὸν οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἥρχισε νὰ καταρρέῃ καὶ ἡ πίστις εἰς τοὺς θεοὺς νὰ κλονῆται, ὧγκοῦτο δ' ὁ φορυτὸς τῆς δεισιδαιμονίας, ἡ Κύπρος πάλιν ἦτο ὁ πρῶτος σταθμός, ἐξ οὗ διεσπάρησαν ἀνὰ τὰς λοιπὰς Ἑλληνικὰς χώρας συριακαὶ καὶ παντοιειδεῖς ἄλλαι ἀσιατικαὶ καὶ αἰγυπτιακαὶ λατρεῖαι, ὅπόθεν ἔξωρμῶντο παντοίων προελεύσεων γόνητες καὶ τερατουργοὶ καὶ μάντεις. Ἀλλ' ἐν αὐτῇ πάλιν καὶ ἐρριζούλησε καὶ ἑλληνικὸν προσέλαθε χαρακτῆρα τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα· διότι ἡ πρώτη σπουδαία ἀποστολικὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου ἐν Κύπρῳ ἐγένετο καὶ Κύπριος ἦτο ὁ ἐπιφανέστατός τῶν συνεργατῶν τοῦ Ἀποστόλου, ὁ Βαρνάβας.

Διηγήθον ἐκ Κύπρου κατὰ τοὺς ὑστερὸν χρόνους "Αρχεῖς ἐξ Ἀνατολῶν, Φράγκοι ἐκ τῆς Δύσεως, καὶ ἀπέλιπον ἵγνη τῆς διαβάσεως αὐτῶν,

¹ Ἀνακοινώσις εἰς συνεδρίασιν τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ, ὅρισθείσαν πρὸς ἔξτασιν κυπριακῶν θεμάτων. Ἐστενογραφήθη ἀδείᾳ τοῦ διαλητοῦ.

Εἶναι γυνωστὸν ἐκ τῆς τραγῳδίας τοῦ Γκαΐτε
καὶ πάγκοινον κατέστη διὰ τῶν μελωδίῶν τοῦ

‘Ο κ. Κωστής Παλαμᾶς

Γκουνῶ τὸ δῆνομα τοῦ Μεφιστοφελοῦς. Ἀλλὰ πόθεν προηῆθε τὸ δῆνομα τοῦτο δὲν εἶχεν ἐξιγνιασθῆ. Ἐπεχείρησάν τινες νὰ τὸ ἐξηγήσωσιν ἐκ τῆς ἔθραικῆς γλώσσης, ἀλλοὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς· ἀλλ' αἱ ἑταῖροι τοιαὶ αὐτῶν ἦσαν βεβιασμέναι καὶ ἀπίθανοι. Τοῦ ὄρθοῦ φαίνεται ὅτι ἔτυχεν ὁ σοφὸς Γερμανὸς μυθολόγος κ. Γουλιέλμος Ῥόσερ, δοτις ἐν τῇ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος δημοσιεύθεισῃ ἐμβριθεστάτη μελέτῃ του περὶ τοῦ Ἐφιάλτου, εἰκάζει ὅτι τὸ δῆνομα ἐπλάσθη ὑπὸ λογίων τῆς Ἀναγεννήσεως, εἶναι δὲ Μεγιστωφέλης, σημαῖνον δαίμονα μέγιστα ώφελοῦντα. Ἐπλάσθη δὲ τὸ δῆνομα κατὰ τὸν τύπον τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἐφιάλτου, Ωφέλης ἢ Ἐπωφέλης. Ἀλλὰ τίς ἡ σχέσις τοῦ Μεφιστοφελοῦς πρὸς τὸν Ἐφιάλτην, καὶ τίνος ἔνεκα λόγου πάθος βαρὺ καὶ δυσάρεστον ἔφερε παρὰ τοῖς "Ἐλλησι τόσον εὐφημον δῆνομα; Τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας νομίζω ὅτι δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν εἰς δημώδεις Ἑλληνικὰς δοξασίας, τὰς ὥποιας θὰ σᾶς ἀναφέρω. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἀναγκαῖαν κρίνω τὴν ἐπισκόπησιν τῶν διαφόρων δύναμάτων τοῦ Ἐφιάλτου παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς μέσους καὶ τοὺς σημειριγούς χρόνους.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ὄνομάτων τοῦ ἐφιάλτου—
Ἐφιάλτης, Ἡπίαλος, Πνιγαλίων, Τίφυς καὶ τῶν
τοιούτων—οὐδὲν διεσώθη ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ.
Ἐχει δ' αὕτη ποικίλα ὄνόματα πρὸς δήλωσιν
τοῦ πάθους, πάντα σχεδὸν ἐλληνικὰ τὴν ἐτυ-
μολογίαν, ἵσως δὲ καὶ πολλῷ παλαιότερα τῶν
χρόνων καθ' οὓς τὸ πρῶτον μνημονεύονται.

^{καὶ} Ὁ Ψελλός, ὁ Σουίδας καὶ ἄλλοι τινὲς βυζαντινοὶ συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν δτὶ ὁ Ἐφιάλτης ἐλέγετο παρὰ πολλοῖς βαθούτερις ἢ βαθούτεροις· τὸ δ' ὅνομα τοῦτο νοιτίουσιν δτὶ ἀνεπλά-

σθη ἀπὸ τοῦ τῆς δαίμονος Βαυδοῦ. 'Αλλ' οὔτε
ἡ ἐτυμολογία εἶναι ὅρθη οὔτε ἡ πρὸς τὸν Ἐφιάλ-
την συνταύτισις τοῦ Βαθουτζικαρίου φαίνεται
ἀκριβής καὶ ὅλα. 'Ως ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἀνα-
φερομένων εἰς τοῦτον δοξαστῶν τῶν Ἑλλήνων
τῶν μέσων χρόνων, τὰς ὄποιας ὁ Ψελλὸς ἐκθέ-
τει, εἶναι αὐτὸς τὸ καὶ κατὰ τὰς σημειρινὰς δο-
ξασίας κατὰ τὰ δωδεκαήμερα ἐπιφαινόμενον δαι-
μόνιον, διπερ νῦν κοινῶς λέγεται Καλλικάντζαρος,
ἐνιαγοῦ δ' ἄλλα διάφορα ἔχει ὄνοματα. Καὶ ὁ
Βαθουτζικαρίος καὶ ὁ Καλλικάντζαρος ἔχουσι
μέν τινας χαρακτῆρας τοῦ Ἐφιάλτου, ἄλλα δὲν
εἶναι αὐτὸς ὁ Ἐφιάλτης. Τὸ δ' ὄνομα τοῦ Βα-
θουτζικαρίου συνάπτει ὁ 'Ρόσ'ερ ἐν τῷ μνημο-
νευθέντι πρὸ μικροῦ συγγράμματί του πρὸς τὴν
λέξιν παπούτσης, καὶ παπούτσι, ήτις ἐλήφθη ἐκ
τῆς περισσῆς παπούσ' οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Ἑλλή-

νων καὶ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεῶν τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου, Βλάχων, Βουλγάρων, Σέρβων, εἰσῆχθη δὲ καὶ εἰς τινας τῶν ἀλλων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, οἷον εἰς τὴν γαλλικήν, τὴν ισπανίκην, τὴν γερμανικήν. Εἰς τὸ αὐτὸ πόρισμα εἰχον ἥδη καταλήξη καὶ ἔγω, ἐνισχύει δὲ τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἡ ὁμοία παραγγὴ τοῦ νεωτέρου ὄντος τοῦ Βαθούτζικαρίου, ἦτοι τοῦ Καλλικαντζάρου. Διότι νομίζω ὅτι τὸ δνομα τοῦτο παράγεται ἐκ τοῦ καλὸς καὶ τοῦ τζαγγίου, ὡς ἔλεγον τὰ ὑποδήματα οἱ Ἐλληνες κατὰ τοὺς μέσους χρόνους· πιθανωτάτην δ' ἀποδεικνύει τὴν ἐτυμολογίαν ὁ παρὰ τοῖς Ἐλλησι τῶν θρακικῶν παραλίων τοῦ Εὔξείνου Πόντου φερόμενος τύπος τοῦ ὄντος Καλλιτσάγγαρος ἀντὶ Καλλικάντζαρος.

Συνηθέστατον καὶ κοινότατον σήμερον δνομα τοῦ Ἐφιάλτου εἶναι μώρα ἡ λέξις ἐκ πρώτης ὅψεως φαίνεται σλαβική, καὶ ἀληθῶς ἐν τῇ πολωνικῇ ἀπαραλλάκτων οὕτω καλεῖται ὁ Ἐφιάλτης. Ἀλλ οὕταν ἐνθυμηθῶμεν, ώς καὶ πρὸ ἐτῶν παρετήρησα, δτι ἐν βυζαντιναῖς ἐπιφδαις εύρισκομεν ἐπίκιλησιν Μωρὰ τῆς Γιλλοῦς, τῆς γνωστῆς καὶ εἰς τὴν Σαπφὼ παιδοκτόνου δαίμονος, τῆς ἔχοντος παρα πλησίαν τὴν φύσιν πρὸς τὸν Ἐφιάλτην· δτι ἐν τοῖς μαγικοῖς ἑλληνικοῖς βιβλίοις ἀπαντῶμεν ὄνόματα δακιμόνων δμοια, οἷον Μωριά, Μωρή· δτι ἐν Ἀθηναϊκῇ κατάρᾳ τὸ δνομα τῆς Μώρας συνάπτεται μετὰ τοῦ παλαιοτάτου τῆς Κηρός: «Κῆρχ καὶ Μώρα νὰ σὲ πάρῃ!» καὶ δτι ἡ λέξις δὲν ἔζηγεται ἐκ σλαβικῆς τινος ρίζης, τούναν τίον δ' ὑπὸ διαφόρους τύπους ἀπαντᾶται ἐν γερ μανικαῖς καὶ ρωμανικαῖς γλώσσαις, πειθόμεθα δτι ἀν μὴ ἑλληνικὴ τούλαχιστον σφόδρα ἀμφί βολος εἶναι ἡ προέλευσις αὐτῆς.

”Αλλο δ’ ὄνομα κοινὸν τοῦ Ἐφιάλτου εἶναι
βραχῆς ἢ κατ’ ἄλλους διαλεκτικοὺς τύπους
βραχνᾶς ἢ σθραχνᾶς. Εὔλογος θὰ ἦτο ἡ ὑπόθε-
σις ὅτι σημαίνει τὸν προξενοῦντα βράγχον ἢ τοι
βραχνάδαν ἢ τὸν βραχγῶντα ἢ τοι τὸν βραχνια-
σμένον. ’Αλλ’ ὅτι τὸ ὄνομα ἐπλάσθη κατὰ παρ-
ετυμολογίαν, πειθόμεθα διδασκόμενοι ἐκ βυζαν-
τινῶν συγγραφέων ὅτι παλαιότερον εἶναι τὸ
ὄνομα βραυχνᾶς, ὅπου τὸ υ δὲν εἶναι βεβαίως
πρόσφυμα παρεμβληθὲν διὰ τὴν σύμπτωσιν τῶν
συμφώνων. ’Αλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο φαίνεται
παραφθαρέν ἐξ ἄλλου παλαιοτέρου. Τοῦτο δὲ τὸ
ἀκέραιον καὶ ἀδιάφθορον, ἀνενεργόσκομεν ἐν Κύ-
πρῳ. ’Εκεῖ ὁ Ἐφιάλτης ὄνομάζεται βαρυπνᾶς (ἢ
κατ’ ἄλλον τύπον γαρυπνᾶς καὶ κατὰ παρετυ-
μολογίαν ἀγρυπνᾶς), εἶναι δὲ σαφῆς ἡ ἐπιμολο-
γία καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ὄνόματος. ’Ο Σακελλάριος

ἐν τοῖς Κυπριακοῖς εἰκάζει ὅτι ἡ λέξις εἶναι σύνθετος ἀπὸ τοῦ βαρὺς καὶ πνοής, διθεν κατὰ τοῦτον βαρυπνᾶς εἶναι ὁ ἔχων βαρεῖαν τὴν ἀπόπνοιαν. Ἀλλ' ὡς νομίζω πρέπει μᾶλλον νὰ παραδεχθῶμεν σύνθετον ἀπὸ τοῦ βαρὺς καὶ ὑπνοῖς, μετὰ τῆς καταλήξεως -ἄς τῆς σημανινούσης τὸν ἀπεργάζόμενον τὸ ὑπὸ τοῦ στέλέχους τῆς λέξεως δηλούμενον, ὡς καὶ ἄλλα παραδείγματα διδάσκουσιν, οἷον σχοινᾶς, κανατᾶς, βαρελᾶς· διθεν βαρυπνᾶς εἶναι ὁ ἐπιφέρων βαρὺν ὑπνον, ὁ ἐν ὑπνῷ βαρεῖ· ἐπιφαινόμενος δαίμοναν, κατὰ τοὺς εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον ἀποδιδομένους ἕξορκισμούς.

Τὸν Βαρυπνᾶν φαντάζονται οἱ Κύπριοι φοροῦντα σκούφον· τοσοῦτον δ' οὐσιώδεις χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἐφιάλτου θεωροῦσι τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ὡςτε πρὸς δήλωσιν τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ἐφιάλτου λέγουσι κατὰ συνεκδοχὴν «έτσιλησε με τὸ σκουφίν τοῦ βαρυπνᾶ», ἥτοι μ' ἐπλάκωσεν ἡ σκούφια τοῦ Ἐφιάλτου, ἀνθ' οὗ οἱ ἄλλοι «Ἐλληνες λέγουσι «μ' ἐπλάκωσ' ἡ μώρα» ἢ «ἔπαθα μώρα» κττ. Δοξάζουσι δ' ὅτι ὁ κατορθώσας ν' ἀρπάσῃ τὸ σκουφίν τοῦ βαρυπνᾶ· τοῦ προτέρου δὲ τὸν περὶ τοῦ Νεμέαν τοῦ Περσέως μύθον, καθ' ὃν ἐγένετο κάτοχος ὁ ἥρως τῆς κυνῆς καὶ τῶν πεδίων, ἀφαιρέσας παρὰ τῶν φυλαττούσῶν ταῦτα Νυμφῶν.

Πρὸς τοὺς τοιούτους μύθους συναφῇ εἶναι ἐπεισόδια πολλῶν παραμυθίων τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ, καθ' ἀς ἡ ισχὺς ἡ ἡ ζωὴ δράκοντος ἡ γίγαντος ἡ θηρίου, εἶναι ἐγκεκλεισμένη εἰς φόρεμα ἡ σκεῦος ἡ ζώων, οὐ κύριος γενόμενος ὁ ἥρως γίνεται καὶ τῆς ζωῆς ἡ τῆς δυνάμεως ἐκείνου κύριος. Τὰ ἐπεισόδια παρεμβάλλονται καὶ εἰς ἄλλων λαῶν παραμύθια. Παλαιότατα δὲ πρότυπα αὐτῶν ἀνευρίσκομεν εἰς τοὺς μύθους περὶ τῶν νεύρων τοῦ Διός, τὰ ὅποια κατέσχεν ὁ Τυφῶν καὶ περὶ τῆς πορφυρᾶς τριχῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τῶν Μεγάρων Νίσου.

Οὐθὲν κατὰ ταῦτα, φαντασιὰ δαιμόνια διὰ τῆς ὑπερανθρώπου ρώμης καὶ δεξιότητος αἰτῶν ὑπηρετοῦσι τὸν ἀνθρώπον, δστις θήθεις δυνηθῆ ν' ἀρπάσῃ ἔνδυμά τι αὐτῶν ἡ μέλος τοῦ σώματός των, καὶ τὸν καθιστῶσιν ισχυρὸν καὶ ὄλβιον. Ἐντεῦθεν γίνεται κατάδηλον διατί ὁ Ἐφιάλτης ἐκλήθη Ὁφέλης καὶ ὁ δαίμονας τοῦ Φάουστ Μεγιστωφέλης· διότι καὶ οὗτος, ὡς παρετήρησεν ὁ Ρόσερ, ἐν ταῖς παλαιοτάταις γερμανικαῖς δηγήσεις παρίστατο ως ὑπηρετικὸν δαιμόνιον τοῦ σοφοῦ διδασκάλου.

Οἱ μῦθοι οὗτοι καὶ αἱ δοξασίαι μετάγονουσιν ἡμᾶς εἰς εύρυτατον συναφῇ κύκλον παραδόσεων, ἀφηγουμένων πᾶς θητὸς θεᾶς τῆς φαντασίας τῆς Βαλτικῆς Γερμανῶν, καθ' ἣν ὁ Ἐφιάλτης εἶναι συνήθως νεῖνις ἐρχομένη ἐξ Ἀγγλίας· ὁ παθῶν δύναται νὰ τὴν ἐκβιάσῃ εἰς γάμον, ἐν λάβῃ τὰ ἔνδυματά της· ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ κρύψῃ ἐπιμε-

πολυπληθεῖς φέρονται παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ τοιαῦται παραδόσεις, καὶ πολλὰ γένη ἀνάγονται τὴν καταγωγὴν αὐτῶν εἰς θείας προμήτορας, εἰς Νεράϊδας, τὰς ὅποιας ἐξεβίασεν εἰς γάμον ὁ γενάρχης. Ὁ θητὸς ἐραστής, κατὰ τὰς παραδόσεις ταῦτας, καταλαμβάνει λουομένας τὰς νύμφας· ἀρπάζει τὰς πτέρυγας ἡ τὸ δέρμα ἡ τὸ δοτρακόν ἡ τὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ κατὰ τὰς πλείστας μόνον τὸ μαντήλι τῆς κεφαλῆς, ἥτοι τὸν πέπλον τῆς ἐρωμένης· καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ἀναλαμβάνουσαι τὰ παρὰ τὴν διχθην καταλειμμένα ἐνδύματα ἡ περιβλήματα αὐτῶν ἐξαρφάνιζονται· μένει δὲ μόνη ἡ τὸ μανδηλίου στερηθεῖσα, ἥτις ματαίως προσπαθεῖ νὰ πτονήσῃ τὸν ἀρπαγα μεταυρφουμένη εἰς φοβερὰ θηρία. Ἀδυνατοῦσα δὲ διὰ δειμάτων καὶ διὰ ἵκεσιῶν ν' ἀναλάβῃ τὸν πέπλον της καὶ μετ' αὐτοῦ τὴν θείαν μορφήν της καὶ τὴν προτέραν δύναμιν, ὑποτάσσεται εἰς αὐτόν, τὸν παρακολουθεῖ εἰς τὸν οἴκον του, γίνεται σύζυγός του καὶ γεννᾷ ἐξ αὐτοῦ τέκνα. Ἀλλὰ μένει ἀφωνος καθ' ὅλον τὸν χρόνον, ἀποστέργουσα καὶ μίαν λέξιν νὰ εἰπῃ πρὸς τὸν σύζυγον· ἀν δέ ποτε δυνηθῆ ν' ἀναλάβῃ τὸν πέπλον της, ἐγκαταλείπουσα καὶ οἴκον καὶ τέκνα, ἀφίπταται πρὸς τὰς ἀδελφάς της.

Αἱ παραδόσεις αὕται δὲν προσιδιάζουσιν εἰς μόνον τὸν καθ' ἡμᾶς λαόν, ἀλλ' εἶναι τούναντίον κοινόταται εἰς πλείστους ἄλλους καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι παγκόσμιοι. Μετὰ τὸν Grimm, δστις ἐν τῷ I^ο κεφαλαίῳ τῆς Γερμανικῆς μυθολογίας του ἐπραγματεύθη ἐκτενῶς περὶ τῶν Κυκνείων παρθένων (Schwanjungfrauen), ὡς καλούνται ἀπὸ τῆς κυκνείου μορφῆς ὑπὸ τὴν δοτοίαν συνήθως ἐμφανίζονται αἱ περικαλλεῖς παρθένοι, ὡς μίαν ὑποδουλώνεις νεανίας ἀρπάσας τὸ πτέρωμά της, μετὰ τὸν Grimm πλείστοι δσοι περισυνέλεξαν ὄμοιας παραδόσεις εύρωπαικῶν τοιαύτας.

Εἰς τὸ μεταίχμιον δὲ τῶν παραδόσεων τούτων καὶ τῶν περὶ τοῦ Ἐφιάλτου, δύναται νὰ ταχθῇ δοξασία τῶν ἐν τῇ νήσῳ Rügen τῆς Βαλτικῆς Γερμανῶν, καθ' ἣν ὁ Ἐφιάλτης εἶναι συνήθως νεῖνις ἐρχομένη ἐξ Ἀγγλίας· ὁ παθῶν δύναται νὰ τὴν ἐκβιάσῃ εἰς γάμον, ἐν λάβῃ τὰ ἔνδυματά της· ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ κρύψῃ ἐπιμε-

λέσσω, αἱ παρὰ τοῦτον κατὰ τὸ πλείστον δέν εἶναι αὐθαίρετα πλάσματα τῆς φαντασίας του, ἀλλ' ἐτυμολογικοὶ ἡ δημώδεις ἐπιχώριοι μῦθοι. Δὲν πρέπει δόμως νὰ παρέθω ἀμνημόνευτον τοῦτο, δτι στοιχεά τινα τοῦ ἀπασχολούντος ἡμᾶς μύθου ἀναφαίνονται ἐν ταῖς παραστάσεις τῶν ἀρχαίων περὶ τῶν Φορκίδων Γραιῶν· ταύτας ἀφαιρέσας λάθρᾳ τὸν μόνον ὄφθαλμὸν αὐτῶν ἐβίασεν ὁ Περσέus νὰ τὸν βοηθῶσιν εἰς ἐκτέλεσιν ὅθλου του. Ὁ Αἰσχύλος τὰς ἐπονομάζει κυκνομόρφους, μεταγενέστερος δὲ βιζαντινὸς ποιητὴς κυκνοειδεῖς, δπερ μᾶς ὑπενθυμίζει τὰς κυκνείων παρθένους τῶν παραδόσεων πολλῶν εύρωπαικῶν λαῶν. Καὶ ὁ πέπλος δέ, διὸ ταῖς προκειμέναις παραδόσεσιν ὁ θητὸς ἐραστής.

Ἄλλ' ἐξετάζοντες τὰς τοιαύτας δοξασίας, παρατηροῦμεν ὅτι δέν ἀναφέρονται πάσαι εἰδικῶς

στής, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν Γραιῶν, ὡς μαρτυροῦσι τὰ παρ' Ἡσιόδῳ ἐπίθετα αὐτῶν εὑπεπλος, κροκόπεπλος.

Αἱ ποικιλώταται παραλλαγαὶ καὶ ἡ καθ' ἀπασαν σχεδὸν τὴν γῆν διάδοσις τῶν συγγενῶν τούτων μύθων διδάσκουσιν ἡμᾶς σαφῶς ὅτι δὲν εἶναι παραφαύδες ἐνὸς πρωτοθέτου μύθου, ἀπὸ τοῦ πλάσαντος τοῦτον λαοῦ μεταδοθεῖσαι εἰς τοὺς ἄλλους δι' ἐπικοινωνίας πρὸς ἄλλήλους. Ἀλλὰ τούναντίον ὅτι τὸ αὐτὸν αἴτιον, κοινή τις ἰδέα σύμφωνος πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου περὶ τοῦ προσήκοντος, συνετέλεσεν δῶς γεννηθῶσιν ὅμοιαι δοξασίαι ἡ ἔθιμα χωρὶς παρ' ἑκάστοις. Πολλῶν μύθων τὴν ἀρχὴν ἀνέζητησαν νεώτεροι μυθολόγοι εἰς ἀρχαιότατα ἔθιμα, νομίζω δ' ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ταύτην τὴν ὄδὸν ἀκολουθοῦντες δυνάμεθα νὰ ὀδηγηθῶμεν ἀσφαλῶς εἰς ἔξενρεσιν τοῦ λόγου τοῦ φαινομένου. Πιθανὸν δὲ φαίνεται, ὅτι ἔθιμόν τι γαμήλιον εἶναι ἡ ἀρετηρία τῆς γενέσεως τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν μύθων περὶ ἀρπαγῆς τοῦ πέπλου ἡ ἄλλου φορέματος τοῦ ὄντος, διπέρ διὰ ταύτης γίνεται ὑποχείριον τοῦ ἀρπαγος. Διότι ἀληθῶς τὰ παλαιότατα γαμήλια νόμιμα μεγάλην ἔσχον ῥοπὴν εἰς τὴν διάπλασιν ἵδεων καὶ δοξασιῶν, μάλιστα δ' ἐκεῖνα, ὃν καὶ ἐκλιπόντων διετηρήθη ἐπὶ μακρούς αἰώνας ἡ μηνήμη ὑπὸ τὸν τύπον συμβόλων κατὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων. "Ἐν τούτων εἶναι ἡ δι' ἀρπαγῆς τῆς γυναικὸς συντέλεσις τοῦ γάμου, σύμβολον δὲ τῆς ἀρπαγῆς παλαιότατον καὶ συνηθέστατον εἶναι ἡ ἀφαίρεσις τοῦ πέπλου τῆς νύμφης ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἡ ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς καὶ ἡ ἀφαίρεσις τριχῶν τῆς κεφαλῆς τῆς. Παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις Ἐλλησι μέρος σπουδαῖον τῆς τελετῆς τῶν γάμων ἦσαν τ' ἀνακαλυπτήρια ἡ ὄπτηρια, οὕτω κληθέντα διότι ἀφαιρούμένου τοῦ πέπλου ἔβλεπεν ὁ γαμβρὸς τὴν νύμφην. Αἱ ἀπεικονίσεις τοῦ ἱεροῦ γάμου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἡρας, τοῦ προτύπου τῶν γάμων τῶν θυητῶν, παριστῶσι τὸν θεὸν ἀφαιροῦντα τὸν πέπλον τῆς συζύγου. Ἀναφέρονται δὲ προσέτι παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις καὶ ἀφαίρεσις τριχῶν τῆς νύμφης τὴν προτεραιάν τοῦ γάμου, καὶ ἀφιερώσεις τοῦ κερυφάλου καὶ τῶν ἐνδυμάτων, ἀπέρ ἐφόρει ὡς κόρη. Ἐν Σπάρτῃ ἡ νυμφεύτρια περιέκειρεν ἐν χρῷ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀρπασθείσης νύμφης καὶ τὸ ἴματον αὐτῆς ἀντικαθίστα δι' ἀνδρείου. Ὁμοίως καὶ παρὰ Ῥωμαίοις περιεκέιρετο ἡ κόμη τῆς νύμφης καὶ ἀπεξεδύνετο αὐτῇ τὴν προτεραιάν τῶν γάμων τῆς περιπόρφυρον τήθενναν, φοροῦσα τὴν ἀπόρφυρον. Ἀλλὰ πολλῆς προσοχῆς ἀξιον εἶναι ση-

μερινόν τι γαμήλιον ἔθιμον; ἔξηγοῦν τὴν ἐν ταῖς παραδόσεις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ ἀναφερομένην ἀρπαγὴν τοῦ μανδηλίου τῆς κεφαλῆς τῆς Νεράϊδας. Ἐνιαχοῦ τῆς Καλαβρίας ἡ ἀφαίρεσις τῆς καλύπτρας ὑποχρεοῖ τὴν κόρην νὰ νυμφευθῇ τὸν ἀρπάσαντα, ἀν μὴ γυνὴ ἔγγαμος δώσῃ εἰς αὐτὴν ἀμέσως τὴν ἰδικήν της. (Τὸ ἔθιμον ἀναφέρεται ἐν τῷ περιοδικῷ *La Calabria* τ. X. σ. 29). Δὲν εἶναι δὲ ξένον καὶ ἄγνωστον καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ ἔθιμον τοῦτο. Καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀρπαγὴ τοῦ μανδηλίου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παραθένου θεωρεῖται σημεῖον ἀρραβώνος, ἀναγκάζεται δ' αὐτῇ νὰ νυμφευθῇ τὸν ἀρπάσαντα. Περιέργος δίκη περὶ τοιαύτης πράξεως γενομένης ἐν Καματερῷ τῆς Ἀττικῆς ἐδίκασθη ἐν τῷ πλημμυλειόδικειῷ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν 22 Μαΐου 1892.

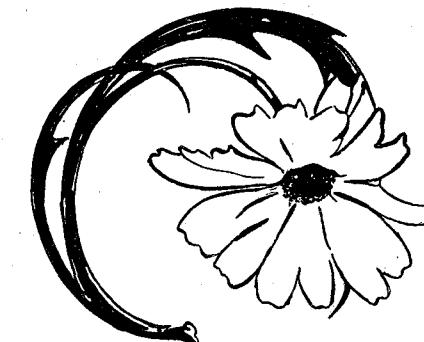
Εὐλόγως ἀρά δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εἰς τὰ τοιαύτα ἔθιμα ὄφειλουσι τὴν γένεσιν οἱ μύθοι καὶ αἱ δοξασίαι περὶ γειρώσεως τίνος δι' ἀρπαγῆς ἐνδύματος ἡ περιβλήματος αὐτοῦ.

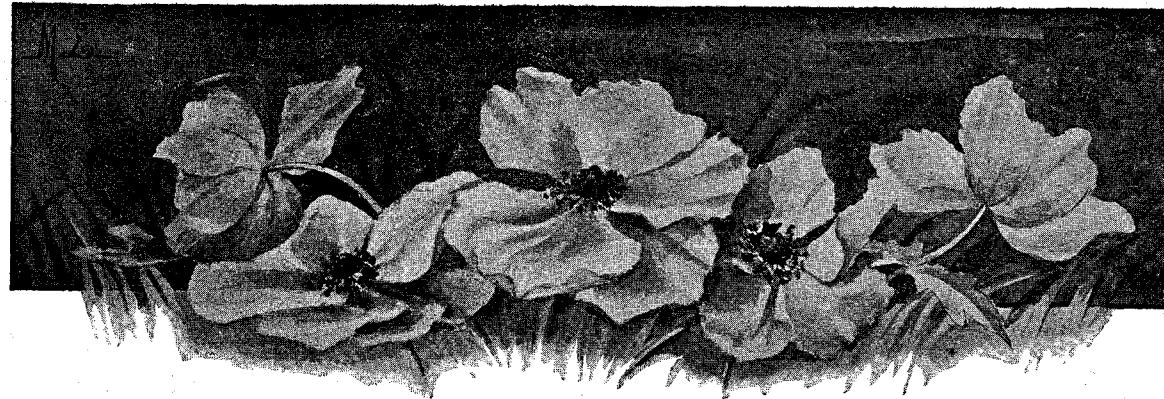
Συμμαρτυρεῖ δέ πως τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν καὶ ἡ γένεσις ἐξ ἄλλου γαμηλίου ἔθιμου ἐπεισόδιου τινὸς τοῦ μύθου. Εἴπομεν δὲτι κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ ἡ ἀνάγκη γενομένη σύζυγος τοῦ θυητοῦ Νεράϊδα τηρεῖ σιγὴν καθ' ὅλον τὸν χρόνον καθ' ὅν παραμένει ἐν τῷ οἴκῳ. Τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἵσως ἐμυθολογεῖτο περὶ τῆς Θέτιδος, τῆς ἐξαναγκασθείσης νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Πηλέως Νηροπίδος, ὡς συνάγεται ἐξ ἀποσπάσματος τοῦ Σοφοκλέους, ἀφθόγγους καλοῦντος τοὺς γάμους αὐτῶν. Τὸ ἐπεισόδιον παρεμβάλλεται καὶ εἰς ἄλλας ἡμῶν παραδόσεις, οἵα λ. χ. ἡ περὶ μεταμορφώσεως τῆς γυναικὸς εἰς χελιδόνα, καὶ εἰς παραμύθια ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Οἱ ἀριστος γνώστης τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν ἔθιμων τῶν κατὰ φύσιν λαῶν "Ἄγγειος J. G. Frazer ἐν τῇ περὶ τοῦ Τοτεμισμοῦ μελέτῃ τοῦ ἀναφέρει τὸ ἔθιμον τοῦ νὰ τηρῇ σιγὴν ἡ νύμφη ἐπὶ τινα χρόνον ἐν τῷ νέφῳ οἴκῳ της, τὸ παρά τισι λαοῖς ἐπικρατοῦν σήμερον· εἰκάζει δ' ὅτι εἶναι λείψαντος τῶν νομίμων τῶν ἔξωγάμων φύλῶν, ἐν αἷς οἱ ἀνδρεὶς ἀγοῦσι γυναικαὶ ἐξ ἄλλης φυλῆς, ἄλλην γλώσσαν λαλούστος· διότι κατ' ἀνάγκην αἱ γυναικεὶς ἐκεῖναι ἀγνοοῦσαι τὴν γλώσσαν τῶν συζύγων, τηροῦσι σιγὴν ἐν τῷ οἴκῳ.

'Ἐκθέτων ὑμῖν τὰ περὶ τῆς εἰς τὸν Ἐφιάλτην ἀναφερομένης δοξασίας ἐσκόπουν κυρίως νὰ καταδείξῃ ὅπόσον ἡ μελέτη τῶν καθ' ἡμᾶς συντελεῖ εἰς τὴν ἔξηγησιν καὶ διαφώτισιν τῆς ἀρχαίτητος, καὶ ὅπόσον ἀδιάφθοροι διετηρήθησαν αἱ

φιλόπατρι, καταδεικνύοντες ὅπόσον ἀκραιφνῆς καὶ ἀκήρατος διετηρήθη ὁ ἔλληνισμὸς ἐν τῇ μεγαλονήσῳ παρὰ πάντας τοὺς κλύδωνας τῶν συμφορῶν, τοὺς διαταράξαντας αὐτὴν κατὰ τοὺς μαχαροὺς καὶ ἀπαισίους αἰῶνας τῆς δουλοσύνης. Ὄπηρχεν ἄλλοτε ἐν Κύπρῳ, ὡς λέγει 'Ρωμαῖός τις ποιητής, ἀλσος Ἱερόν, περιφρασόμενον διὰ χρυσοῦ θριγκοῦ, σπουδάζει τὸν μέρον τοῦδε καὶ ὁ μαχαρίτης Σακελλάριος καὶ ὁ Κύπριος Γ. Λουκᾶς. Ἀλλὰ καταφανῆς εἶναι ἡ ἀνάγκη συστηματικῶν παραδικτέρας ἐργασίας, ταύτην δὲ δύνανται καὶ ὄφειλουσι ν' ἀναλάβωσιν αὐτοὶ οἱ Κύπροι. Ὅπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ λόγιοι, τιμῶντες τὴν ἔλληνικὴν ἐπιστήμην, ἐν οἵς ἐπιφανῆς κατέχει θέσιν καὶ ὁ μέλλων μετὰ μικρὸν νὰ διαλεχθῇ πρὸς ἡμᾶς, ὡς κ. Σίμος Μενάρδος, οὗ αἱ μελέται περὶ τῆς κυπριακῆς διαλέκτου ἐλέγχουσιν ἀγαστὴν πολυμάθειαν καὶ ἐμβρίθειαν κρίσεως. Ἀνέρευνῶντες τὰς παραδόσεις τῆς πατρίδος των, ἐξετάζοντες τὰ ἐν τῷ παρόντι καταλείμματα τοῦ παρελθόντος, δέξι εἶναι βέβαιοι οἱ Κύπροι οἵτι οὐ μόνον τὴν ἐπιστήμην ὑπηρετοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἔργον ἐπιτελοῦσι κατ' ἔξοχὴν

N. G. POLITHES

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

Στὸν κ. Γρηγ. Ξενόπουλο, ἀφοῦ διάβασα
τὸν "Ἐσταυρωμένον" Ἔφωτα.

Ψυχὴ τοῦ φρήνου,
Τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ψυσίας,
Στέλλα Βιολάντη!
Μέσ' σ' τὸ μοσκόβιο λησάκι ποῦ ἀναστίνει
Μὲ τὴν πνοή τοῦ γιασεμιοῦ καὶ μὲ τοῦ κρίνου,
Ω φλόγα ἐρωτικὴ πλατειὰ χυμένη!
Ἐπέταξε ἡ ψυχὴ σου
Μέσ' ἀπὸ τὴν ἀνήμερη τὴν φυλακή σου
Πιὰ νὰ ὠμορφήγῃ κάποια κόλλασην
Ἴστορισμένη
Ἄπὸ κανένα Δάντη,
Στέλλα Βιολάντη!

Στὴ φυλακή σου μέσα τὴν ἀνήμερη
Σοῦ μοσκοβίλησα τὴν φρίκη σου
Καὶ σοῦ ἔγινα ὄνειρό σου
Καὶ τὸν ἀνάξιον ἀγαπητικό σου
Τὸν ἔφερα, (όχι ὡς ἥτανε,) μπροστά σου,
Τὸν ἔφερα καθὼς τὸν ἐλαχτάριζεν

Ἡ δυνατὴ παρθενικὴ καρδιά σου
Καὶ τὴ στερνή σου τὴν πνοή
Τῇ δέχτηκα καὶ τὴν ἐξεπροβόλησα
Στῶν τρυγονιῶν τοὺς φρήνους,
Στῶν καθαρῶν νερῶν τὰ μουρμουρίσματα
Καὶ στοὺς δλόενωδους κι' δλάσπρους κρίνους.
Καὶ τὴν πνοή σου τὴ στερνή^η
Τῇ βρόηθησα νὰ πάῃ νὰ ζωτανέψῃ
Σὲ κάποιους ἄλλους κόσμους πιὸ μεστοὺς
Κάποια καρδιὰ βαθύτερη,
Κ' εὐγενικώτερη μιὰ σκέψη.
Κ' ἔγινα Μοῦσα 'σ ἔνα ποιητὴ
Καὶ τοῦ ψιθύρισα νὰ σὲ ἀναστήσῃ.

Εἶμαι ἡ φτωχούλα ἡ φεζεντά,
Ἐκείνη ποῦ εἶχ' ἀνθίσει
Στῆς φοβερῆς σοφίτας σου τὴν ἄκρη
Καὶ ἀγνάντια στὴ σκληράδα τῶν οὐτιδανῶν,
Κι' ἀπάνου στὸ σκληρὸ τοῦ πάθους σου διαμάντι,
Ημονῦ ἐγὼ τὸ δάκρυ
Ποῦ δ' βαθύς σου δ' πόνος
Τὸ εἶχε στερέψει ἀπὸ τὴ βρύση τοῦ ματιοῦ σου,
Στέλλα Βιολάντη!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΙΑΤΡΟΣ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΩΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ*

ΠΛΟΥΤΟΣ

Τελευταία κωμῳδία τοῦ Ἀριστοφάνους, ἡς θὰ
ἐπιληφθὲμεν τὴν ἀνάλυσιν, εἶναι ὁ Πλοῦτος.
Εἶναι αὕτη ζωηρὰ ἀλληγορία, ἐπὶ τῆς ἀνομοίας
καὶ ἀδίκου διανομῆς τοῦ πλούτου μεταξὺ τῶν
ἀνθρώπων στηρίζομένη.

Ἡ υπόθεσίς της εἶναι ἡ ἀκόλουθος·

Πολίτης τις Ἀθηναῖος, Χρεμύλος, τὸ δνομία,
καλὸς μὲν καὶ ἐνάρετος, ἀλλὰ πτωχότατος ἀνθρώπος,
βλέπων, δτι δῆλοι οἱ κακοὶ καὶ ἀδίκοι εἰς
τὸν κόσμον πλουτοῦσιν, ἐνῷ αὐτός, δστις εἶναι εὐ-
σεβής καὶ καθ' ὅλα καλός, πένεται καὶ δυστυχεῖ,
ἀποφασίζει νὰ προστρέψῃ εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος
τὸν ναόν. Ἐκεὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν τῆς Ἱατρι-
κῆς νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀτυχίαν του καὶ ὑποδείξῃ
αὐτῷ τὸ μέσον, δπως καταστήσῃ τὸν οὐρανὸν του
κακὸν καὶ ἀδίκον, εἴναι δυνηθῇ νὰ πλουτήσῃ αὐτὸς
τούλαχιστον.

Ἄλλ' ὁ θεὸς τὸν ἀποτρέπει ἐκ τούτου καὶ τὸν
συμβούλευει νὰ ἔξελθῃ τοῦ ναοῦ, τὸν πρῶτον δὲ
διαβάτην, ὃν ἡθελεὶ ιδῇ διερχόμενον, νὰ τὸν ἀκο-
λουθήσῃ. Οὔτω καὶ ἔπραξε πράγματι ὁ Χρεμύλος,
συνήντησε δὲ πρὸ αὐτοῦ τυφλὸν τινα γέροντα,
ὅν καὶ παρακολουθεῖ κατὰ πόδας, ἔχων συνοδὸν
καὶ τὸν ὑπηρέτην του Καρίωνα. Καθ' ὅδον ἐν
τούτοις τὸν πλησιάζουσιν ἀμφότεροι καὶ μανθά-
νουσι παρὰ τοῦ ιδίου, δτι εἶναι ὁ περίφημος Πλοῦ-
τος, ὃν ὁ Ζεὺς ἔκαμε σκοπίμως τυφλόν, διὰ νὰ
μὴ βλέπῃ ποὺ πηγαίνει.

Τότε συσκέπτονται ἀμφότεροι περὶ τοῦ ποιη-
τέου καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἐπιδιώξωσι διὰ παν-
τὸς μέσου τὴν θεραπείαν του· ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸν
οὐδηγοῦσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, δπου
πράγματι, τῇ βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ τῆς Ἱατρικῆς,
θεραπεύεται. Τούτου ἐπιτευχθέντος, γίνονται καὶ
αὐτοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι συντυχόντες πλούσιοι.

Ο ὑπηρέτης λοιπὸν οὗτος Καρίων εἶναι
ἀστειότατον τῆς κωμῳδίας πρόσωπον· μονολο-
γῶν ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ παραπονεῖται κατὰ τοῦ
Λοξίου Ἀπόλλωνος, δστις, μολονότι εἶναι μάντις

* Τέλος· ἵδε σελ. 81.

καὶ ιατρὸς σοφός, ἀντὶ νὰ θεραπεύῃ, λέγει, τὸν
Κύριόν του ἐκ τῆς τοῦτος τοῦ θεοῦ τοῦ Πλούτου.
Εἶναι αὕτη ζωηρὰ ἀλληγορία, ἐπὶ τῆς ἀνομοίας
καὶ ἀδίκου διανομῆς τοῦ πλούτου μεταξὺ τῶν
ἀνθρώπων στηρίζομένη.

"Οταν βραδύτερον ὁ Χρεμύλος μετὰ τοῦ φίλου
του Βλεψιδήμου, σκέπτωνται νὰ προσκαλέσωσιν
ιατρὸν τινα κατ' οἶκον, διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ
τυφλοῦ Πλούτου, λέγει ὁ Χρεμύλος:

Tίς δητ' ιατρὸς ἔστι νῦν ἐν τῇ πόλει;
οὔτε γάρ ὁ μισθὸς οὐδὲν ἔστι, οὐθ' ἡ τέχνη.
B. Σκοπῶμεν. Χρ. 'Αλλ' οὐκ ἔστιν.

Μὲ ἄλλας λέξεις· «Καὶ ποῦ νὰ εὑρεθῇ ιατρὸς
τῆς προκοπῆς εἰς τὴν πόλιν μας, ἀφοῦ οὔτε ἀρ-
κετὰ πληρώνονται, οὔτε ἀξίαν τινὰ ἔχουν οἱ ια-
τροί μας».

'Αποφασίζουν λοιπόν, ως προείπομεν, μετὰ
πολλὰς τοιαύτας συζητήσεις, νὰ τὸν πέμψωσιν
εἰς τὸ ιατρεῖον τοῦ Ἀσκληπιοῦ. 'Ἐκεὶ δὲ τὸν
οὐδηγεῖ προθύμως ὁ ἀστεῖος θεράπων Καρίων.

Τούτον ἥδη, ἐπιστρέφοντα ἐκεῖθεν, ἀς ἀφή-
σωμεν νὰ μᾶς διηγηθῇ, εἰς τὴν ιδικήν του γλώσ-
σαν καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ, τὰ κατὰ τὴν ἐπί-
σκεψιν ταύτην, ως καὶ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς
θαυματουργοῦ θεραπείας, εἰς ἣν ὑπέβαλον τὸν
τυφλὸν Πλούτον ἐν τῷ ναῷ. Ἐκ τῆς διηγήσεως
ταύτης θέλετε μάθει ἐν ἀκριβείᾳ, πῶς ἐγίνετο ἡ
θεραπεία τῶν διαφόρων ἀρρώστων εἰς τὰ Ασκλη-
πιεῖα καὶ πῶς ἐσατύριζεν ὁ Ἀριστοφάνης ἀσε-
θῶς καὶ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ως κοινοὺς θυητούς.

Πρὸς πληρεστέραν σαφήνειαν παραβάτομεν καὶ
ἀναπαραστατικὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀσκληπιείου
τῶν Ἀθηνῶν εἰκόνα, προερχομένην ἐξ ἀναγλύ-
φου εὑρισκομένου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχαιολογικῷ
Μουσείῳ.

Αὕτη παριστὰ ἀκριβῶς τὸν Ἀσκληπιὸν καθή-
μενον ἐπὶ θρανίου μὲ τοὺς ιεροὺς δρεῖς καὶ ὑποδε-
χόμενον τοὺς διαφόρους ικέτας ἢ πάσχοντας φέρον-
τας καὶ τὰ σχετικὰ δῶρα, περὶ ὃν θ' ἀφήσωμεν
νὰ σᾶς διμιῆσῃ μετ' ὀλίγον ὁ φίλος μας Καρίων
εἰς τὴν γλώσσαν του. (Εἰκ. ἀριθ. 2).

Μετὰ τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπιδεικνύομεν, πε-

ριεργείας χάριν, δῶς παρεκβατικῶς καὶ ἑτέραν,
ἐκ τῆς αὐτῆς συλλογῆς τῶν ἀναγλύφων τοῦ
Ἀσκληπιείου τῶν Ἀθηνῶν προερχομένην. Αὕτη
παριστὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ιστάμενον πλησίον τῆς
Δήμητρος, καθημένης, καὶ τῆς Περσεφόνης κρα-
τούσης ὅπισθεν αὐτῆς τὰς δάκρυς, κατὰ τὴν ἡμέ-
ραν τῆς τελέσεως τῶν Ἐπιδαυρείων ἐν Ἀθήναις,
ἄτινα ἀπετέλουν μέρος τῶν Ἐλευσινών μυστη-
ρίων. ('Ιδε εἰκ. ἀριθ. 3).

Τύπο τὸν τοιοῦτον τύπον συγνάκις ἀπαντᾷ ὁ
Ἀσκληπιὸς εἰς διάφορα ἀνάγλυφα καὶ νομίσματα
ὅσακις παρίσταται· ἐν τῇ ἔξασκήσει τῆς ιατρικῆς

Χορός. Ἀναβοάσομαι τὸν εῦπαιδα¹ καὶ μέγα
βροτοῖσι φέγγος Ἀσκληπιόν. (Τουτέστι, θ' ἀνευ-
φημάσωμεν ἐν βοαῖς τὸν καλλίπαια καὶ μέγαν
φωστήρα τῶν θυητῶν Ἀσκληπιόν).

Βλέπετε, δτι ἐνταῦθα ἀρχίζει ἡ κολακεία καὶ
ἡ ἔξυμνησις τῶν ἀρετῶν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτο, θως,
διότι εἶναι πρόσφατον τὸ θεραπευτικὸν θαῦμά
του, ως συνήθως δὰ συμβαίνει καὶ διὰ τὰς πολὺ²
προσφάτους θεραπείας τῶν ιατρῶν ἐν γένει, ἐν
διὰ τὰς παλαιοτέρας παράβαλε καὶ τὴν παροι-
μίαν, μέσα Μαρία, ἔξω Μαρία.

Γυνὴ Χρεμύλου. Τί δηλοῦσιν αἱ φωναὶ αὗται;

Εἰκὼν ἀριθ. 1. — Ηαρδία τοῦ θεοπιροδούτος Ἀπόλλωνος².

αὐτοῦ τέχνης, πλησίον πασχόντων· ως καὶ εἰς τὸ
ἰστορικὸν ἡμέραν μέρος τῆς ιατρικῆς (εἰς ἣν καὶ ἡ
εἰκὼν αὕτη ἀνήκει) ἐν ἐκτάσει πραγματευόμεθα.
'Αλλ' ἀς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πλούτου.

Τὸν Καρίωνα λοιπὸν ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ
Ἀσκληπιείου προσαγορεύει ὁ χορὸς ως ἀκο-
λούθως·

Χορός. Τί εύτυχες γεγονός ἐπῆλθεν, ὡς βέλ-
τιστε, εἰς τοὺς φίλους σου; Φαίνεσαι ως ἄγγελος
εἰδήσεως καλῆς.

Καρ. Ο Κύριός μου ἔλαθε μεγάλην εύτυ-
χίαν, ἡ μᾶλλον ὁ Πλοῦτος, τὸν ὄποιον ἐφίλοιε-
νούσαμεν; διότι ἀπὸ τυφλός, δπου ἥτον, ἀπέ-
κτησε τὸ φῶς του καὶ λάμπουν τώρα ἡ κόραις
τῶν ματιῶν του, γιατὶ εῦρηκε τὴ θεραπεία του
εἰς τὸν θεον τὸν Ασκληπιόν μας!

Χορός. Καλέ, δημητρίου μας λοιπὸν δῶ, διὰ
νὰ χαρώμεν καὶ ἡμεῖς καὶ φωνάξωμεν.

Καρ. Θέλετε νὰ χαρῆτε, θέλετε μή, ἐμένα
ολίγον μὲ σκοτίζει.

Τὴν εὐχάριστός τις ἄγγελία; 'Ανυπομόνως
περιμένω νὰ μάθω.

Καρ. Τώρα ἀμέσως θὰ σᾶς τὰ ἔξιστορήσω δῆλα
μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σῆγμα. Μὰ φέρε μας πρῶτα

¹ Ἐνταῦθα ἐννοει τοὺς καλοὺς παιδεῖς τοῦ θεοῦ,
ἥτοι τὸν Ποδαλείριον, τὸν Μαχάωνα, τὴν Ιασώ, τὴν
Πανάκειν καὶ τὴν Ὑγίειαν.

² Ή σκηνὴ αὕτη ἀντεγράφῃ ἐξ ἀρχαίου ἄγγελου
Ιταλικοῦ (Bul. d. Ins. 71), παριστὰ δὲ τὸν Ἀπόλλωνα
ώς κιθαρωδόν, ἐνῷ ὁ ἔτερος υποκριτής φαίνεται ως
Ἐλλανοδίκης τοῦ ἔποματος· ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν βλέ-
πομεν καὶ τὸν χειροσκοπονταν Τρίποδα τοῦ θεοῦ. "Ισως
θὰ ἥτο πολὺ βενιασμένον νὰ θεωρήσωμεν ἡμεῖς τὴν
σκηνὴν ταύτην, ως ἀναπαράστασιν τῆς στιγμῆς,
καθ' ἣν ὁ Χρεμύλος, ως προείπομεν, ἐπικαλεῖται τὴν
θεραπείαν τοῦ Λοξίου Ἀπόλλωνος, ἀλλ' ίδού πῶς
περιγράφει αὐτὴν ὁ Καρίων

Καὶ ταῦτα μὲ δῆ ταῦτα, τῷ δὲ Λοξίᾳ,
ὅς θεσπιαδεῖ τρίποδος ἐκ χρυσολάτου
μέμψιν δικαίων μέμφομαι ταύτην, διότι
ἰατρὸς ὃν καὶ μάντις, ως φασὶν, σοφὸς,
μελαγχολῶντ' ἀπέπεμψε μου τὸν Δεσπότην.

Καρ. "Επειτα ἥλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Πλούτου μας. Καὶ πρώτα μὲν τοῦ ἔπιασε τὸ κεφάλι, ἐπειτα ἐπῆρεν ἔνα καθαρὸ προσόφυτον καὶ τοῦ ἐσφούγγιον καὶ τὰ βλέφαρα¹ — ἡ δὲ θυγατέρα του, ἡ Πανάκεια, τοῦ ἐσκέπασεν δῆλην τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον μὲν ἕνα κόκκινο πανί. "Ἐπειτα ὁ Θεός ἀρχισε νὰ μανιλίζῃ μὲ τὸ στόμα του (ἐπόπτυσεν) δπως ὅταν φωνάζουν ταῖς κόταις ποὺλ ποὺλ ποὺλ καὶ μὲ μᾶς ἐξεπετάχτηκαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ ίερὸ τραχοὶ καὶ θεόρατοι δύο δράκοντες.

Γυν. "Ω μέγιστε Θεέ!!

Καρ. Αὐτὰ τὰ φίδια σιγὰ σιγὰ ἥλθαν κοντά μας καὶ ἔβαλαν τὰ κεφάλια τους ἀποκάτω ἀπὸ τὸ κόκκινο πανί καὶ ἔγλυφαν τὰ βλέφαρα τοῦ Πλούτου², καθὼς μοῦ ἐφάνηκε, καὶ ἀμέσως, μωρὲ μάτια μου, πρὶν νὰ προφτάσῃς σὺ νὰ κατεβάσῃς ἔνα ποτήρι κρατί, ὁ γεροπλούτος μας ἐστηκάθηκε καὶ ἔβλεπε καλὰ καὶ περίκαλα. Τότε καὶ ἐγὼ πετάχτηκα ὄρθις καὶ ἔχτυποςσα τὰ χέρια σᾶν τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρά μου! 'Εξύπνησα τὸν ἀφέντη μου καὶ ἀμέσως ἐπειτα ὁ Θεός ἐχάθηκε μαζῆ μὲ τὰ φίδια του, μέσα εἰς τὸ ίερόν. Τότε δῆλοι οἱ ἀρρωστοὶ φαντάζεσθε πῶς ἐφίλουσαν τὸν Πλούτον, ἀφοῦ ἐξαγρύπνησαν δῆλη τὴν νύχτα. Καὶ ἐγὼ εὐλογούσα τὸν Θεόν ποὺλ ποὺλ, δπου τοῦ μὲν Πλούτου ἐθεράπευσε τὰ μάτια, τὸν δὲ Νεοκλείδην τὸν ἀποτύφλωσε.

Γυν. «Οοηρ ἔχεις τὴν δύναμιν, ὡναξ ἀέσποτα!»

Καὶ μὲ τὸ ώραίον τοῦτο ἐγκάμιον, δπερ ἀπευθύνει εἰς τὸν Ἀσκληπιόδην ἡ γυνὴ τοῦ Χρεμύλου, καὶ ἐπομένως ὁ Ἀριστοφάνης, περατώνομεν τὴν ιατρικὴν ἀνάλυσιν τῶν κωμῳδῶν αὐτοῦ!

'Ως θὰ παρετηρήσατε βεβαίως, ἡ κατὰ τοῦ ιατροῦ πολεμικὴ τοῦ Ἀριστοφάνους οὔτε ἐπερθολικὴ εἶναι, οὔτε συστηματικόν τινα χαρακτῆρα φέρει, δπως ἡ τοῦ Μολιέρου, ἐπὶ παραδείγματι, ἦτις ἀπετέλει σκόπιμον καὶ ὡργανωμένην κατὰ τῶν ἀσκληπιαδῶν ἐκστρατείαν, μὲ εἰδικοὺς τίτλους κωμῳδῶν, σκοπίμως ἐκλεχθέντας, καὶ μὲ ὠρισμένον σχέδιον ἀντιδράσεως κατὰ τῆς Ιατρικῆς Σχολῆς ὀλοκλήρου.

Παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Ἀριστοφάνει οὐδεὶς ἔχθρι-

¹ Ἐπειτα καθαρὸν ἡμιτύδιον λαβὼν τὰ βλέφαρα περιέψησεν.

² «Τὸ μυστήριον τῶν δρακόντων, τῶν περιλειγόντων τὰ βλέφαρα, ἐνθυμίζει τοὺς καθ' ἡμᾶς ἐμπειρικοὺς τοὺς κατὰ παράδοσιν δύνοντας τὰ τραχώματα διὰ τῆς γλώσσης», ἔγραφεν ὁ μακαρίτης Ἀναγνωστάκης εἰς τὴν ιατρικὴν τοῦ Ἀριστοφάνους. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ίερεύς τις ὑπὸ τὴν ὄθόνην θὰ περιέλειχε καὶ τοῦ Πλούτου μας τὰ βλέφαρα, προσθέτομεν ἡμεῖς.

καὶ σκοπός κατὰ τῶν ιατρῶν καὶ τῆς ιατρικῆς διαφαίνεται. 'Ἐπικρίνει ἡ εἰρωνεύεται πρόσωπα τινα ἰδίως αὐτῶν καὶ δλῶς ἐν παρόδῳ. Τὸν Ἀσκληπιόδην μόνον ὡς Θεὸν διακωμῳδεῖ διὰ μακρῶν καὶ συστηματικῶν, καὶ ἐπειδή, ὡς ἐν τῷ προλόγῳ ἡμῶν εἴπομεν, ἐπιτίθεται καθ' δλων τῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, ἵσως ἵσως οἱ δλιγάτερον πάντων ὑποστάτες τὴν δριμύτητα τῆς σατύρας του ἥσαν οἱ ιατροί. 'Ωστε δὲν ἔχουσιν οὗτοι πολλοὺς λόγους νὰ παραπονῶνται κατὰ τοῦ Ἀριστοφάνους, ἀν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὅψιν δτι, ἐνῷ κατακρίνει τοὺς ιατρούς, δίδει αὐτὸς οὗτος ιατρικὰς συμβουλὰς εἰς τὸ κοινόν του, ὡς νὰ ἥτο ιατρὸς ὁ ἰδιος.

'Αφ' ἑτέρου εἶναι ἀπορίας ἀξιον, πῶς ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ κατ' ἐξοχὴν συντηρητικὸς καὶ παντὸς νεωτερισμοῦ πολέμιος, δὲν ἐπολέμησε μετὰ μείονος δριμύτητος τὴν ιατρικήν, ἀφοῦ ἀπετέλει αὐτη ἐν σχεδὸν μὲ τὴν Φιλοσοφίαν τότε καὶ ἔγραφε τὰς κωμῳδίας αὐτοῦ, καθ' ἥν ἐποχὴν ἐκυριάρχει ἐν τῷ ἐλληνικῷ κόσμῳ ὁ τηλαυγῆς ἀστήρ τοῦ μεγάλου τῆς ιατρικῆς διδασκάλου Ἰπποκράτους. 'Αλλ' ἵσως δυνάμεθα νὰ φέρωμεν καὶ ἔτερον λόγον πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀκουσίας ἵσως ταύτης φειδοῦς τῆς σατύρας του. Αἱ Ἀθηναὶ τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν εἶχον οὔτε ιατροὺς πολλούς, οὔτε ιατρικήν τινα Σχολὴν. 'Ο ἀλήστου μνήμης καὶ ἀρχαιομαθής καθηγητὴς ἡμῶν Α. Ἀναγνωστάκης, εἰς ὡραίαν μελέτην, ἦν ἔκαμεν, ως προεπομένη, περὶ τῆς ιατρικῆς τοῦ Ἀριστοφάνους, λέγει, καὶ ποὺλ δικαίως, δτι τῆς δεσποτείας, ἦν ἐπὶ μακροὺς αἰώνας μετῆλθεν ἐφ' ἀπαντα τὸν ιατρικὸν κόσμον ἡ ἐλληνικὴ μεγαλοφύια, δὲν συμμετεῖχεν ἡ Ἀττική.

Πράγματι, παρὰ τοῦ ἰδίου Ἀριστοφάνους μανθάνομεν, δτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ τὸ ιατρικὸν ἐπιτήδευμα εἴχεν ἐκπέσει ποὺλ ἐν Ἀθήναις. «Μὴ δῆτ' ιατρός ἐστι γυνὴ ἐν τῇ πόλει» ἔλεγεν. 'Αφ' ἑτέρου προκύπτει πράγματι ἐκ τῶν διαφόρων πηγῶν τῆς ιατρικῆς ιστορίας, δτι εἰς τὴν πόλιν τῶν Αθηνῶν, δχι μόνον τότε ἀλλὰ καὶ ποὺλ μεταγενέστερον ἀκόμη, οὐδεὶς ιατρὸς πανελλήνιον φύμης ὑπῆρχεν. 'Αρκεῖ νὰ σᾶς εἴπωμεν, δτι μόνον δύο ιατροὶ μνημονεύονται ἐξ Ἀττικῆς καταγόμενοι, Πλύσιος ὁ Αιγινήτης (700 μ. Χ.) καὶ Στέφανος ὁ Αθηναῖος (630 μ. Χ.), ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οὐδέποτε ἔζησαν εἰς Ἀθήνας.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, ἐνῷ ἀπαντῶμεν παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει τόσα καὶ τόσα ὄνόματα πολιτῶν, οἵον, φιλοσόφων, δικαστῶν, στρατηγῶν, ῥητόρων, διακωμῳδούμενα, ὀλίγιστα σχετικῶς ιατρικὰ εὑρίσκομεν.

'Αλλ' εἴτε διὰ τὸν ἔνα, εἴτε διὰ τὸν ἄλλον λόγον, δσονδήποτε καὶ ἀν ὑποτεθῆ δτι διεκωμῳδησέ καὶ ἡμετέρους συμπολίτας καὶ συναδέλφους τῶν χρόνων αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲν τηροῦμεν οὐδεμίαν κατ' αὐτοῦ μῆνιν, διότι καὶ μᾶς παρηγορεῖ καὶ μᾶς ικανοποιεῖ ἡ ιδέα δτι, ἀν κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα,

Αἱ χάριτες τέμενός τι λαβεῖν, δπερ οὐχὶ πεσεῖται, ζητοῦσαι ψυχὴν εῦρον Ἀριστοφάνους,

οὐδεὶς θητὸς ἡ ἀθάνατος εῦρε χάριτα ποτὲ εἰς τὴν τόσον καυστικὴν σατυρικῶς, δσον καὶ μελίρυτον λυρικῶς γλῶσσάν του.

A. Π. ARABANTINOS

ΝΑ ΜΕ ΖΗΛΕΥΗΣ!

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΑΟΛΑ καὶ ΜΙΛΤΟΣ

Αόλα — Καὶ τί ἐγίνατε τόσαις ἡμέραις, κύριε Μίλτο;

Μίλτος — Μὲ συγκωρεῖτε... Λύτο φοραῖς ἥλθα τὴν ἐβδομάδα αὐτὴν καὶ μᾶς εἶπαν πῶς εἰσθε ἔξω.

Αόλα — (Ἐπεληκτος.) Λύτο φοραῖς;

Μίλτος — Σᾶς βεβαῖω.

Αόλα — Α! ναΐ, ναΐ... τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἔχετε δίκαιον... Εἴχα πάει εἰς τὴν μοδίστραν μου.

Μίλτος — Μόνη!

Αόλα — Δὲν σᾶς ἔρνοω.

Μίλτος — Δηλαδή... σᾶς συνώδευε καὶ δσύγνος σας ἦ;

Αόλα — Η ἐρωτήσας σας αὐτή, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, δεικνύει πᾶσα εἰξεύρετε πολλὰ πράγματα.

Μίλτος — Πολλά, ὁχι... Απλῶς γνωρίζω μόνον πηγῶν τῆς ιατρικῆς ιστορίας, δτι εἰς τὴν πόλιν τῶν Αθηνῶν, δχι μόνον τότε ἀλλὰ καὶ ποὺλ μεταγενέστερον ἀκόμη, οὐδεὶς ιατρὸς πανελλήνιον φύμης ὑπῆρχεν. 'Αρκεῖ νὰ σᾶς εἴπωμεν, δτι μόνον δύο ιατροὶ μνημονεύονται ἐξ Ἀττικῆς καταγόμενοι, Πλύσιος ὁ Αιγινήτης (700 μ. Χ.) καὶ Στέφανος ὁ Αθηναῖος (630 μ. Χ.), ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οὐδέποτε ἔζησαν εἰς Ἀθήνας.

Αόλα — (Ἀραστεράζοντα.) Εἴναι ἀλήθεια!

Μίλτος — Ο ἀναστεγμός σας αὐτός...

Αόλα — Δὲν εἴναι τίποτε... τίποτε ἀπολύτως.

Μίλτος — Νὰ σᾶς ἐρωτήσω περισσότερα, δὲν ἔχω τὸ θάρρος.

Αόλα — Οὐδὲν ἔγω νὰ σᾶς εἴπω.

Μίλτος — Οχι δά... Σεῖς εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε δτι θέλετε.

Αόλα — (Μετὰ δισταγμοῦ.) Δὲν ἔξεντο όν...

Μίλτος — Δυσπιστεῖτε πρὸς τὸν Οθέλλον!

Αόλα — Δέν άρνατον!... Διότι, δὲν ἀπατῶμαι, δτι δισταγμός σας αὐτός...

Μίλτος — (Γελώντη.) Απὸ τὸν Οθέλλον!... Δὲν τὸ πιστεύω, κυρία μου, δὲν τὸ πιστεύω.

Αόλα — Νὰ τὸ πιστεύετε.

Μίλτος — Αδύνατον!... Διότι, δὲν δέν ἀπατῶμαι, δτι Οθέλλος, πρὸς εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δὲν ἐπορθήσασε ν' ἀφήσῃ ἀπογόνους, ἀλλως τε καὶ τὸ χρῶμα αὐτὸ τοῦ συζύγου σας δὲν δικαιολογεῖ καθόλου αὐτὴν τὴν καταγωγήν.

* Τέλος: ίδε σελ. 96.

Δόλα — Ανστυχῶς δὲν μὲ ἐπείσατε.

Μίλτος — Έν τούτοις, δὸλα τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματα τὰ μετεχειρίσθην... Ήδη, ἐναπόκειται εἰς σᾶς ρὰ μοῦ ἀποδείξετε τὸν ἴσχυροισμόν σας διότι, ἐὰν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ἔχω γνώμην, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπείσθην περὶ τοῦ ἔναντιον.

Δόλα — Ξεύρετε δὴ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ γάμου μου, σήμερον εἶναι ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἥν μένω μόνη μ' ἔναν ἄνδρα, ἄλλον παρὰ τὸν σύζυγόν μου;

Μίλτος — Αὐτὸν εἰμιτορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῆ σύμπτωσις καὶ τίποτε περισσότερον.

Δόλα — Θὰ τὸ παρεδεχόμην ἐὰν δὲν μοῦ ἦτο ἐπιβεβλημένον παρὰ τὸν σύζυγον μου νὰ γίνεται δῆμος σᾶς εἴτα.

Μίλτος — Ἐπιβεβλημένον, δὲν πιστεύω.

Δόλα — Δηλαδὴ μοῦ συνεστήθη νὰ μὴ δέχωμαι κανένα κατὰ τὴν ἀπονοίαν του.

Μίλτος — Α! μὰ διαφέρει πολὺ τὸ πρᾶγμα. Μία ἀπλῆ σύστασις ἐκ μέρους τοῦ σύζυγον σας...

Δόλα — Η παραλειψις τῆς ὅποιας εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ προκαλέσῃ τὴν δόγμην του... Άλλως τε δὲν εἶναι αὐτὸν μόνον... Δὲν μοῦ ἐπιτρέπει οὐδὲ νὰ ἔξερχωμαι εἰς περίτατον μὲ τὰς φίλιας μου.

Μίλτος — Αὐτὸν σημαίνει δὴ σᾶς ἀγαπᾶ τόσον ὥστε θέλει νὰ ἔξερχεσθε πάντοτε μαζί.

Δόλα — (Μετ' ἔξαρσεως.) Εἶναι ζήλεια, φίλιτε κύριε, καὶ τίποτε περισσότερον. Εἶναι ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ, εἶναι θανάσιμος προσβολὴ κατὰ τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς τῆς γυναικός, ἥν θεωρεῖ ἀνίκανον νὰ προστατεύῃ ἑαυτὴν κατὰ πάσης οἰασθήποτε ἀποπείρας πρὸς παραστράτησιν αὐτῆς. Η τοιαύτη τῶν ἀνδρῶν διαγωγὴ εἶναι ἄρνησις καθόλου τῆς ὄντότητος τοῦ ἐτέρου ἡμίσεος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὸ δόποιον, ὥπερ τὸ πρόσχημα δῆθεν τῆς προστασίας, ὑποδούλωται εἰς τὸ ἴσχυρὸν λεγόμενον φῦλον δπερ, πρατοῦν πάντοτε εἰς κεῖσας τὸν κώδικα — δημούρηγμα καὶ αὐτὸν τῶν κεισῶν του — καὶ ἐπισεῖον αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν τοῦ ἀδυνάτου ζητεῖ ἢ τὴν ὑποδούλωσίν του ἢ τὴν ἀτίμωσίν του, διότι βεβαίως δταν εἰς ἐν ἀνδρόγυνον μεσολαβήσει ὁ κῶδιξ, ἥ γυνὴ πάντοτε ἔξερχεται συντετομημένη ἐνώπιον τῆς κοινωνίας.

Μίλτος — Άλλὰ διὰ νὰ μεσολαβήσῃ ὁ κῶδιξ μεταξὺ ἐνὸς ἀνδρογύνου, σημαίνει δὴ κάποιος ἄλλος ἐμεσολάβησεν ἐν τῷ μεταξύ.

Δόλα — Απατᾶσθε. Ο κανὸν αὐτὸς τὸν δόποιον θέλετε νὰ θέσετε, ἔχει τόσας πολλὰς ἔξαιρέσεις, μὰ τόσας πολλάς, ὥστε αὐταὶ ἀποτελοῦν τὸν κανόνα καὶ ὁ κανὸν τὰς ἔξαιρέσεις. Εάν, σᾶς

παρακαλῶ, εἰς τὴν περίπτωσιν τὴν ἰδικήν μοὺ μεσολαβήσῃ ὁ κῶδιξ, πρᾶγμα τὸ δόποιον βεβαίως δὲν θὰ συμβῇ, νομίζετε δὴ ἐμεσολάβησε κανεὶς ἄλλος ποὺ μεταξὺ ἔμοῦ καὶ τοῦ συζύγου μοὺ;

Μίλτος — Βεβαίως, κανεὶς.

Δόλα — Πλανᾶσθε! Ἐμεσολάβησεν ἡ ζήλεια, κύριε μου, ἡ ζήλεια!

Μίλτος — Επιμένετε νὰ χαρακτηρίζετε τὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου σας ὡς ζήλειαν;

Δόλα — Καὶ σεῖς ἐπιμένετε νὰ χαρακτηρίζετε τὴν ζήλειαν τοῦ συζύγου μοὺ ὡς ἀγάπην;

Μίλτος — Ετοι, νομίζω.

Δόλα — Ωστε ἀγάπη εἶναι νὰ θέλῃ νὰ μέρω πάντοτε μόνη δταν αὐτὸς δὲν εἶναι μαζί μου, ἀγάπη εἶναι νὰ μὴ θέλῃ νὰ δέχωμαι ἔναν οἰονδήποτε κύριον δοτεῖς ἔρχεται πρὸς ἐπίσκεψίν μού. Θὰ μοῦ πῆτε ίσως, δὴ ὁ κύριος αὐτὸς πιθανὸν νὰ εἶνε διεφθαρμένος. Καὶ μ' αὐτὸν; Φρονεύετε δὴ δτα τὸν ἐπιτρέψω ἔγω νὰ ὑπερθῇ τὰ δρα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ δρειλομένου σεβασμοῦ πρὸς μίαν ὑπανδρον κυρίαν; Δὲν εἶμαι, νομίζετε, ίκανη νὰ προστατεύωσα ἑαυτὴν κατὰ τῶν ἐνδεχομέγων βλέψεων τοῦ κυρίου αὐτοῦ; Έκτὸς ἂν παραδέχεσθε καὶ ἔμε διεφθαρμένη, δτε τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει καθ' διοκληρίαν, ἀλλὰ καὶ τότε αἱ προφυλάξεις τοῦ συζύγου εἶναι περιτταί, δὲν δτα κατορθώσῃ νὰ κάμη τίποτε.

Μίλτος — Άλλα πάντοτε μία προφύλαξις...

Δόλα — Τίποτε, τίποτε... εἶναι ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ, ήτις ἐκ τῆς ἔλλειψεως αὐτῆς προσβάλλεται θανάσιμως. Τὸ νὰ θέλῃ ὁ σύζυγός μοὺ νὰ μὲ προφυλάσσῃ τοιουτοτρόπως σημαίνει δὴ ἔγω εἶμαι ίκανη, μ' ἔννοεῖτε; ίκανη νὰ υποπέσω εἰς σφάλματα, ίκανη νὰ φανῶ ἐπιλήμων τῶν πρὸς τὸν γάμον καθηκόντων μοὺ, αἰσχρὰ δηλαδὴ καὶ ἀνήδικος, ρέπονσα πρὸς τὴν δημαρτίαν καὶ τὴν φανλότητα. Άλλ' ὡς τοιαύτην, φίλε μου, δὲν ἐπρέπει νὰ μὲ συνεχθῇ, τοιουτοτρόπως θὰ ἀπαλλασσόμην καὶ ἔγω ἀπὸ τὸν ἔξεντελισμὸν αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ πάθος τὸ δόποιον τὸν βασανίζει. Ο γάμος μᾶς κατέστησεν ἀμφοτέρους δυστυχεῖς.

Μίλτος — Εγώ, νομίζω, πῶς εἶναι παρεξήγησις καὶ τίποτε περιπλέον.

Δόλα — Δὲν μοῦ λέτε, σᾶς παρακαλῶ, ἐάν ποτε νυμφευθῆτε, δ' ἀγαπᾶτε τὴν γυναῖκα σας τοιουτοτρόπως;

Μίλτος — Εὰν τὸ κατορθώσω θὰ εἶμαι πολὺ εὐτυχής.

Δόλα — Θὰ σᾶς παρακαλέσω, ἐν δνόματι τῆς δηγώστων ἐκείνης νὰ μὴ τὸ κάμετε.

Μίλτος — Τί δηλαδή; Νὰ μὴ νυμφευθῶ νὰ

μὴν ἀγαπῶ τὴν γυναῖκα μον ὅπως ἀγαπᾶ καὶ σᾶς ὁ σύζυγός σας;

Δόλα — Νὰ μὴ κάμετε τίποτε ἀπὸ τὰ δύο. Ή τούλαχιστον, ἐὰν κάμετε τὸ πρῶτον, νὰ μὴ κάμετε τὸ δεύτερον.

Μίλτος — Σάν δύσκολον, μοῦ φαίνεται!

Δόλα — Τότε σᾶς συμβουλεύω νὰ μὴ νυμφευθῆτε... Αν ἔχετε αὐτὰς τὰς ίδεας, κύριε Μίλτο, νὰ μὴ νυμφευθῆτε... Αν ἡξενόρατε πόσον δυστυχῆς θὰ ἦτο ἡ σύζυγός σας!...

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ΠΑΥΛΟΣ

Παῦλος — (Εἰσερχόμενος διὰ τῆς θαλατῆς θύρας.) Δὲν πιστεύω νὰ ἥρησα, αἴ;

Μίλτος — Ακριβῶς ἥλθες ἵσ τὴν κατάλληλον σιγμήν. Ακόμη λίγο καὶ θὰ ἔμενα ἀνύπανδρος. Φαίνεται, πῶς ἔχετε συνομόσει μὲ τὴν γυναῖκά σου νὰ μ' ἀφίσετε γεροντοπαλλήκαρο!

Παῦλος — Πῶς! Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ἡ Λόλα;

Δόλα — Οχι δά! Εγώ εἶπα δτι...

Μίλτος — Δὲν πρέπει νὰ νυμφευθῶ!.. Αδιάφορον διὰ ποίους λόγους...

Παῦλος — (Τῷ Μίλτῳ.) Τὰ βλέπεις; Τὸ καλό σου γνωρεύομεν διοι.

Μίλτος — Σᾶς εὐχαριστῶ. Εγώ, δπωσδήποτε σᾶς ἀφίνω καὶ φροντίσατε νὰ συνεννοηθῆτε νὰ μοῦ δώσετε ἀδειαν γάμον, διότι τὸ ἔβαλα σκοπὸν νὰ ὑπογυναικωθῶ, τελείωσε!.. Πηγαίνω νὰ κάμω μίαν βόλταν... Θὰ σοῦ ἔλεγα νὰ ἔλθῃς μαζύ μου, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ μείνη μόνη ἡ κυρία Λόλα...

Παῦλος — Οχι, ἔγω θὰ ἐργασθῶ... Άλλ' ἀνηθελεν ἡ Λόλα νὰ ἥρχετο μαζί σου...

(Η Λόλα παρατηρεῖ ἐκπλήκτος τὸν σύζυγόν της.)

Μίλτος — Ω! θὰ ἦτο μεγάλη εὐχαρίστησις διὲ μέ... Ερχεσθε, κυρία Λόλα;

(Η Λόλα σιωπᾷ.)

Παῦλος — (Τῇ συζύγῳ του.) Δὲν πηγαίνεις;... εἰν' ωραῖος καιρός...

Δόλα — Σὺ δὲν θάλλης;

Παῦλος — Μὰ δὲν ἀκούσεις πῶς ἔχω λίγην ἐργασίαν;.. Μὲ τὸν Μίλτον θὰ πεοάσης καλά...

Δόλα — Δὲν ἀμφιβάλλω. (Σιγή.)

Μίλτος — Λοιπόν;

Δόλα — (Αφοῦ ἐσκέφθη ἐπ' διλόγον εἴτα μετά τυρπαίσματος.) Οχι, θὰ μείνω διότι ημπορεῖται νὰ μάζη καμμία ἐπίσκεψις.

Μίλτος — Οπως ἀγαπᾶτε... Αυ revoir λοιπόν.

Δόλα — Αυ revoir, κύριε Μίλτο.

Παῦλος — (Τῷ Μίλτῳ.) Γὰρ νὰ σοῦ πῶ, δὲν ἔρχεσαι τὸ βράδυ νὰ φάμε;

Μίλτος — Γιατὶ δχι, εὐχαρίστως. Καὶ τί καλὰ θὰ ἔχετε;

Παῦλος — Μὰ μαγιονέα, μοῦ φαίνεται, κοτολέτες...

Μίλτος — Αδειαν γάμον θὰ ἔχετε;

Παῦλος — Εἶσαι ήλιθιος!..

Μίλτος — Διότι θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν χορείαν σας;... Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου, ἐξ ὄντωματος δλων τῶν ἐγγάμων!... Εν τοσούτῳ... Αυ revoir τὸ βράδυ. (Εξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΛΟΛΑ καὶ ΠΑΥΛΟΣ, εῖτα καὶ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Παῦλος — Δὲν ἐπήγανες, καϊμένη, νὰ κάρης μίαν βόλταν μὲ τὸν Μίλτον... Θὰ τοῦ ἐκακοφάνη.

Δόλα — Ο κύριος Μίλτος ξεύρει πολὺ τὸν άνδρα μου! — Οι δηλαδής μὲν τὸν άνδρα μου!

Παῦλος — Ναί, ἀλλὰ δὲν δράσας σου δὲν μπορεῖ νὰ σὲ συνοδεύῃ πατοῦ καὶ πάντοτε.

Δόλα — Μὰ νομίζω πῶς αὐτὸν ἐγίνετο μέχρι τοῦδε.

Παῦλος — Εγίνετο διότι είγα πολὺν καιρὸν διαθέσιμον... Τώρα δμως τὰ πράγματα ἀλλαξαν.

Δόλα — Ετοι;

Παῦλος — Βεβαίως... Άλλως τε, νὰ σοῦ πῶ, δὲν μ' ἀρέσει νὰ μᾶς βλέπῃ δ κόσμος πάντοτε μαζί... Καὶ τὸ κάτω-κάτω, μὰ γυναῖκα πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθερίαν της, νὰ πηγαίνῃ δπον θέλει, νὰ μένη μὲν τὸν θέλει, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸν ἀνδρα της ἀπὸ πάνω της θάνατον Κέρθεον!

Δόλα — Μὰ πῶς ἀλλ

Οσάκις εὐκαιρῶ, βεβαίως θὰ σὲ συντροφεύω εἰς τὰς διασκεδάσεις σου, εἰς τὸν περιπάτους σου, εἰς τὰς ἐπισκέψεις σου...

Άδλα — Μὰ μοῦ φαίνεται πᾶς ἡ ἀπότομος αὐτὴ ἀλλαγὴ τῶν ἰδεῶν σου...

Παῦλος — "Οχι δά, ἔχεις λάθος! Τὰς ἰδέας ποὺ εἶχα ποὺ τὰς ἔχω καὶ τώρα, μὲ τὴν διαφορὰν διτὶ τώρα ἔγειναν ὠδημάτεραι... καὶ ἔξυρεις διτὶ δοσούν ὠδημάζουν αἱ ἰδέαι, ἀλλοτε μὲν σατίζουν καὶ ἄλλοτε ἀνοίγουν περισσότερον τὰ μάτια τοῦ ἰδεολόγου... Εἰς ἐμὲ συνέβη τὸ δεύτερον.

Άδλα — "Ωστε τώρα βλέπεις καθαρώτερα;

Παῦλος — "Ἐγγοῖται!.. Λοιπὸν καλὰ θὰ κάμης νά... Ἀλλ' ὡ διάβολε! μὲ τῆς φλυαρίες μας ἐλημόνησα νὰ σου ἥπι ἡ κυρία Φαρφάλη σὲ προσκαλεῖ ἀπόψε εἰς τὸ θέατρον... καὶ τῆς ἐπεσχέθην διτὶ θὰ πᾶς.

Άδλα — Θὰ πᾶμε δηλαδὴ μαζί.

Παῦλος — Μαζὶ ὅχι, γιατὶ ἔχω κατὶ χαρτιὰ νὰ παρατηρήσω μετὰ τὸ φαγητόν... "Αν τελειώσω ἐνωδίς, θὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω, ἀλλως θὰ σὲ συνδεύσῃ ὡς ἐδῶ ὁ ἀνεψιός της.

Άδλα — Ποιὸς ἀπ' δλους;

Παῦλος — "Ο... δ... δ... αὐτὸς .. δ... ἐκεῖνος ποὺ χώρισε μὲ τὴν γυναικά του.

Άδλα — (Παρατηρῶσα ἀτερῶς τὸν σύνηγόν της.) "Α! ἐκεῖνος!.. (Μετὰ πείσματος.) Πολὺ καλά, θὰ πάω!.. Καὶ τί παίζον;

Παῦλος — Τὴν «Κυρίαν Πετεφρῆ» μοῦ φαίνεται... εἶναι δλίγον σόκιν, ἀλλὰ γιὰ μιὰ πανδομέμένη δὲν ἔχει σημασίαν... ἀλλως τε, σὺ δὲν ἔχεντες καὶ ἴτακά...

Άδλα — "Ο ἀνεψιός τῆς κυρίας Φαρφάλη ἔχεντες;

Παῦλος — "Α! ναί... θὰ σου τὰ ἔξηγη λοιπὸν αὐτὸς καὶ ἔτοι θὰ διασκεδάσῃς καλλίτερα...

Άδλα — Μά...

Παῦλος — Τί;

Άδλα — Τίποτα... Θὰ προτιμοῦσα νά...

(Εἰσέρχεται δ Σταμάτης κρατῶν δίσκον, ἐφ' οὐ μία ἐπιστολή).

Σταμάτης — (Τείνων τὸν δίσκον πρὸς τὴν Άδλαν.) "Απὸ τὴν κυρίαν Λουμαρῆ.

Άδλα — (Αμβάνοντα τὴν ἐπιστολήν.) Πολὺ καλά. (Ο Σταμάτης ἔξερχεται.)

Άδλα — (Αφοῦ παρατηρήσῃ ἐπί την κερόν τὸν φάκελλον.) Δὲν ἔχεντο ἀπ'. πρέπει νὰ δεχθῶ τὴν ἐπιστολήν αὐτῆν...

Παῦλος — (Μετ' ἀφελεία.) Γιατὶ;

Άδλα — Δὲν ἡκουοῦσες; Εἶναι ἀπὸ τὴν κυρίαν Λουμαρῆ.

Παῦλος — Καὶ μ' αὐτὸν τί;

Άδλα — Μὰ νομίζω, πῶς δὲν τὴν ἔχεις σὲ πολλὴν ὑπόληψιν τὴν κυρίαν αὐτῆν.

Παῦλος — Δὲν βαρνέσαι!.. "Ιδέα μου ἡτο... Δὲν ἔχει τίποτε ἡ γυναικα... Λιάβασε τὴν ἐπιστολήν της... ὑστερα διτὶ καὶ ἔναι, εἶναι γιὰ τὸν ἑαυτόν της...

Άδλα — (Αφοῦ παρατηρήσῃ ἐπί την κερόν τὸν σύνηγόν της, εἶναι ἀνοίγει τὴν ἐπιστολήν μετά την πείσματος.) Αἴρουν τὸ ἀπόγευμα, μοῦ γράφει, θὰ γίνη τὸ πάκ - τὴν εἰς τὴν Κηφισιὰ καὶ ἀν τὸν ἑαυτόν της...

Παῦλος — "Α! καὶ ἔχεις λάθος!.. Νὰ πᾶς,

νὰ πᾶς...

Άδλα — Πῶς!

Παῦλος — Αφοῦ σὲ προσκαλοῦν, πρέπει νὰ πᾶς, τί λόγος!

Άδλα — Σύ, δὲν θὰ ἔλθης;

Παῦλος — "Οχι, ἔγω βαρνέμει...

Άδλα — Βαρνέσαι;

Παῦλος — Ναί... "Αλλως τε, δὲν μ' ἀρέσουν καὶ αὐτοῦ τὸν εἶδον αἱ διασκεδάσεις...

Άδλα — Παύλε!

Παῦλος — Τί;

Άδλα — Μοῦ φαίνεσαι ὅλως διόλου διαφορετικός... Δὲν εἶσαι διτὶς τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος.

Παῦλος — (Μετ' ἀδιαφορίας.) Πῶς τὸ ἐνόρθες;

Άδλα — Αὐτὸν ποὺ σου λέγω!.. "Ηλλαξες καὶ δλοκληρίαν... Γιατὶ δὲν θέλεις νὰ ἔλθης μαζί μου;.. Δὲν σου ἀρέσει ἡ συντροφιά μου;

Παῦλος — Κάθε ἄλλο!.. "Άλλὰ σου εἴλη πᾶς δὲν μ' ἐνχαριστοῦν αὐτοῦ τὸν εἶδον αἱ διασκεδάσεις... Σύ, θὰ εἶσαι μὲ τῆς φίλαις σου...

Άδλα — Μά, θὰ εἶναι καὶ οἱ φίλοι σου.

Παῦλος — Δὲν σου λέγω... ἀλλὰ δὲν ἔχω δρεῖν, βαρνόμοια...

Άδλα — "Οχι, δὲν εἶν' αὐτὸς δ λόγος... βαρνόνεσαι ἐμένα... μ' ἔχόρτασες!...

Παῦλος — Οὖφ! καῦμένη καὶ σύ!

Άδλα — Αὐτὸν ποὺ σου λέγω!.. "Άλλὰ δὲν θὰ πάγω οὔτε γώ!.. Δὲν θὰ πάγω οὔτε τὸ βράδυ εἰς τὸ θέατρον!..

Παῦλος — "Οπως θέλεις, ἀλλ' ἔγω σὲ συμβούλευω νὰ πᾶς... Διασκέδασε τώρα ποὺ ἔχεις τὸν καρδιόν, γιατὶ ἀργότερα ποιὸς ἔξει...

Άδλα — Δὲν πηγαίνω πονθένα!.. "Αμέσως τώρα θὰ εἰδοποιήσω καὶ τῆς δύο κυρίαις διτὶ ἀδιαθετῶ καὶ δὲν θὰ μπορέσω νὰ πάγω.

Παῦλος — Εἶσαι ἰδιότροπη!

Άδλα — Εἴμαι διτὶς θέλεις, ἀλλὰ δὲν θὰ πάγω χωρὶς ἐσένα.

Παῦλος — Εγὼ δὲν ήμπορῶ νὰ ἔλθω.

Άδλα — Δὲν μπορεῖς διότι δὲν θέλεις... Διότι βεβαίως δὲν ἐνδιαφέρεσαι γιὰ μένα.

Παῦλος — Μὰ ἐὰν δὲν ἐνδιεφερόμην δὲν θὰ σου ἔλεγα νὰ πᾶς... ἔγω, ίσια-ίσια θέλω νὰ διασκεδάσης. Τί σημαίνει ἀν δὲν μπορῶ νὰ ἔλθω καὶ ἔγω!

(Εἰσέρχεται δ Σταμάτης.)

Σταμάτης — "Ο κύριος Ραβαρῆς ἐρωτᾷ ἐὰν δέχεσθε.

(Η Άδλα παρατηρεῖ μετ' ἀδημονίας τὸν Παῦλον.)

Παῦλος — (Τῇ Άδλᾳ.) "Υποθέτω διτὶ πρέπει νὰ τὸν δεχθῆς... Θὰ ἔχῃς μάλιστα καὶ συντροφιάν, διότι ἔγω θὰ ἔξελθω ἐπ' δίλγον."

Άδλα — "Α! θὰ ἔξελθης!.. (Πρὸς τὸν Σταμάτην.) Εἰπὲ πρὸς τὸν κύριον αὐτὸν διτὶς ἡ κυρία εἶναι ἀδιάθετος καὶ λυπεῖται ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν δεχθῇ!

Παῦλος — Μά...

Άδλα — (Πρὸς τὸν Σταμάτην.) "Ηκουοῦσες;

Σταμάτης — Πολὺ καλά. (Εξέρχεται.)

Άδλα — (Οργιλη.) "Α! μ' αὐτὸν εἶναι παρὰ πολύ!

Παῦλος — (Ηρεμος.) Τί ἔπαθες πάλι;

Άδλα — Μὲ περιφρονεῖς!.. "Ο τρόπος σου αὐτὸς δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ περιφρόνησις. "Οχι, πρέπει νὰ πανήση πλέον αὐτὴ ἡ ἴστορία!

Παῦλος — Μὰ δὲν σ' ἐννοῶ.

Άδλα — Προσποιεῖς διτὶ δὲν ἐννοεῖς. Εἶναι τώρα δύο τρεῖς ήμέραι ποὺ δὲν σὲ μέλει γιὰ μέρα διόλου. Δεικνύεις ἀπέραντί μου μίαν ἀδιαφορίαν ἐνοχον. Προσποιεῖς δῆθεν διτὶς ἔχεις ἐργασίας καὶ παραμελεῖς καθ' δλοκληρίαν τὴν σύνηγόν σου... Ποῖος ἔρχεται σὲ τὸ σπίτι, ποῖος μὲ προσκαλεῖ, ποιὸν συναναστρέφομαι οὔτε καὶ ἔξετάζεις νὰ μάθης. "Αν μ' ἐβαρύνθης, πρέπει νὰ μού τὸ εἰτής καθαρά... Εἶναι περιπτών, νομίζω, νὰ μ' ἐξεντελέκης καὶ νὰ μὲ προσβάλλῃς τοιουτούρπως!..

Παῦλος — Παρεξηγεῖς τὰ πράγματα. "Έχω ἀπόλυτον ἐμπιστούνην εἰς σὲ καὶ σὲ ἀφίνω ἔλευθέρων νὰ κάμης διτὶς θέλεις... Εἶναι ἀνάγκη νὰ έρωτω καὶ νὰ μανθάνω τὰς σχέσεις σου;.. Μήπως δὲν είμαι βέβαιος περὶ σου;

Άδλα — "Οχι, δὲν εἶν' αὐτὸν. Μ' ἐβαρύνθης καὶ τίποτε περισσότερον. Αιατί ἀλλοτε ἡσουν αὐτηροτέρες καὶ ἐφρόντιζες περὶ ἐμοῦ μετὰ περισσότερον ἐνδιαφέροντος;

Παῦλος — Ενόησα τὸ λάθος μου καὶ τὸ διορθώνω. "Αλλως τε ἡ ἐπίβλεψις ἔκεινη τὴν διοίαν ἔξησκον εἶπι σου διτὶς πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ ἔκληφθῇ ὡς ζήλεια... καὶ ἔγω δὲν θέλω ν' ἀδι-

κήσω οὔτε σέρα, οὔτε τὸν ἑαυτόν μου... θέλω ἡ γυναικά μου νὰ ἔχῃ τὰ αὐτὰ δικαιώματα ποῦ ἔχω καὶ ἔγω!

Άδλα — Δικαιολογίαι!.. "Επανυσες νὰ μὲ ἀγαπᾶς πλέον, καὶ τίποτε ἄλλο. Καὶ οὔτε διτὶ δυνατὸν νὰ γίνη ἀλλέως. Σὲ κατέλαβε καὶ σένα ἡ συνήθης ἀδιαφορία! Εἶσαι καὶ σὺ ἀνδρας δπως οἱ ἄλλοι. Τὸν πρώτους μηγας τρελλάνεσθε μὲ τὴν γυναικά σας καὶ ὑστερα ἀδιαφορεῖτε... "Η ἀγάπη σας δὲν διαρκεῖ περισσότερον τῶν τριῶν μηγῶν.

Παῦλος — Αδικεῖς τὸν ἑαυτόν σου χωρὶς γὰ τὸ ἐννοῆς... Εγὼ σὲ ἀγαπῶ δπως καὶ πρότερον, ισως μάλιστα καὶ περισσότερον.

Άδλα — Δὲν εἶν' ἀλήθεια!.. Εἶσαι ὄλως διαφορετικὸς παρ' διτὶς ἡσουν πρίν... Τὸ ἐννοεῖς, πιστεύω, καὶ μόνος σου... καὶ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ δὲν ἔγεινεν ἀνενεσθετοῦ λόγον. "Αλλοτε ἥθελες νὰ είσαι πάντοτε μαζί μου, δὲν μὲ ἀφίνεις ποτὲ μόνην, δὲν μού ἐπέτρεπες νὰ συγχάζω τὸ κόσμον κωδίνως ἐσένα... μὲ ἐφρόντιζες, μὲ ἡγάπας!.. Καὶ τώρα... τώρα... (Κλαίει.) Αδιαφορεῖς!...

Παῦλος — Εἶσαι παιδί!.. "Εγὼ ἐνόησα διτὶς προτέρα μου διαγωγὴ σ' ἐστενοχώρει μὲ ἐξήτησα νὰ τὴν ἀλλάξω... Ήθέλησα νὰ διευθύνης τὸν ἑαυτόν σου αὐτὸς ποτὲ μηρούσεις;..

Άδλα — "Οχι!.. Εγὼ θέλω νὰ μὲ ζηλεύῃς!.. Θέλω νὰ μὲ ζηλεύῃς καὶ ἀς λέγης διτὶς δέλει!

βως νὰ παραστῆς καὶ σὺ μάρτυς τῆς εὐτυχεστέρας στιγμῆς τοῦ βίου μου.

Μίλτος — "Ετού;

Παῦλος — Ναί . . . Ἀλλὰ σὲ εἰδοποιῶ όπι μέχρις οὖν νυμφευθῆς, θὰ εἶσαι καὶ σὺ υπὸ κάθαρον!

Μίλτος — Ωστε μὲ συμβουλεύεις νὰ νυμφευθῶ;

Δόλα — Νὰ νυμφευθῆτε, κύριε Μίλτο, νὰ νυ-

φευθῆτε . . . Ἀλλὰ προσπαθήσατε νὰ ζηλεύετε τὴν γυναικά σας! . . .

(Ο Μίλτος ἔφερε διὰ τοῦ βλέμματος τὸν Παῦλον, δοτις κλίνει τὴν κεφαλὴν καταφατικῶς).

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΣΗΜ. ΠΑΝΑΘ. Ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία ἀπαγορεύεται ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τῆς Διευθύνσεως τῶν «Παναθηναίων».

ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΑΗΔΟΝΙ

Μοῦ εἶπε ὅτι θὰ χορεύσῃ μ' ἐμένα, ἐὰν τῆς πάω κόκκινα τριαντάφυλλα, λέει ὁ νέος Φοιτητής, "ἄλλ' εἰς δόλο μου τὸ περιβόλι δὲν ὑπάρχει οὔτε ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο".

"Απὸ τὴν φωληά του, ἀπὸ τῆς πρασίνης δρυδὸς τὰ κλωνάρια, τὸ Ἀηδόνι τὸν ἥκουσε καὶ τὸν εἶδε καὶ ἀπόρησεν.

"Οὔτε ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο εἰς δόλο μου τὸ περιβόλι!", λέει ὁ νέος Φοιτητής, καὶ τὰ ωραῖα του μάτια ἐγέρισαν δάκρυα. "Α! ἀπὸ τί μικρὰ πράγματα κρέμεται ἡ εὐτυχία! Εδιάβασα δλα ὄσα ἔγραψαν οἱ σοφοί, καὶ δλα τὰ μυστικὰ τῆς φιλοσοφίας μοῦ εἶνε γνωστά, καὶ ὅμως, ἐπειδὴ μοῦ λείπει ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο, ἡ ζωὴ μου δλη εἶνε δυστυχισμένη..

"Νὰ τέλος ἔνας ἀληθινὸς ἐρωτευμένος", λέει τὸ Ἀηδόνι. "Κάθε βράδυ, νύκτα μὲ νύκτα, τὸν ἐτραγούδησα καὶ ἄς μὴ τὸν ἐγνώριζα κάθε βράδυ, νύκτα μὲ νύκτα, ἔλεγα τὴν ἴστορία του εἰς τὰ ἀστρα καὶ τώρα τὸν βλέπω. Τὰ μαλλιά του εἶνε σκοτεινὰ σὰν τὸ ἄνθος τοῦ 'Υακίνθου καὶ τὰ χείλη του εἶνε κόκκινα σὰν τὸ τριαντάφυλλο τοῦ πόθου του ἀλλὰ τὸ πάθος ἔκαμε τὸ πρόσωπό του ὅμοιον μὲ τὸ ωχρὸν ἐλεφαντοκόκκαλο καὶ ἡ λύπη ἔβαλε τὰ σημάδια τῆς εἰς τὸ μέτωπό του..

"Ο πρίγκιψ ἔχει χορὸν αὐριον τὸ βράδυ", ἐψιθύρισε ὁ νέος Φοιτητής, "καὶ ἡ ἀγάπη μου θὰ εἶνε ἐκεῖ. Ἐὰν τῆς πάω ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο, θὰ χορεύσῃ μ' ἐμένα ὡς τὸ πρωΐ. Ἐὰν τῆς πάω ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο, θὰ τὴν κρατήσω στὴν ἀγκαλιά μου, καὶ θὰ κλίνῃ τὸ κεφάλι τῆς εἰς τὸν ὅμο μου καὶ τὸ χέρι μου θὰ σφίξῃ τὸ δικό της. Ἀλλὰ κόκκινο τριαντάφυλλο δὲν ὑπάρχει οὔτε ἔνα εἰς τὸ περιβόλι μου. θὰ καθίσω λοιπὸν μόνος, καὶ θὰ περάσῃ ἀπὸ κοντά μου, καὶ δὲν θὰ προσέξῃ διόλου σὲ μένα καὶ ἡ καρδιά μου θὰ σπάσῃ..

"Ἀλήθεια, νὰ ὁ ἀληθινὸς ἐρωτευμένος", λέει τὸ Ἀηδόνι: "ὅτι τραγουδῶ τὸ ύποφέρει ὅτι εἶνε χαρὰ δι' ἐμένα, δι' αὐτὸν εἶνε λύπη. Ἀλήθεια, ὁ 'Ἐρως εἶνε θαυμάσιος. Εἶνε πολυτιμότερος τῶν σμαράγδων καὶ ἀκριβότερος τῶν καλλιτέρων ὀπαλίων, οὔτε μὲ μαρ-

γαριτάρια ἀγοράζεται, οὔτε εἰς τὰ παζάρια ἀπλώνεται. Οἱ ἐμποροι δὲν τὸν εὑρίσκουν διὰ νὰ τὸν προμηθευθοῦν, καὶ οὔτε ζυγίζεται εἰς τὴν ζυγαριὰ τοῦ χρυσοῦ..

"Οι μουσικοὶ θὰ κάθωνται εἰς τὴν ἔξεδρα των, λέει ὁ νέος Φοιτητής, "καὶ θὰ παίζουν μὲ τὰ ἔγχορδα ὅργανα, καὶ ἡ ἀγάπη μου θὰ χορεύῃ μὲ τοὺς ἥχους τοῦ βιολιοῦ καὶ τῆς ἄρπας. Θὰ χορεύῃ τόσον ἐλαφρά, ποῦ τὰ πόδια τῆς δὲν θὰ θίγουν τὸ πάτωμα, καὶ οἱ αὐλικοὶ μὲ τὰ φαιδρά των φορέματα θὰ τρέχουν γύρω της. Ἀλλὰ μ' ἐμένα δὲν θὰ χορεύσῃ, διότι δὲν ἔχω νὰ τῆς δώσω κόκκινο τριαντάφυλλο.. Καὶ ἔπεισε εἰς τὴν χλόη καὶ ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια καὶ ἔκλαισε.

"Διατί κλαίει αὐτός;, ήρωτησε μικρὴ πράσινη Σαύρα, διερχομένη ζωηρὰ κοντά του μὲ τὴν οὐρὰ εἰς τὸν ἀέρα.

"Αλήθεια, διατί;, λέει Πεταλοῦδα ποῦ ἐκυνηγοῦσε μίαν ἀκτίνα.

"Ναί, διατί;, ἐψιθύρισεν ἔνα Λευκάνθεμον εἰς τὸ πλαγινό του μὲ χαμηλὴν γλυκυτάτην φωνήν.

"Κλαίει δι' ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο, λέει τὸ Ἀηδόνι.

"Δι' ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο!, ἐφώναξαν ὅλα: "τί γελοῖο πρᾶγμα!. Καὶ ἡ μικρὴ Σαύρα, ποῦ ἡτο ὄλιγον ἀναιδῆς, ἔγέλασε δυνατά.

"Αλλὰ τὸ Ἀηδόνι ἐνόει τὸ μυστικὸν τοῦ πόνου τοῦ Φοιτητοῦ, καὶ ἐμεινε σιωπηλὸν εἰς τὴν δρῦν, καὶ διενοεῖτο τὸ μυστήριον τοῦ "Ἐρωτος.

"Ἐξαφνα ἀνοίξε τὰ στακτερά του πτερὰ διὰ νὰ πετάξῃ καὶ ὥρμησεν εἰς τὸν ἀέρα. Διῆλθε τὸ περιβόλι σὰν σκιὰ καὶ σὰν σκιὰ ἐπέται ἐπάνω ἀπὸ τὰ φυτά.

Εἰς τὸ μέσον τῆς χλόης ἔζη μία ώραία τριανταφυλλιά, καὶ μόλις τὴν εἶδεν ἐπεσε εἰς ἔνα τῆς κλωνί:

"Δῶσέ μου ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο, λέει, "καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ γλυκύτερο τραγοῦδι μου..

"Αλλὰ τὸ Δένδρον ἐκίνησε τὸ κεφάλι του.

Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶνε λευκά, τοῦ λέει, "λευκὰ σὰν τὸν ἀφρὸ τῆς θαλάσσης καὶ λευκότερα ἀπὸ τὸ χιόνι εἰς τὰ βουνά. Αλλὰ πήγαινε νὰ ιδῇς τὴν ἀδελφή μου, ποῦ μεγαλώνει εἰς τὰ πόδια τοῦ παλαιοῦ ἡλιακοῦ ωρολογίου καὶ ἵσως νὰ σοῦ δώσῃ αὐτὴ αὐτὸ ποθεῖς..

Τὸ Ἀηδόνι λοιπὸν ἐπέταξε εἰς τὴν Τριανταφυλλιά, ποῦ ἐμεγάλωνε εἰς τὰ πόδια τοῦ παλαιοῦ ἡλιακοῦ ωρολογίου.

"Δῶσέ μου ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο, λέει, "καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ γλυκύτερο τραγοῦδι μου..

"Αλλὰ τὸ Δένδρον ἐκίνησε τὸ κεφάλι του.

"Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶνε κίτρινα, τοῦ λέει, "σὰν τὰ μαλλιά τῆς καθισμένης σειρήνος, εἰς τὸν ἡλέκτρινο θρόνο της, καὶ κιτρινώτερα τοῦ ἀσφοδέλου ποῦ ἀνθεῖ εἰς τὸν ἀγροὺς πρὶν πάῃ μὲ τὸ δρεπάνι του ὁ θεριστής. Αλλὰ πήγαινε νὰ ιδῇς τὴν ἀδελφή μου ποῦ μεγαλώνει κάτω τοῦ παραθύρου τοῦ Φοιτητοῦ, καὶ ἵσως σοῦ δώσῃ αὐτὴ αὐτὸ ποθεῖς..

Τὸ Ἀηδόνι λοιπὸν ἐπέταξε εἰς τὴν Τριανταφυλλιά, ποῦ ἐμεγάλωνε κάτω τοῦ παραθύρου τοῦ Φοιτητοῦ.

"Δῶσέ μου ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο, λέει, "καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ γλυκύτερο τραγοῦδι μου..

"Αλλὰ τὸ Δένδρον ἐκίνησε τὸ κεφάλι του.

"Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶνε κόκκινα, τοῦ λέει, "κόκκινα σὰν τὰ πόδια τοῦ περιστεριῶν, καὶ κοκκινώτερα τῶν μεγάλων ῥιπιδίων ποῦ ἀναδεύονται ἀενάως εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ 'Ωκεανοῦ. Αλλ' ὁ χειμῶν ἐπάγωσε τὶς φλέβες μου, καὶ ὁ πάγος ἔκαψε τὰ

μπουμπούκια μου, καὶ ἡ καταιγίς ἔσπασε τοὺς κλώνους μου, καὶ ὅλον τοῦτον τὸν χρόνο δὲν θὰ ἔχω τριαντάφυλλα,,.

“Ἐνα μόνο τριαντάφυλλο κόκκινο εἶνε ὅλο ὅλο ποῦ ποθῶ,, λέει τὸ Ἀηδόνι. “Μόνο ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο! Δὲν εἶνε τρόπος νὰ τὸ ἀποκτήσω;,,

“Εἶνε ἔνας τρόπος,, τοῦ λέει τὸ Δένδρον: “ἄλλα εἶνε τόσο τρομερὸς ποῦ δὲν τολμῶ νὰ σοῦ τὸν εἰπῶ,,.

“Πέξ μου τὸν,, λέει τὸ Ἀηδόνι, “καὶ δὲν φοβοῦμαι,,.

“Ἄν ποθῇς ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο,, λέει τὸ Δένδρον, “πρέπει νὰ τὸ δημιουργῆσῃς μὲ μουσικὴν εἰς τὸ φῶς τῆς Σελήνης καὶ νὰ τὸ βάψῃς μ' αὐτῆς τῆς καρδιᾶς σου τὸ αἷμα. Πρέπει νὰ μοῦ τραγουδήσῃς ἐμένα, μὲ τὸ στῆθός σου βαλμένο ἀπάνου σ' ἔνα ἄγκαθι, ὅλη τὴν νύκτα πρέπει νὰ μοῦ τραγουδήσῃς ἐμένα, καὶ τὸ ἄγκαθι πρέπει νὰ σοῦ τρυπήσῃ τὴν καρδιά, καὶ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς σου πρέπει νὰ χυθῇ εἰς τὶς δικές μου φλέβες,,.

“Ο θάνατος εἶνε πολὺ μεγάλη πληρωμὴ δί' ἔνα τριαντάφυλλο κόκκινο,, λέει τὸ Ἀηδόνι, “καὶ ἡ Ζωὴ εἶνε δί' ὅλους πολύτιμη. Εἶνε καλὰ νὰ εἶνε κανεὶς εἰς τὸ πράσινο δάσος καὶ νὰ βλέπῃ τὸν “Ηλιο εἰς τὸ χρυσό του ἄρμα καὶ τὴν Σελήνη εἰς τὸ μαργαριταρένιο τῆς ἀμάξι. Γλυκεῖα εἶνε ἡ εὐωδία τῆς λευκακάνθης καὶ γλυκεῖα εἶνε ἡ κληματίς ποῦ κρύβεται εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἡ ἑρείκη ποῦ κυρατίζει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Ἀλλὰ πάλιν ὁ “Ἐρως εἶνε καλήτερος ἀπὸ τὴν Ζωὴν, καὶ τί εἶνε καρδιὰ πουλιοῦ παραβαλλομένη μὲ τὴν καρδιὰ ἐνὸς ἀνθρώπου;,,

“Απλωσε λοιπὸν τὰ στακτερά του πτερά διὰ νὰ πετάξῃ καὶ ὀρμησε εἰς τὸν ἀέρα· ἐπέρασε ἀπὸ τὸ περιβόλι σὰ σκιά, καὶ σὰ σκιὰ ἐπέτα ἐπάνω ἀπὸ τὰ φυτά.

‘Ο νέος Φοιτητὴς ἐκοίτετο ἀκόμη εἰς τὴν χλόη, ὅπου τὸν εἶχε ἀφῆσει, καὶ τὰ δάκρυα ἀκόμη δὲν εἶχαν στεγνώσει εἰς τὰ ὥραιά του μάτια.

“Χαίρου,, ἐφώναξε τὸ Ἀηδόνι “χαίρου,, θὰ ἔχῃς τὸ τριαντάφυλλο σου τὸ κόκκινο. Θὰ τὸ δημιουργήσω μὲ μουσικὴν εἰς τὸ φῶς τῆς Σελήνης, καὶ θὰ τὸ βάψω μ' αὐτῆς τῆς καρδιᾶς μου τὸ αἷμα· ὅλο ὅλο ποῦ σοῦ ζητῶ δὶ' αὐτό, εἶνε νὰ είσαι ἀληθινὰ ἐρωτευμένος, διότι ὁ “Ἐρως εἶνε σοφάτερος ἀπὸ τὴν Φιλοσοφία, ἀν καὶ αὐτὴ εἶνε σοφή, καὶ δυνατώτερος ἀπὸ τὴν Δύναμη, ἀν καὶ αὐτὴ εἶνε δυνατή. Τὰ πτερά του ἔχουν τῆς φωτιᾶς τὸ χρώμα καὶ σὰν τὴν φωτιὰ εἶνε τὸ κορμί του. Τὰ χεῖλη του εἶνε ζαχαρωμένα. σὰν τὸ μέλι, καὶ ἡ πνοή του εἶνε σὰν λιβανωτός,,.

‘Ο Φοιτητὴς εἶδε ἀπὸ τὴν χλόη ποῦ ἡτο πεσμένος, καὶ ἤκουσε, ἀλλὰ δὲν ἐνόησε τί τοῦ ἔλεγε τὸ Ἀηδόνι, διότι δὲν ἐγνώριζε ἀλλο ἀπὸ τὰ πράγματα ποῦ εἶνε γραμμένα εἰς τὰ βιβλία.

‘Αλλὰ ἡ Δρῦς ἐνόησε καὶ κατελυπτήθη, διότι ἀγαποῦσε πολὺ τὸ μικρὸ τὸ Ἀηδόνι, ποῦ εἶχε κτίσει τὴν φωληὰ του εἰς τοὺς κλώνους τῆς.

“Τραγούδησε μου ἔνα τελευταῖο τραγοῦδι,, ἐψιθύρισε, “θὰ ἔχω τόση μοναξιὰ ὅταν θὰ φύγησ!,,.

Τὸ Ἀηδόνι λοιπὸν ἐτραγούδησε εἰς τὴν Δρῦν, καὶ ἡ φωνή του ἡτο ὅλο φοῦσκες, σὰν χυνόμενο νερὸ ἀπὸ ἀσημένια ύδρια.

“Οταν ἐτελείωσε τὸ τραγοῦδι του, ὁ Φοιτητὴς ἐσηκώθη καὶ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἔνα μικρὸ τετράδιο καὶ ἔνα μολύβι.

“Ἐχει πλαστικότητα,, ἔλεγε φεύγων ἀπὸ τὴν χλόη, “αὐτὸ δὲν συζητεῖται ἀλλ' ἔχει καὶ αἰσθημα; Φοβοῦμαι πῶς δὲν ἔχει. ”Αλλως τε εἶνε ὅπως ὅλοι οἱ καλλιτέχναι, εἶνε ὅλο ὑφος, χωρὶς καμμίαν εἰλικρίνεια. Δὲν θὰ ἐθυσιάζετο δὶ' ἄλλον. Δὲν συλλογίζεται παρὰ τὴν μουσική, καὶ ὅλοι γνωρίζουν ὅτι αἱ τέχναι εἶνε ἐγωιστριαι. Πάλιν ὅμως πρέπει νὰ παραδεχθῇ κανείς, ὅτι ἔχει μερικούς ὥραιούς φθόγγους εἰς τὴν φωνή του. Τί κριμα νὰ μὴ

θέλουν νὰ ποῦν τίποτε, νὰ μὴ κάνουν κανένα πρακτικὸ καλό,, καὶ εἰσῆλθε εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ κατεκλίθη εἰς τὸ στενό του κρεββάτι, καὶ ἥρχισε νὰ συλλογίζεται τὸν ἔρωτά του, καὶ ἐπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα ἀπεκοινώθη.

Καὶ ὅταν ἡ Σελήνη ἔλαμψε εἰς τοὺς οὐρανούς, τὸ Ἀηδόνι ἐπέταξε εἰς τὴν Τριαντάφυλλιά, καὶ ἔβαλε τὸ στῆθός του ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι. ”Ολην τὴν νύκτα ἐτραγούδησε, μὲ τὸ στῆθός ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι, καὶ ἡ ψυχρὰ κρυσταλλίνη Σελήνη ἔκυψε καὶ τὸ ἔκουσε. ”Ολην τὴν νύκτα ἐτραγούδησε, καὶ τὸ ἄγκαθι ἔχωθηκε ὅλοένα βαθύτερα εἰς τὸ στῆθός του, καὶ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς του ἔχυθη ἀπὸ κεῖ.

Ἐτραγούδησε πρῶτα τὴν γέννησιν τοῦ “Ἐρωτος εἰς τὴν καρδιὰ κόρης καὶ ἀγόριον. Καὶ εἰς τὸ ψυχλότερο κλωνάρι τῆς Τριανταφυλλιας ἀνήθησε ἔνα θαυμάσιο τριαντάφυλλο, ἔνα ἡνακτόριο φύλλο, καθὼς τὸ ἔνα τραγοῦδι ἀκολουθοῦσε τὸ ἄλλο τραγοῦδι. Χλωρὸ ἥτο τὸ στῆθα, σὰν τὴν πάχνη ποῦ κρέμεται εἰς τὸν ποταμὸ — χλωρὸ σὰν τὰ πόδια τῆς πρωΐας, καὶ ἀσημένιο σὰν τὰ πτερά τῆς αὐγῆς. Σὰν τὴ σκιὰ τριανταφύλλου σὲ ἀσημένιον καθρέπτη, σὰν τὴ σκιὰ τριανταφύλλου σὲ λίμνη, ἥτο τὸ τριαντάφυλλο ποῦ ἀνθίζει εἰς τὸ ψηλότερο κλωνάρι τοῦ Δένδρου.

Αλλὰ τὸ Δένδρον λέει εἰς τὸ Ἀηδόνι νὰ σπρώξῃ δυνατώτερα τὸ στῆθός του ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι. ”Σπράξε δυνατώτερα, μικρό μου Ἀηδόνι,, λέει τὸ Δένδρον, “διότι θὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα πρὶν τελειώσῃ τὸ τριαντάφυλλο,,.

Τὸ Ἀηδόνι λοιπὸν ἐσπρώξε δυνατώτερα ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι, καὶ ἥχηρότερο ὅλοένα ἐγίνετο τὸ τραγοῦδι του, διότι ἐτραγουδοῦσε τὴν γέννησιν τοῦ Πάθους εἰς τὴν καρδιὰ ἀνδρὸς καὶ παρέθεντο.

Αβρὰ κοκκινάδα ἀνέβη εἰς τὰ φύλλα τοῦ τριανταφύλλου, σὰν τὴν κοκκινάδα τοῦ νυμφίου ὅταν φιλῇ τῆς νύμφης τὰ χεῖλη. ”Αλλὰ τὸ ἄγκαθι δὲν είχε φθάσει ἀκόμη τὴν καρδιὰ τοῦ Ἀηδονιοῦ, ὥστε ἡ καρδιὰ τοῦ τριανταφύλλου ἔμεινε λεική, διότι μόνο τὸ αἷμα καρδιᾶς ἀνδρονιοῦ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ πορφυρώσῃ τὴν καρδιὰ τριανταφύλλου.

Καὶ τὸ Δένδρον λέει εἰς τὸ Ἀηδόνι νὰ σπρώξῃ δυνατώτερα τὸ στῆθός του ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι. ”Σπράξε δυνατώτερα, μικρό μου Ἀηδόνι,, λέει τὸ Δένδρον, “διότι θὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα πρὶν τελειώσῃ τὸ τριαντάφυλλο,,.

Τὸ Ἀηδόνι λοιπὸν ἐσπρώξε δυνατώτερα τὸ στῆθός του ἐπάνω εἰς τὸ ἄγκαθι, καὶ τὸ ἄγκαθι τοῦ ἥγγισε τὴν καρδιὰ καὶ ἄγριον ρῦγος πόνου τὸ σπάραξε Πικρὸς πικρὸς ἥτο ὁ πόνος του, καὶ ὅλοένα ἀγριώτερο ἐγίνετο τὸ τραγοῦδι του, διότι ἐτραγουδοῦσε τὸν “Ἐρωτα ποῦ ἀποτελείωνται ἀπὸ τὸν Θάνατο, τὸν “Ἐρωτα ποῦ δὲν πεθαίνει εἰς τὸν τάφον.

Καὶ τὸ θαιμάσιο τριαντάφυλλο ἔγεινε κατακόκκινο, σὰν τὸ τριαντάφυλλο τοῦ οὐρανοῦ τῆς Ανατολῆς. Κατακόκκινη ἥτο ἡ ζώνη τῶν φύλλων του, καὶ κατακόκκινη σὰν φουμπίνι ἥτο ἡ καρδιά του.

Αλλ' ἡ φωνὴ τοῦ Ἀηδονιοῦ ἀδυνάτησε, καὶ τὰ μικρά του πτερά ἥρχισαν νὰ σπαράζουν, καὶ μία μεμβράνη τοῦ ἐκάλυψε τὰ μάτια· ὅλοένα δυνατώτερο ἐγίνετο τὸ τραγοῦδι του καὶ ἥσθαντο εἰς τὸν λαιρό του κάτι νὰ τὸ πνίγῃ.

Τότε ἀφῆσε μία τελευταία πνοή μουσικῆς. ”Η λευκὴ Σελήνη τὴν ἤκουσε, καὶ ἐλημόνησε τὴν αὐγή, καὶ ἐβράδυνε εἰς τὸν οὐρανό. Τὸ κόκκινο τριαντάφυλλο τὴν ἤκουσε, καὶ τρέμον ὄλοκληρο ἀπὸ ἔκστασιν ἀνοιξε τὰ φύλλα του εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα τῆς αὐγῆς. ”Η Ἡχώ τὴν ἐπῆγε ἔως τὸ μενεζεδένιο τῆς σπήλαιον εἰς τὰ βουνὰ καὶ ἔσυρεν ἀπὸ τὰ ὄνειρα τοὺς κοιμισμένους βοσκούς. ”Αεροπόρησεν ἔως τὰ καλάμια τοῦ ποταμοῦ, κ' ἐκεῖνα ἐπῆγαν τὸ μήνυμα εἰς τὴν θάλασσα.

“Κύττα! κύττα!, λέει τὸ Δένδρον, “τὸ τριαντάφυλλο εἶνε τελειωμένο τώρα,,· ἀλλὰ τὸ Ἀηδόνι δὲν ἀπεκρίθη τίποτε, διότι ἐκοίτετο νεκρὸ εἰς τὴν ψυχλή χλόη, μὲ τὸ ἄγκαθι εἰς τὴν καρδιὰ τοῦ.

Καὶ τὸ μεσημέρι ὁ Φοιτητὴς ἀνοιξε τὸ παράθιρό του καὶ ἐκύτταξεν ἔξω.

“Ελα δά! τί παράδοξη τύχη, ἐφώναξε, “νὰ ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο! Εἰς δὲλη μου τὴ ζωὴ δὲν εἶδα παρόμοιο τριαντάφυλλο. Εἶνε τόσον ὥραιο, ποῦ εἴμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἔχῃ ἔνα μακρὺ δνομα λατινικό.” Καὶ ἔκυψε καὶ τὸ ἔκοψε.

Τότε ἔβαλε τὸ καπέλλο του, καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸ σπίτι του Καθηγητοῦ, μὲ τὸ τριαντάφυλλο εἰς τὸ χέρι.

‘Η κόρη του Καθηγητοῦ ἐκάθητο εἰς τὴν θύραν τυλίγουσα σὲ κουβαρίστρα· μενεζέδενιο μετάξι, μὲ τὸ σκυλάκι της καθισμένο κοντά.

“Μοῦ εἶπες ὅτι θὰ χορεύσῃς μ' ἐμένα, ἐὰν σου ἔφερνα ἔνα κόκκινο τριαντάφυλλο, λέει χαρούμενος ὁ Φοιτητής. “Νὰ τὸ κοκκινάτερο τριαντάφυλλο του κόσμου. Θὰ τὸ βάλης το βράδυ εἰς τὸ στῆθός σου, ἐπάνω εἰς τὴν καρδιά σου, καὶ ὅταν θὰ χορεύουρε μαζί, αὐτὸ θὰ σου λέη πόσο σὲ ἀγαπῶ.”

‘Αλλ’ ἡ κόρη ἐσούφρωσε τὰ φρύδια.

“Φοβοῦμαι ὅτι δὲν πάει καλὰ μὲ τὸ φόρεμά μου,” λέει “καὶ ἔπειτα, ὁ ἀνεψιὸς του αὐλικοῦ μου ἔστειλεν ἀληθινὰ κοσμήματα, καὶ καταλαβαίνεις ὅτι τὰ κοσμήματα ἀξίζουν πολὺ ἀκριβότερα ἀπὸ τὰ ἄνθη.”

“Μὰ τὴν ἀλήθεια, είσαι πολὺ ἀχάριστη!,” λέει ὁ Φοιτητής μὲ θυμό. Καὶ ἔπειταξε τὸ τριαντάφυλλο εἰς τὸν δρόμο, ὅπου ἔπεσεν εἰς τὸ αὐλάκι, καὶ ὅπου ἡ ρόδα κάρρου ἐπέρασεν ἐπάνω του.

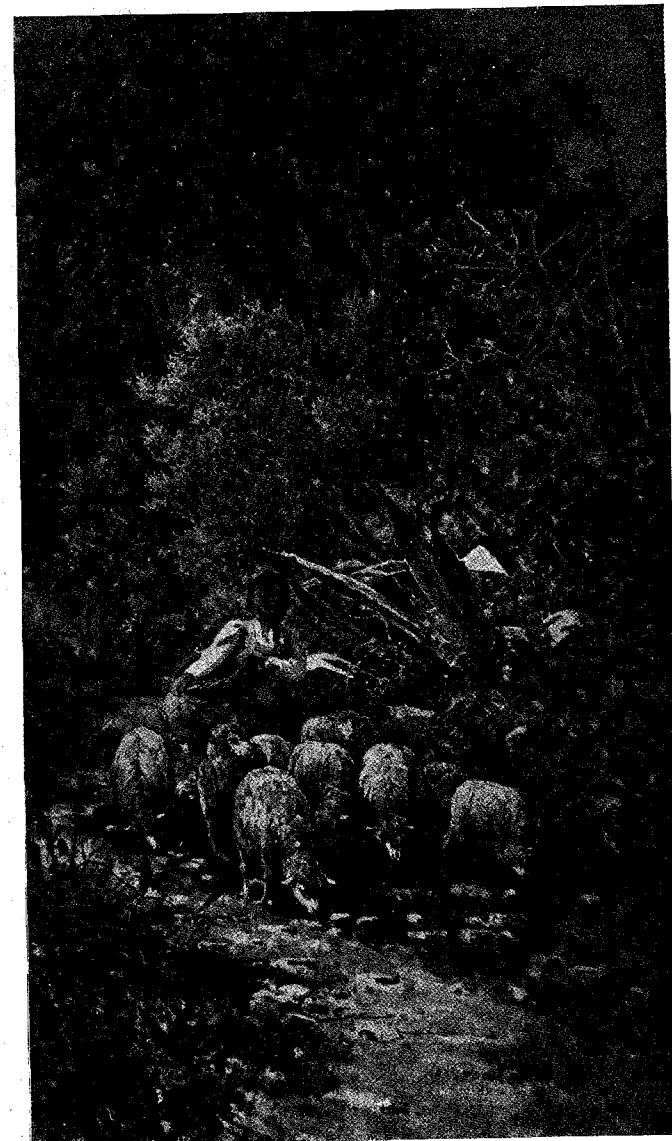
“Αχάριστη;,” λέει ἡ κόρη. “Καὶ ἐγὼ σου λέω ὅτι είσαι πολὺ χωριάτης· καὶ ἐπὶ τέλους τί είσαι σύ, κύριε; ἔνας φοιτητής καὶ τίποτε ἄλλο. Μοῦ φαίνεται μάλιστα ὅτι δὲν ἔχεις ἀσημένιους φιόγγους εἰς τὰ ὑποδήματά σου, καθὼς ἔχει ὁ ἀνεψιὸς του αὐλικοῦ.” Καὶ ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ κάθισμά της καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπίτι.

“Πόσον ἀνόητο πρᾶγμα είνε ὁ ‘Ἐρως’, λέει φεύγων ὁ Φοιτητής. “Ο ‘Ἐρως’ δὲν ἔχει οὔτε τὴν μισὴ ὠφέλεια τῆς λογικῆς, διότι τίποτε δὲν ἀποδεικνύει, καὶ σου δύμλει δῆλην τὴν φρα διὰ πράγματα ποῦ δὲν θὰ συμβούν, καὶ σὲ ἀναγκάζει νὰ πιστεύῃς πράγματα ποῦ δὲν είνε ἀληθινά.” Αλήθεια, ὁ ‘Ἐρως’ δὲν είνε πρακτικός, καὶ ὅπως εἰς τὴν ἐποχή μας τὸ πᾶν είνε νὰ είνεις πρακτικός, θὰ ρίχθω πάλιν εἰς τὴν Φιλοσοφία καὶ θὰ μελετήσω Μεταφυσική.

‘Εγύρισε λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἔπηρεν ἔνα μεγάλο σκονισμένο βιβλίο, καὶ ἤρχισε τὸ διάβασμα.

Μετάφραστος Μαΐανδρου.

ΟΣΚΑΡ ΓΟΥΑΪΔ

Η ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ
ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΓΓΕΛΟΥ ΓΙΑΛΙΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΓΩ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΝΗΣΤΗΝ ΤΟΥ

Ἐis ἐν τῶν ποιημάτων τῶν Φωτιοπωριῶν
φύλλων ὁ Βίκτωρ Οὐγγὼ ἀναφωνεῖ μὲ τὸν
πόθον, μὲ τὸν ὅποιον χαιρετᾷ ἢ καρδία τὰ πε-
ρασμένα.

«Ω ἑρωτικαὶ μου ἐπιστολαὶ, ἐπιστολαὶ ἀρε-
τῆς καὶ νεότητος, σεῖς εἰσθε; μεθῷ ἀκόμη ἀπὸ
τὴν μέθην σας. Σᾶς ἀναγνώσκω γονυπετής.
Ἀφήσατέ με ν' ἀναλάβω μίαν ἡμέραν τὴν ἡλι-
κίαν σας, ἀφήσατέ με νὰ κρυφθῶ καὶ νὰ κλαύσω
μαζί σας».

«Ἡμην λοιπὸν δεκαοκτὼ ἔτῶν! ἥμην λοιπὸν
πλήρης ὄνειρων. «Ἐν ἀστρον μοῦ εἶχε λάμψη!
«Ἡμην θεὸς διὰ σέ, τῆς ὅποιας μόνον εἰς τὴν
καρδίαν μου λέγω τόνομα...».

«Ω χρόνοι ὄνειροπολήσεως καὶ δυνάμεως καὶ
χάριτος. Νὰ περιμένω κάθε ἐσπέραν μίαν ἐσθῆτα
διερχομένην, νὰ φιλῶ ἐν γειρόκτιον ριπτόμενον!...
Νὰ θέλω νὰ εἴμαι ἀγρός, ὑπερήφανος, ὑπέροχος
καὶ νὰ πιστεύω εἰς πᾶσαν ἀγνότητα!».

Αἱ ἑρωτικαὶ αὐται· ἐπιστολαὶ αἱ τόσον συγκι-
νοῦσαι τὴν καρδίαν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ δὲν
ἀπωλέσθησαν· ἡ «μητήρ» τὰς ἐφύλαξεν εὐλα-
βῶς ὡς πολύτιμα κειμήλια· καὶ ἴδου αὐταὶ
ἀγναὶ συγχρόνως καὶ φλογεραὶ, ἀφελεῖς καὶ
σοβαραὶ, πλήρεις ἑρωτικῶν κοινοτοπιῶν ἀλλὰ
πλήρεις σκέψεων, παλλόμεναι ἀπὸ ἐπιθυμίαν,
καὶ αἰματωμέναι ἀπὸ ζηλοτυπίαν, γεμάται ἀπὸ
παραφοράν, ἀποθάρρυνσιν, παράπονα, χαράν,
ἐπιπλήξεις, θωπείας, μεγάλας φιλονικίας παρα-
κολουθουμένας ἀπὸ συγκινητικὰς συνδιαλλαγάς.
Δὲν εἶχον γραφῆ διὰ τὴν ἀναγνωσθοῦν ἀπὸ ἄλλους
ὁφθαλμοὺς εἰμὴ ὑπὸ τῶν δύο ἡγαπημένων, συγχά-
δε εἰς τὸ τέλος πολλῶν ἐπιστολῶν ὁ ποιητὴς δὲν
λησμονεῖ νὰ παραγγέλλῃ: καῦσε τὴν ἐπιστολὴν
μου! Ἀλλ' ἀκριβῶς διότι ἐγγράφησαν διὰ νὰ μὴ
ἀναγνωσθοῦν, διότι ἀνέβλισαν ἐκ τῆς ἀγκαπώσης
καρδίας καὶ τὴν διαύγειάν των δὲν ἐθέλωσε καρ-
μία φιλολογικὴ μέριμνα καὶ ἀνησυχία περὶ τῆς
ἐντυπώσεως τοῦ ἀναγνώστου, διὰ τοῦτο ἡ ἀξία
των εἶνε μεγαλειτέρα καὶ ἔκτακτος ἡ φυχολο-
γική των σημασία διὰ τὴν αὐτόματον εἰλικρί-
νειάν των παριστάμεθα εἰς αὐτὴν τὴν δροσεράν
καὶ μυστηριώδη πηγὴν ἑρωτος βαθέος καὶ ἀγνοῦ.

Ο Βίκτωρ Οὐγγὼ ἐγνώρισε παιδίον τὴν Ἀδέ-
λαν· αἱ δύο οικογένειαι συνεδέοντο πρὸ τῆς γεν-
νήσεως τῶν παιδίων. Ο Ἀσσελίν εἰς τὸ περὶ
Βίκτωρος Οὐγγὼ βιβλίον του ἀναφέρει διὰ τὸ
Φουσέ· ἕτερος πλησίον τῆς ἑστίας ἔτοιμον τὸ
ἀνάκλιντρον, ἐξέβαλλε τὸ ἐργάχειρόν της ἀπὸ
τὸν σάκκον της καὶ ἤρχιζε τὸ πλέξιμον. Σιω-
πηλαὶ ἡσαν αἱ ἐσπέραι. Ο Φουσέ ἀνεγίνωσκε
ἡ σύζυγός του ἡτο ἐκ φύσεως ὀλιγόλογος· τὰ δύο
παιδία εἶχαν παιδευθῆ αὐστηρῶς, ὥστε δὲν ἐτόλ-
μων νὰ ὅμιλοσυνὴν δὲν τὰ ἡρώτων.

Αἱ τόσον μονότονοι ἐκεῖναι νύκτες εἶχον διὰ
τὸν Βίκτωρα μέρα θέλητρον, τὸ ὅποιον βραδύ-
τερον ἐξηγήθη.

«Ἡ εὐτυχία του, ἔγραψε μετὰ ταῦτα «ἡ
μητήρ» εἰς τὸ βιβλίον της «Victor Hugo
raconté par un témoin de sa vie», ἡ εὐτυ-
χία του δὲν προήρχετο ἀπὸ τὸ διὰ ἔβλεπε νὰ
σπινθηρίζῃ ἡ φωτιά, ἡ διότι ἐκάθητο δύο ὥρας
εἰς μίαν πολαιὰν καθέκλαν· τῷ διὰ ἀδιάφορον
ἄν δὲν ἔλεγαν τίποτε, διὰ δὲ πολὺ εὐχαριστη-
μένος διὰ τὸ Φουσέ εἶχε καταβίβασμένους εἰς τὸ
βιβλίον του τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ αἱ γυναῖκες
εἰς τὸ ἐργάχειρόν των, διότι τότε ἡδύνατο νὰ
βλέπῃ ἀνενόχλητος τὴν Ἀδέλαν του».

«Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ὁ Βίκτωρ ἤρκετο εἰς τὴν
σιωπηλὴν ἐκείνην ἐνατένισιν, εἴτε ἐκ δειλίας,
εἴτε ἐκ τῆς δυσκολίας του νὰ ἰδῃ μόνην τὴν φίλην
του, εἴτε καὶ διότι δὲν ἐγνώρισε σαφῶς τί συνέ-
βαινεν ἐντός του.

«Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν μανθάνομεν πᾶς αἱ δύο
νεαραὶ καρδίαι ἀπεκάλυψαν τὸ μυστικόν των.
Τὸ 26 Ἀπριλίου 1819. Ο Οὐγγὼ ἡτο
δεκαεπτὰ ἔτῶν, ἡ Ἀδέλα δεκαέξη.

«Γνωρίζεις, Ἀδέλα, ἐνθυμεῖσαι, τῆς ἔγραφε
μετὰ δύο ἔτη, διὰ τὸ σήμερον εἶνε ἡ ἐπέτειος τῆς
ἡμέρας, ἡ ὅποια ἀπεφάσισε περὶ δῆλης μου τῆς
ζωῆς; Τὴν 26 Ἀπριλίου του 1819, μίαν ἐσπέ-
ραν κατὰ τὴν ὅποιαν ἐκαθήμην εἰς τοὺς πόδας
σου, μὲ ἡρώτησες τὸ μεγαλείτερόν μου μυστικόν,
καὶ μοῦ ὑπεσχέθης διὰ θὰ μοῦ εἰπῆς τὸ ἰδικόν
σου. «Ολαὶ αἱ λεπτομέρειαι τῆς μεθυστικῆς ἐκεί-
νης ἐσπέρας εἶνε εἰς τὴν μητήρν μου ως ἡσαν
χθεσιναί, καὶ ἐν τούτοις πολλαὶ ἡμέραι ἀποθαρ-
ρύνσεως καὶ δυστυχίας παρῆλθον ἔκτοτε. Ἐδί-
στασα μερικὰ λεπτά νὰ σοῦ ἐμπιστευθῶ τὴν
ζωήν μου, ἐπειτα σοῦ ἐξωμολόγηθην τρέμων διὰ
σὲ ἀγαπῶ, καὶ μετὰ τὴν ἀπάντησίν σου ἔλαβα
θάρρος λέοντος».

«Ἐξ ἄλλης πηγῆς γνωρίζομεν διὰ κατὰ τὴν
ἐπίσημην στιγμὴν ὁ Οὐγγὼ καὶ ἡ φίλη
του ἔμειγαν παιδία. Η Ἀδέλα τολμηροτέρα, ως

κοκκινίζομεν καὶ οἱ δύο. «Ἡ μικρὰ κόρη ἔγεινε
νεᾶνις».

«Ἡ μήτηρ του Οὐγγὼ μετὰ τῶν δύο οὐδὲν
τῆς μετέβαλε καθ' ἔχαστην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
Φουσέ· εὗρισκε πλησίον τῆς ἑστίας ἔτοιμον τὸ
ἀνάκλιντρον, ἐξέβαλλε τὸ ἐργάχειρόν της ἀπὸ
τὸν σάκκον της καὶ ἤρχιζε τὸ πλέξιμον. Σιω-
πηλαὶ ἡσαν αἱ ἐσπέραι. Ο Φουσέ ἀνεγίνωσκε
ἡ σύζυγός του ἡτο ἐκ φύσεως ὀλιγόλογος· τὰ δύο
παιδία εἶχαν παιδευθῆ αὐστηρῶς, ὥστε δὲν ἐτόλ-
μων νὰ ὅμιλοσυνὴν δὲν τὰ ἡρώτων.

Αἱ τόσον μονότονοι ἐκεῖναι νύκτες εἶχον διὰ
τὸν Βίκτωρα μέρα θέλητρον, τὸ ὅποιον βραδύ-
τερον ἐξηγήθη.

— Χωρὶς ἄλλο ἔχεις μυστικά· δὲν ἔχεις
κανένα μεγαλείτερο ἀπὸ σᾶλα τάλλα;

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Βίκτωρ· ἔχω μυστικά·
καὶ ἔχω ἔνα μεγαλείτερο ἀπὸ τάλλα.
— «Οπως κ' ἔγω, εἶπεν ἡ Ἀδέλα. «Ἀκουσε,
Βίκτωρ· εἰπέ μου ποιὸ εἶνε τὸ μεγαλείτερο μυ-
στικό σου καὶ θὰ σοῦ εἰπῶ κ' ἔγω τὸ ίδικό μου.

— Τὸ μεγάλο μου μυστικό, εἶπε συγκεντρώ-

Βίκτωρ Οὐγγώ.

νων ὅλην τὴν τόλμην του ὁ Οὐγγώ, εἶνε διτι
σ' ἀγαπῶ.

— Τὸ μεγάλο μου μυστικό εἶνε διτι σ' ἀγαπῶ,
ἐπανέλαβεν ως ἡχώ τὴν Ἀδέλα.

«Ο ἑρως οὗτος ὑπῆρχε δειλὸς καὶ μετριόφων
καὶ ἀρχάς. «Ἡ γλυκεῖα ἐξομολόγησις τοῦ ἑρω-
τός μας, ἔγραψε μετ' ὀλίγον ὁ Οὐγγὼ πρὸς τὴν
φίλην του, μόλις προσέφυσε τάθως μας χείλη...
tu m'aimais sans transports, je t'aimais sans délires».

«Ἀντηλλάγησαν μερικαὶ ἐπιστολαὶ, ἀνευ σημα-
σίας ήσας, αἵτινες δὲν διεσώθησαν. «Ἀλλως τε οἱ
δύο νέοι ἔμελλον νὰ χωρισθοῦν ἐπ' ὀλίγον.

Τὸ θέρος ἡ οικογένεια Φουσέ διήρχετο συνή-
θως εἰς ἐν τῶν περιχώρων τῶν Παρισίων. Ο

χωρισμός οὗτος ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ νεαροῦ ἔρωτευμένου, ἡ γλυκεῖα κλίσις μετεβλήθη εἰς «ἀδάμαστον φλόγα», δύνας ἔγραφεν εἰς τὰς Ὡδάς του. Πράγματι δὲ ἀδάμαστος καὶ κυρίαρχος ἔγκαθιδρύθη ὁ ἔρως εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς τελικῆς νίκης.

Τώρα ὁ Οὐγγὼ εἶχε περισσότερον θάρρος· συνητάπτο μὲ τὴν φίλην του εἰς ἔνα μεγάλον αῆπον. «Οταν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐξηρχετο, ὁ δὲ Φουσέ ἥτο εἰς τὸ γραφεῖον του, ἡ Ἀδέλα κατέβαινε

Ἀδέλα Φουσέ.

βιαστικὰ καὶ ἀπὸ ἡμίσκοτεινον διάδρομον ἔσπευδεν εἰς συνάντησιν του Βίκτωρος, δόστις τὴν ἐπερίμενεν ὑπὸ τὰς μεγάλας καστανέας. Συνητῶντο καὶ εἰς τὰς ἑσπερίδας τοῦ Φουσέ, εἰς τὰς ὅποιας ἥρχοντο πολλαὶ φίλαι τῆς νεάνιδος μὲ τοὺς συγγενεῖς των· ἐν μέσῳ τόσων βλεμμάτων ὄλιγας μόνον στιγμὰς κατώρθωνον νὰ μείνουν μόνοι· ἀλλ' δι' τὸ δὲ ἐπρόθιμον νὰ εἴπουν οἱ ὄφθαλμοι των καὶ τὸ στόμα των τὸ συνεπλήρουν αἱ ἐπιστολαὶ των, τὰς ὅποιας ἀντήλλασσον κρίως εἰς πᾶσαν συνέντευξιν.

Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Οὐγγὼ εἶνε πλήρεις πάθους, τῆς «μηνηστῆς» πλήρεις ἀνησυχίας. Καὶ ἡ ψυχὴ των δὲ κατάστασις ἥτο διάφορος.

Ο Βίκτωρ Οὐγγὼ ἐν ἡλικίᾳ δεκαεπτὰ ἐτῶν

διὰ τῆς ἀγωγῆς τὴν ὥποιαν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν μητέρα του, ἔθετεν ἥδη τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν σοβαράν της ὅψιν, εἶχε δὲ ἔργασθη πολύ, καὶ ἔμαθε πολλὰ καὶ ἐσκέφθη πολύ. Εἶχεν ἀναγνώση τὸν Βέρθερον καὶ τὸν Ρενέ· ἐπέριμενε τὰς «ἐπιθυμητὰς καταγιγδασ»· ἡ κάρη ἐκείνη, ἡ ὥποια συνήνου τόσον θελκτικῶς τὸ κάλλος σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος, ἥτο δὲ αὐτὸν ἡ αἰσθητοποίησις τοῦ ὄντος του. Ἱσθάνθη συμπληρωθεῖσαν τὴν ὑπαρξίαν του, καὶ ἐν φιλοπάθειας τὴν ἀφέλειαν τοῦ ἐφήβου προσέλαβεν ἵσχυν καὶ ἐνεργητικότητα ἀνδρός.

Ἡ δεκαεξάτης Ἀδέλα ἥτο ἀφελές καὶ εὐαίσθητον παιδίον, μὲ δλας τὰς ἀγνοίας, τὰς ἐκπλήξεις, τὰς δειλίας, τὰς ἐσωτερικὰς μορφὰς κόρης ἀφεμένης εἰς τὸν ἔρωτα. Ο, τι εἰς τὸν Βίκτωρα ἥτο πάθος, εἰς αὐτὴν ἥτο ἔνστικτον. Ἡγάπησε τὸν Οὐγγὼ ὑπακούσασα εἰς φυσικὴν ὄρμην, ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ἐτρόμαξε διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν της.

Ο ἔρως τοῦ Οὐγγὼ δὲν τὴν συνεκίνει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκολάκευεν. Αἱ πρῶται ἀκτῖνες τῆς δόξης ἐφώτιζον ἥδη τὴν ἐφηβικὴν κεφαλὴν τοῦ ποιητοῦ. Ο Σατωρίαν εἶχεν ὄνομάση τὸν Οὐγγὼ «l'enfant sublime», εἰς τὰς αἰθούσας τῶν βασιλοφρόνων ἐγένετο πολὺς λόγος διὰ μερικὰς ὧδας του· ἥτο δὲ Ἀκαδημία τῶν «ἀνθεστηρίων» τῆς Τολούζης τῷ ἀπένειμε δύο πρῶτα ποιητικὰ βραβεῖα. Ἀπεργραπτὸς δὲ ἥτο ἡ χαρά της δταν παρὰ τοῦ λατρευτοῦ ποιητοῦ της ἔλαβε στίχους ἐπίτηδες δι' αὐτὴν γραφέντας. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπληρώθησαν διὰ μερικῶν φιλημάτων.

Ἄλλ' οἱ στίχοι οὗτοι ἔγειναν ἀφορμὴν φροντίδων εἰς τὴν νεαρὰν κόρην.

Εἰπομεν δτι εἶχε φίλας· πῶς ἥτο δυνατὸν νὰ μὴ δείξῃ εἰς αὐτὰς τοὺς ωραίους ἐκείνους στίχους; Πῶς νὰ μὴ προσθέσῃ ὑπερηφάνως ὅτι ὁ ποιητὴς των τὴν ἡγάπα; τὴν συνεχάρησαν θερμῶς· ἔπειτα ἐπηκολούθησαν αἱ ἐρωτήσεις· «—Καὶ σύ, τὸν ἀγαπᾶς; —Εἰμποροῦσα νὰ κάμω ἀλλέως; —Καὶ τοῦ τὸ εἶπες; —Εἰμποροῦσα νὰ τὸ κρύψω; » Ήμολόγησε δὲ καὶ τὴν δοθεῖσαν ἀμοιβήν.

Η δυστυχὴς νεᾶνις κατετρώγετο ἀπὸ ἀνησυχίαν. Τῆς εἶπαν δτι τώρα θὰ τὴν περιφρονῇ. Μήν εἶνε ἀληθὲς ἄρα γε; καὶ τὸν ἔρωτα μὲ ἀγωνίαν.

Ο Οὐγγὼ τὴν ἐνθαρρύνει· ὑπογράφεται δ σύζυγός σου, ἐπαναλαμβάνει πολλάκις «εἰσαι ἡ γυναικά μου»· τὴν ἀγαπᾶ παραφόρως. Εἰς μίαν ἐπιστολὴν του γράφει, μονολογῶν: «Αν δὲν μὲ ἀγαπᾶ, τὸν ἔαυτον μου πρέπει νὰ μέμφωμαι..

Τὸ χρέος μου εἶνε ν' ἀφοσιωθῶ εἰς αὐτήν, νὰ τῆς προσφέρω τὴν κεφαλὴν μου ὑποπόδιόν της...» «Ἀλλοτε ἡ φωνή του γίνεται ἀπαλὴ ὡς θωπεία: «Χαῖρε· θὰ περάσω μία γλυκυτάτη βραδυά νὰ ὄνειρευμαὶ ἐσένα». » «Ἀλλοτε ἡ πατρογονική του ἐπιμονὴ ἀνορθοῦσται ἀπτότοπος καὶ ἀδάμαστος. «Παρὰ τὰ ἐμπόδια τὰ παρουσιαζόμενα εἰς τὸ μέλλον, εἶμαι ἔτοιμος νὰ φωάξω δύπας ὁ Κάρολος ΙΒ'. » Ο Θεός μου τὴν ἔδωκε, ὁ διάβολος δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ!»

Τὴν θαυμασίως ωραίαν ἐκείνην κόρην μὲ τὴν ἀφθονον μαύρην κόμην, τὰς μακρὰς τοξειδεῖς ὄφρους, τοὺς μεγάλους καὶ γλυκεῖς ὄφθαλμούς, τὴν εὐθεῖαν καὶ κανονικὴν ρίνα καὶ τὸ στόμα τὸ ωραίότατον, τὴν ἀγαπᾶ ὁ ποιητής. Θέλει δὲ νὰ ἀγαπᾶται καὶ ἀπὸ αὐτὴν βαθέως, ἀποκλει-

στικῶς, ζηλοτύπως. Ἐδώ ἔγκειται δλον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστολῶν τούτων· ὁ Οὐγγὼ προσπαθεῖ μὲ στοργὴν ἀπειρον, ἐνίστε μὲ ἀνυπομονησίαν καὶ πιστορα ν' ἀνυψώσῃ τὴν ψυχὴν τῆς ἀφελοῦς κόρης, νὰ τῆς δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ τί εἶνε ὁ ἀληθῆς ἔρως, τὸν ὥποιον δλοι τριγύρω της κατηγοροῦν ὡς ἐπικίνδυνον καὶ παράφρονα, καὶ τοῦ ὥποιου θέλει νὰ τῇ καταστήσῃ αἰσθητὸν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀγνότητα.

Ἐν μέσῳ δὲ τῆς λατρείας ταύτης καμμία λέξις περὶ τῶν φιλολογικῶν του θριάμβων, περὶ τῆς φιλίας του Λαμεναὶ καὶ τοῦ Σατωρίανδου, περὶ τῆς ἀρχομένης δόξης του. Ο ἔρως του δὲν βεβηλώνεται ἀπὸ καμμίαν δλην σκέψιν.

Ἄλλ' ἔξαφνα αἱ ἐπιστολαὶ διακόπτονται, ἐπὶ μῆνας. Σούσαρὰ γεγονότα διεδραματίσθησαν.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

«Ἐπεται τὸ τέλος.

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ *

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΕΧΩΦ

H

Ἐπῆλθεν αὖθις τὸ θέρος καὶ ὁ ιατρὸς διέταξεν ἦδη ἀπέλθωσιν εἰς τὸ χωρίον. Ο Κόδρην εἶχεν ἥδη θεραπευθῆ, ἔπαυσε νὰ βλέπῃ τὸν μαύρον μοναχὸν καὶ ὠφείλε μόνον νὰ ἐνισχύσῃ τὰς φυσικὰς του δυνάμεις. Διαμένων εἰς τὸ κτήμα τοῦ πενθεροῦ του, ἔπινε πολὺ γάλα, ειργάζετο δύο μόνον ὥρας τὸ ήμερονύκτιον, δὲν ἔπινεν οἶνον οὔτε ἐκάπνιζε.

Τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τῆς ἑόρτης τοῦ προφήτου Ἡλίου, ἐν τῇ ἐπαύλει ἐψάλλετο ἐσπερινός. «Οταν ὁ ἀναγνώστης προσέφερεν εἰς τὸν ιερέα τὸ θυμιατήριον, εἰς τὴν παλαιὰν παραμεγέθη αἰθουσάν ἀνεδόθη ὅσμη οἰονεὶ κοιμητηρίου, καὶ ὁ Κόδρην ἡσθάνθη πληῆς καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν κηπὸν. Χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἄνθη, περιεπάτει εἰς τὸν κηπὸν, ἐκάθισεν ἐπὶ θρανίου, κατόπιν διῆλθε τὸ πάρκον· φθάσας μέχρι τοῦ ποταμοῦ κατῆλθεν ἔως τὴν

σχήμην καὶ ἐκεῖ ἐστάθη παρατηρῶν σύννους τὸ σδώρῳ. Αἱ σκυθρωπαὶ πίτιες μὲ τὰς τριχώδεις ρίζας, αἵτινες τὸ παρελθόν ἔτος τὸν εἶχον ἰδεῖ ἐδὼ τόσον νέον, πρόσχαρον καὶ ἀκμαῖον, ἥδη δὲν ἐψιθύριζον ἀλλ' ἴσταντο ἀκίνητοι καὶ ἀφωνοί, ως νὰ μὴ τὸν ἀνεγνώριζον. Καὶ πράγματι ἡ κεφαλὴ του ἥτο κουρευμένη, ἡ μακρὰ ωραία κόμη του δὲν ὑπῆρχε· τὸ βαδισμά του χαλαρόν, τὸ πρόσωπον, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθόν ἔτος, παχύτερον καὶ ὥχρον.

Διὰ μικρὰς τινος γεφύρας ἐπέρχασεν εἰς τὴν ἀντίθετον σχήμην. Ἐκεῖ δποι πέρισσον ἥτο σήκαλης, τώρα ἐκείτο κατὰ γραμμάς θερισμένη βρόμη. Ο ἥλιος εἶχε δύσει πλέον καὶ εἰς τὸν ὄριζοντα ἐφλέγετο πλατεῖα ἐρυθρὰ ἀναλαμπή, προμηνύοντα διὰ τὴν αὔριον ἀνεμώδη καιρόν. Ἡτο γαλάνην... Παρατηρῶν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην, ὁ πόθεν εἶπεν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἀνεφάνη τὸ πρώτον· ὁ μαύρος μοναχός, ἐστη ὁ Κόδρην ἐπὶ εἰκοσιτετράμηνος ἀμφιλύκη...»

«Οταν δὲ ἀδρανής, δυσηρεστημένος ἐπέστρε-

* Τέλος. ἔδε σελ. 106.

ψεν εις τὴν οἰκίαν, ὁ ἑσπερινὸς εἶχεν ἥδη περατωθῆν. Ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς καὶ ἡ Τάνια ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βαθυλίων τοῦ ἀνδρόν καὶ ἔπινον τσάι. Συνωμίλουν περὶ τινος, ἀλλ' ἴδοντες τὸν Κόβρην αἴρονται ἐστιώπησαν, αὐτὸς δὲ ἀπὸ τὴν μορφήν των συνεπέραντεν διτι αὐτὸν ἀπέβλεπεν ἡ συνδιάλεξίς των.

— Νομίζω πῶς εἶνε καιρός νὰ πῆγες τὸ γάλα σου, εἶπεν ἡ Τάνια πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Οχι, δὲν εἶνε καιρός. — Απεκρίθη αὐτὸς καθίσας εἰς τὴν κατωτέραν τοῦ ἀνδρόν βαθυλία. — Πιέ ἐσύ. Εγώ δὲν θέλω.

Η Τάνια ἀνήσυχος ἀντίλλαξε βλέμμα μετὰ τοῦ πατρός της καὶ εἶπε μὲ ἡσυχον φωνήν.

— Σὺ ὁ ἴδιος βλέπεις διτι τὸ γάλα σὲ ὡφελεῖ.

— Μάλιστα, πολὺ μὲ ὡφελεῖ! εἶπε χαμογελῶν ὁ Κόβρην. Σᾶς συγχαίρω ἀπὸ τὴν παρασκευὴν μοῦ προσετέθη μία λίτρα βάρος. Εθλιψεν ισχυρῶς τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν καὶ εἶπε μὲ ἀθυμίαν: Διατί, διατί μὲ θεραπεύετε; Τὰ βρωμοῦχα παρασκευάσματα, ἡ ὄργια, τὰ θερμὰ λουτρά, ἡ ἐπίβλεψις, ὁ φοροδέης τρόμος διὰ κάθε γουλιάν, διὰ κάθε βῆμα, — δῆλα αὐτὰ ἐπὶ τέλους θὰ μὲ καταστῆσουν ἡλιθιον. Εγώ ἡμουν παράφρων, εἶχα μεγαλομανίαν, ἡμουν ὅμως εὐθυμος, ἀκμαῖος καὶ μάλιστα εὐδαίμων, ἡμουν εὐάρεστος καὶ πρωτότυπος. Τώρα ἔγεινα σύνγους, σοθαρὸς μᾶλλον, ἀλλὰ εἶμαι ὅπως ὅλος ὁ κόσμος μία μετριότης, ἡ ζωὴ μὲ στενοχωρεῖ... Ω, πόσον σκληρῶς μοῦ ἐφέρθητε! Εβλεπα φαντάσματα, ἀλλὰ ποιῶν ἔβλαπτα; Σᾶς ἐρωτῶ: ποιῶν ἔβλαπτα;

— Τι λόγια εἰν' αὐτὰ ποῦ λέγεις! — εἶπε στενάξας ὁ Γεγώρ Συμεώνοβιτς. — Στενοχωρεῖται κανεὶς νὰ σ' ἀκούῃ.

— Ποιδὸς σᾶς βιάζει νὰ τ' ἀκούετε;

Η παρουσία ἀνθρώπων καὶ ἴδιως τοῦ Γεγώρ Συμεώνοβιτς ἥδη ἐκρηθῆσε τὸν Κόβρην. ἀπεκρίνετο εἰς αὐτὸν ξηρῶς, ψυχρῶς καὶ μάλιστα αἰθαδῶς καὶ δὲν τὸν ἔβλεπε παρὰ μὲ ὑφος ἐμπακιτικὸν καὶ μετὰ μίσους, ὁ δὲ Γεγώρ Συμεώνοβιτς εὐρίσκετο ἐν ἀμυχανίᾳ καὶ ἔθηκεν ἐνόχως, καίτοι εἰς οὐδὲν πταίσμα ἥσθαντο διτι εἶχε περιπέση. Μὴ ἐννοοῦσα διατὶ τόσον ἀποτόμως μετεβλήθησαν αἱ τόσον τρυφερά, μειλίχιοι σχέσεις του, ἡ Τάνια μετ' ἀνησυχίας παρετήρει τὸν πατέρα τῆς εἰς τοὺς ὄφθαλμους: ἥθελε νὰ ἐννοήσῃ καὶ δὲν ἥδυνατο. ἔβλεπε μόνον ἐναργῶς διτι αἱ σχέσεις των ὀσημέρα θέλαινον εἰς τὸ χειρότερον, διτι ὁ πατέρης της ἐσχάτως εἶχε γηράσει πολὺ, ὁ δὲ σύζυγος κατέστη εὐερέθιστος, ἰδιότροπος, φίλερις καὶ δυσάρεστος. Δὲν εἰμποροῦσε πλέον νὰ γελάσῃ

καὶ νὰ τραχουδήσῃ, εἰς τὸ γεῦμα δὲν ἔτρωγε τίποτε, ἐπὶ ὄλοκλήρους νύκτας δὲν ἔκουμάτο ἀναμένουσα φοβερόν τι, καὶ τόσον κατεβλήθη, ὥστε ἔμεινέ ποτε λιπόθυμος ἀπὸ τοῦ γεύματος μέχρις ἐσπέρας. Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἔφραν διτι ὁ πατέρης της ἔκλαιε· καὶ τώρα, δταν ἐκάθηντο καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἀνδρόν, κατέβαλλε προσπάθειαν νὰ μη σκέπτεται περὶ τούτου.

— Πόσον εὐτυχεῖς ήσαν ὁ Βούδας καὶ ὁ Μωάμεθ ἡ ὁ Σαιξηπρ, διότι οἱ καλοὶ τῶν συγγενεῖς καὶ οἱ ιατροὶ δὲν τοὺς ἐθεράπευσον ἀπὸ τὴν ἔκστασιν καὶ τὴν ἔμπνευσίν των! — εἶπεν ὁ Κόβρην. — Αν ὁ Μωάμεθ ἐλάμβανε διὰ τὰ νεῦρά του βρωμοῦσχον καλί, ειργάζετο μόνον δύο ὥρας τὸ ὑμερονύκτιον καὶ ἔπινε γάλα, τότε θὰ ἔμενε κατόπιν του τόσον πολὺ κλέος ὅσον καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐνδικόλου. Οι ιατροὶ καὶ οἱ συγγενεῖς μὲ τὰ καμμιατά των θὰ κατανήσουν νὰ κάμουν ἐπὶ τέλους τὴν ἀνθρωπότητα ἀμβλύνουν· ἡ μετριότης θὰ λογίζεται μεγαλοφύια, καὶ ὁ πολιτισμὸς θὰ ἐξαφανισθῇ. Αν ἡξεύρατε, — εἶπεν ἐν ἀπογονώσεις ὁ Κόβρην, — ἀν ἡξεύρατε πόσον σᾶς εἶμαι εὐγνωμων!

— Ησθάνετο μεγάλην ταραχὴν καὶ διὰ νὰ μη εἶπῃ ἄκαιρόν τινα λόγον, ἥγερθη ἀποτόμως καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡτο γαλήνη καὶ διὰ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἐφέρετο ἐκεὶ ἀρωματῶπον καπνοῦ καὶ ιαλάπας. Εἰς τὴν ἐκτεταμένην σκοτεινὴν αἴθουσαν ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμάλου ἡπλοῦτο διὰ σκοτεινῶν κηλίδων τὸ σεληνιαῖον φῶς. Ο Κόβρην ἀνεμνήσθη τὰς ἐκστάσεις τοῦ παρελθόντος ἔτους, δταν ἐπίστης εὐωδίαζεν ἡ ιαλάπα καὶ εἰσήρχετο διὰ τῶν παραθύρων ἡ σελήνη. Διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν περιστοῦ διάθεσιν μετέβη ταχέως εἰς τὸ σπουδαστήριον, ἐκάπινε βαρὺ σιγάρον καὶ διέταξε τὸν ὑπηρέτην νὰ τοῦ φέρῃ οἶνον. Αλλὰ τὸ μὲν σιγάρον ἐπίκρανε καὶ ἔφερεν ἀηδίαν εἰς τὸ στόμα του, ὁ δὲ οἶνος δὲν εἶχε τὴν περιστοῦ γεῦσιν. Τι θὰ εἶπῃ νὰ ζεσυγνθίσῃ κανεὶς! Απὸ τὸ σιγάρον καὶ δυὸ γουλιαῖς κρασὶ ἐξαλίσθη καὶ ἥσθανθη παλμούς, οὕτως ώστε ἐδέησε νὰ λάβῃ βρωμοῦχον καλί.

— Προτοῦ πέσῃ νὰ κοιμηθῇ ἡ Τάνια τῷ εἶπε: — Ο πατέρας σὲ λατρεύει. Σὺ θυμώνεις μαζί του καὶ αὐτὸς τὸν σκοτώνει. Κύτταξε: γερνάχι μὲ τὸν ἄνησυχον παρετήρει τὸν πατέρα τῆς εἰς τοὺς ὄφθαλμους: ἥθελε νὰ ἐννοήσῃ καὶ δὲν ἥδυνατο. ἔβλεπε μόνον ἐναργῶς διτι αἱ σχέσεις των ὀσημέρα θέλαινον εἰς τὸ χειρότερον, διτι ὁ πατέρης της ἐσχάτως εἶχε γηράσει πολὺ, ὁ δὲ σύζυγος κατέστη εὐερέθιστος, ἰδιότροπος, φίλερις καὶ δυσάρεστος. Δὲν εἰμποροῦσε πλέον νὰ γελάσῃ

— Δὲν εἰμπορῶ καὶ δὲν θέλω.

— Ἀλλὰ διατί; — ἡρώτησεν ἡ Τάνια, ἀρχιζουσα νὰ τρέμη σύσσωμος. — Εξήγησε μου, διατί;

— Διότι δὲν μοῦ εἶνε συμπαθής, αὐτὸς εἶνε, — ραθύμως εἶπεν ὁ Κόβρην καὶ συνέσπασε τοὺς ψυχούς, — ἀλλ' ἂς μὴ κάμνωμεν λόγον περὶ αὐτοῦ· εἶνε πατέρης σου.

— Δὲν εἰμπορῶ, δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐννοήσω! — εἶπεν ἡ Τάνια, πιέζουσα τοὺς κροτάφους της καὶ προσπολουμένη εἰς ἐν σημεῖον. — Κάτι ακατανόητον, φοβερὸν συμβαίνει εἰς τὸ σπίτι μας... Σὺ μετεβλήθης, ἔγεινες ἀγνώριστος... Σὺ ὁ φρόνιμος, ὁ ἔκτακτος ἀνθρωπός, ἐρεθίζεσαι διὰ μηδαμινὰ πράγματα, ἀναμιγνύεσαι εἰς μικρολογίας. . . Ταράττεσαι διὰ τόσον μικρὰ πράγματα, ποῦ καμμιά φορά, σὲ βεβαιῶ, ἐκπλήττομεν καὶ λέγω μὲ τὸν νοῦν μου — σὺ εἶσαι; "Ελα, έλα, μὴ θυμώνεις, — ἐξηκολούθησεν ἡ Τάνια πτονεῖσα ἐκ τῶν λόγων της καὶ φιλοῦσα τὰς χειράς του. — Εἶσαι τόσον φρόνιμος, τόσον καλός, τόσον εὐγενής. Θὰ εἶσαι δίκαιοις πρὸς τὸν πατέρα. Ο καῦμένος, εἶνε τόσον καλός! . . .

— Δὲν εἶνε καλός, εἶνε ἄκακος. Οι θεῖοι τῶν κωμειδύλων, σὰν τὸν πατέρα σου μὲ χορτασμένην, ἄκακον φυσιογνωμίαν, ἐκτάκτως φιλόξενοι καὶ κουτοπόνηροι, ἄκλοτε μὲ ἔθελγον καὶ μὲ ἐφαίδρυνον καὶ εἰς τὰ διηγήματα, καὶ εἰς τὰ κωμειδύλια καὶ εἰς τὴν ζωήν, τώρα δρμως τοὺς ἀπεχθάνομεν. Εἶνε ἔγωισται μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὄστεων. Κυρίως ἀπεχθάνομεναι αὐτὴν τὴν χορτασίλαν των καὶ αὐτὴν τὴν στομαχικήν, αὐτόχρημα κτηνώδη αἰσιοδοξίαν των.

— Η Τάνια ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς στρωμής καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου.

— Αὐτὸς εἶνε βάσανος! — εἶπε· καὶ ἀπὸ τὴν φωνήν της, ἔβλεπε κανεὶς διτι ἡτο πλέον καταβεβλημένη, καὶ διτι ἐδύσκολενετο νὰ ὀμιλήσῃ.

— Απὸ τὸν χειμῶνα οὔτε μιὰ στιγμὴ ἡσυχίας . . . Εἶνε φοβερόν, Θεέ μου! πόσον πάσχω!

— Ναι, βέβαια, ἔγω εἶμαι Ήρωδης, σὺ δὲ καὶ ὁ μπαρμπάκας σου εἶσθε τὰ βρέφη τῶν Ιουδαίων. Βέβαια!

Τὸ πρόσωπόν του ἔφραν εἰς τὴν Τάνιαν ἀσχημον καὶ ἀχάριστον. Τὸ μίσος καὶ ἡ χλευαστικὴ ἔκφρασις δὲν τῆς ἥρμοζον. Αλλὰ καὶ προτήτερα εἶχε παρατηρήσει κάποιαν ἔλλειψιν εἰς τὸ πρόσωπόν του· ἀφ' ὅτου εἶχε κείρει τὴν κόυην του, ἐνόμιζες διτι τὸ πρόσωπόν του εἶχεν ἀλλοιωθῆ. Εἶχε διάθεσιν νὰ τοῦ εἴπῃ τι προσβλητικόν, ἀλλ' αὐθωρεὶ συνέλαβεν ἔχθρικῶς πρὸς αὐτὸν διατεθειμένην, ἐφοβήθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνος.

— Ο Κόβρην διωρίσθη καθηγητής, ὁ ἐναρκτήριος λόγος ώρισθη διὰ τὴν δευτέραν Δεκεμβρίου, ἡ περὶ τούτου δὲ πίνακις ἀγνηρτήθη εἰς τὸν διάδρομον τοῦ Πανεπιστημίου. Αλλὰ κατὰ τὴν ὄρισθεῖσαν ἡμέραν ὁ Κόβρην εἰδοποίησε τηλεγραφικῶς τὸν κοσμήτορα διτι ἔνεκεν ἀσθενείας δὲν θά καμηνή ἐναρκτίας.

Εἶχεν αἰμοπτυσίας. Συνέβαινε μάλιστα διτι τοῦ μηνὸς νὰ ρέῃ τὸ αἷμα ἐν ἀρθρονήση καὶ τότε ἔξησθενει πολὺ καὶ περιπτιπτεν εἰς ληθαργικὴν κατάστασιν. Η νόσος αὐτὴ δὲν τὸν ἐτρόμαζε πολύ, διότι ἔγνωριζεν διτι καὶ μήτηρ του ἐπὶ δέκα καὶ πλέον ἔτη ἔζησε πάσχουσα τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς νόσον, καὶ οἱ ιατροὶ ἐβεβαίουν διτι δὲν εἶναι ἐπικινδυνός, ἐσυμβούλευον μόνον νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ταραχήν, νὰ διάληγη τακτικήν. Ζωὴν καὶ νὰ μὴν ὀμιλῆι πολύ.

Ούτε τὸν Ιανουάριον ἔγεινεν ἐναρξίς τοῦ μαθήματος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, τὸν Φεβρουάριον δὲ ἡτο πλέον ἀργά. Εδέησε λοιπόν νὰ ἀναβληθῇ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Συνέζη δχι πλέον μετὰ τῆς Τάνιας, ἀλλὰ μετ' ἄλλης γυναικός, κατὰ δύο ἔτη μεγαλειτέρας του, ἡτις ἐπεριποιεῖτο αὐτὸν ὡς παιδίον. Η διάθεσίς του ἡτο ἥρμος, ταπεινή ὑπετάσσετο προθύμως καὶ δέκα καὶ πλέον ἔτη ἔχειρος, καὶ μήτηρ του ἐπεριπονηθῇ ἀμφότεροι ἀπὸ τὸ ταξεδίον. Η Βαρβάρα Νικολάεβηνα — πόνομα τῆς φίλης του — ἐπρόκειτο νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς Κριμαίαν, αὐτὸς δὲν ἔφερεν ἀντίρρησιν, καίτοι προησθάνετο, διτι ἀπὸ τὸ ταξεδίον τοῦ οὐδὲν καλὸν ἥθελε προκύψει.

— Εφθασαν εἰς Σεβαστούπολιν τὸ ἐσπέρας καὶ ἔμειναν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον δπως ἀναπαυθῶσι, τὴν ἐπομένην δὲ ἀναχωρήσωσιν εἰς Γιάλταν. Εἶχον καταπονηθῇ ἀμφότεροι ἀπὸ τὸ ταξεδίον. Η Βαρβάρα Νικολάεβηνα — πόνει τοῖς σιδηροδρομικὸν σταθμόν, εἶχε λάβει ἀπὸ τὴν Τάνιαν ἐπιστολὴν καὶ δέν ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀποσφραγίσῃ, ἡ ἐπιστολὴ εύρισκετο ἀκόμη εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐπενδύτου του καὶ σκεπτόμενος αὐτὴν ἐταράσσετο. Εἰλικρινῶς καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, τὸν μετὰ τῆς Τάνιας

— Ο πρόσωπόν του ἔφραν εἰς τὴν Τάνιαν ἀσχημον καὶ ἀχάριστον. Εἰλικρινῶς καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, τὸν μετὰ τῆς Τάνιας γάμον του ἐθεώρε

μόνον οίκτον καὶ ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ιδίου
έχαιτο του. Ὁ ἐπὶ τοῦ φακέλλου γραφικὸς χα-
ρακτὴρ τοῦ ἀνεμίμνησκε πῶς πρὸ δύο ἔτῶν ἦτο
ἀδίκος καὶ σκληρός, πῶς ἔξεδικήθη, ἐπὶ τῶν
μηδὲν πταισάντων ἀνθρώπων, τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ
κενότητα, τὴν ἀνίαν, τὴν μοναξίαν, τὴν πρὸς
τὴν ζωὴν ἀποστροφήν του. Ἄλλῃ ἀνεμνήσθη
ἀκόμη πῶς ἔσχισεν εἰς λεπτὰ τεμάχια τὴν ἐναί-
σιν διατριβὴν του καὶ δλα τὰ ἄρθρα, τὰ ὅποια
ἔγραψε κατὰ τὴν ἀσθενειάν του, καὶ πῶς ἔρριψεν
αὐτὰ ἐκ τοῦ παραθύρου, καὶ τὰ τεμάχια, φερό-
μενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου περιεπλέκοντο εἰς τὰ δέν-
δρα καὶ τὰ ἄνθη· εἰς ἐκάστην γραμμὴν ἔβλεπε
παραδόξους, οὐδαιμοῦ στηρίζομένας ἀπαιτή-
σεις, ἀπερίσκεπτον παραφοράν, αὐθάδειαν, με-
γαλομανίαν, καὶ τοῦτο τοῦ ἐπροξένει τοιαύ-
την ἐντύπωσιν ὡς νὰ ἀνεγίνωσκε περιγραφὴν
τῶν ἐλαττωμάτων του· ἀλλὶ δταν τὸ τελευταῖον
τετράδιον ἔσχισθη καὶ ἔρριψθη ἐκ τοῦ παραθύρου,
αἴφνης ἥσθιάνθη πως ἀγανάκτησιν καὶ πικρίαν·
μετέβη δὲ παρὰ τῇ συζύγῳ του καὶ τῆς εἰπὲ πολ-
λοὺς ἀναρμόστους καὶ ἀπρεπεῖς λόγους. Θεέ μου,
πῶς τὴν μετεχειρίσθη! Θέλων ποτὲ νὰ τῆς προ-
ξενήσῃ πόνον τῆς εἶπεν δτι ὁ πατήρ της εἰς τὰς
πρὸ τοῦ γάμου σχέσεις των ἔπαιξε πρόσωπον
δχ! τόσον ἐλκυστικόν, ἐπειδὴ τὸν παρεκάλεσε νὰ
την νυμφευθῇ. Ὁ Γεγώρ Συμεώνοβίτς ἀκουσίως
του ἤκουσε ταῦτα, εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον
καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας του δὲν ἤδυνήθη νὰ ἀρ-
θρώσῃ οὔτε λέξιν, ἐποδοπάτει μόνον τὸ ἔδαφος
καὶ ἐμυκάτο παραδόξως, ὡς νὰ τοῦ εἰχεν ἀφαι-
ρεθῇ ἡ γλώσσα, ἡ δὲ Τάνια, παρατηροῦσα τὸν
πατέρα της, ἔρρηξε σπαρακτικὴν κραυγὴν καὶ
ἔπεσε λιπόθυμος. Τοῦτο ἦτο βδελυρόν.

“Ολα ταῦτα τοῦ ἐπῆλθον εἰς τὴν μνήμην ἐπὶ τῇ θεᾳ τοῦ γνωστοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος. Ὁ Κόβρην ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἔξωστην· ἦτο ἥρεμος θερμὸς καιρὸς καὶ ἐμύριζε θάλασσαν. Ἐντὸς τοῦ θαυμασίου λιμένος κατωπτρίζετο ἡ σελήνη καὶ τὰ φῶτα. Τὸ χρῶμα τοῦ ὄδατος δυσκόλως ἡδύνατο τις νὰ τὸ προσδιορίσῃ. Ἡτο ἀβρὸν καὶ μαλακόν, κρᾶμα κυανοῦ καὶ πρασίνου· ἐνιαχοῦ μὲν ώμοιάζε πρὸς τὸ χρῶμα μὲ τὸν θειεκὸν χαλκόν, ἐνιαχοῦ δὲ ἐφαίνετο ὅτι τὸ σέληναίον φῶς ἀντὶ τοῦ ὄδατος ἐπικυάθη καὶ ἐπλήρου τὸν λιμένα, ἐν γένει δύμως ὅποια ἀρμονία χρωμάτων, ὅποια ἥρεμος, ὑψηλή, γαληνιαία κατάστασις!

Εἰς τὸ κάτω πάτωμα, ὑπὸ τὸν ἔξωστην, τὰ παράθυρα ἦσαν πιθανῶς ἀνοικτά, διότι εὐκρινῶς ἤκουοντο γυναικεῖαι φωναὶ καὶ γέλωτες. Προφανῶς ἐκεῖ διεσκέδαζον.

Ο Κόθρην κατέβαλε προσπάθειαν, ἀπεσφρά-

γισε τὴν ἐπιστολὴν καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμά-
τιον, ἀνέγνωσε :

«Ταύτην τὴν στιγμὴν ἀπέθανεν ὁ πατέρας.
Τοῦτο τὸ ὄφελω σεῖς σέ, ἐπειδὴ σὺ τὸν ἔφονευ-
σες. Οἱ κῆπος μας καταστρέψεται, εἰσῆλθον ζένοι
εἰς αὐτόν, συμβαίνει δηλαδὴ ὡς τι ἐφοβεῖτο ὁ
ἀτυχής μου πατέρας. Αὐτὸ τὸ ὄφελω ἐπίσης εἰς
σέ. Σὲ μισῶ ἐξ δλης ψυχῆς καὶ σοῦ εὔχομαι
γρήγορα νὰ χαθῆς καὶ σύ. "Ω, πόσον πάσχω!
Τὴν ψυχήν μου κατακαίει ἀνυπόφορος ὁδύνη...
"Εσο κατηραμένος. Σὲ ἔξελχον δι' ἔκτακτον
ἄνδρα, διὰ μεγαλοφυίαν, σὲ ἡγάπησα, ἀλλὰ
ἀπεδείχθης παράφρων...».

παραδόξους, οὐδαμοῦ στηριζομένας ἀπαιτήσεις, ἀπερίσκεπτον παραφοράν, αὐθάδειαν, μεγαλομανίαν, καὶ τοῦτο τοῦ ἐπροξένει τοιαύτην ἐντύπωσιν ὡς νὰ ἀνεγίνωσκε περιγραφὴν τῶν ἐλαττωμάτων του· ἀλλ' ὅταν τὸ τελευταῖον τετράδιον ἐσχίσθη καὶ ἐρρίφθη ἐκ τοῦ παραθύρου, αἰφνῆς ἡσθάνθη πως ἀγανάκτησιν καὶ πικρίαν· μετέθη δὲ παρὰ τῇ συζύγῳ του καὶ τῆς εἶπε πολλοὺς ἀναρμόστους καὶ ἀπρεπεῖς λόγους. Θεέ μου, πῶς τὴν μετεχειρίσθη! Θέλων ποτὲ νὰ τῆς προξενῆσῃ πόνον τῆς εἶπεν διὰ ὁ πατήρ της εἰς τὰς πρὸ τοῦ γάμου σχέσεις των ἔπαιξε πρόσωπον ὅχι τόσον ἐλκυστικόν, ἐπειδὴ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν νυμφευθῇ. 'Ο Γεγώρ Συμεώνοβίτς ἀκουσίως του ἤκουσε ταῦτα, εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας του δὲν ἥδυνήθη νὰ ἀρθρώσῃ οὕτε λέξιν, ἐποδοπάτει μόνον τὸ ἔδαφος καὶ ἐμυκάτο παραδόξως, ὡς νὰ τοῦ εἴχεν ἀφαί-

ρεθῆ ἡ γλώσσα, ἡ δὲ Τάνια, παρατηροῦσα τὸν πατέρα της, ἔρρηξε σπαρακτικὴν κραυγὴν καὶ ἔπεισε λιπόθυμος. Τούτο ὅτο βδελυρόν.

Όλα ταῦτα τοῦ ἐπῆλθον εἰς τὴν μνήμην ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ γνωστοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος. 'Ο Κόθρην ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἑξώστην' ὅτο ήρεμος θερμὸς καιρὸς καὶ ἐμύριζε θάλασσαν. 'Εντὸς τοῦ θαυμασίου λιμένος κατωπτρίζετο ἡ σελήνη καὶ τὰ φῶτα. Τὸ χρῶμα τοῦ ὄδατος δυσκόλως ἥδυνατό τις νὰ τὸ προσδιορίσῃ. 'Ητο ἀδρὸν καὶ μαλακόν, κρᾶμα κυανοῦ καὶ πρασίνου' ἐνιαχοῦ μὲν ώμοιάζε πρὸς τὸ χρῶμα μὲ τὸν θεικὸν χαλκόν, ἐνιαχοῦ δὲ ἐφαίνετο ὅτι τὸ σέληναῖον φῶς ἀντὶ τοῦ ὄδατος ἐπυκνώθη καὶ ἐπλήρου τὸν λιμένα, ἐν γένει δύμως ὄποια ἀρμονία χρωμάτων, ὄποια ἡρεμος, ὑψηλή, γαληνικία κατάστασις!

Εις τὸ κάτω πάτωμα, ὑπὸ τὸν ἔξωστην, τὰ παράθυρα ἡσαν πιθανῶς ἀνοικτά, διότι εὐκρινῶς ἤκουοντο γυναικεῖαι φωναὶ καὶ γέλωτες. Προφανῶς ἐκεῖ διεσκέδαζον.

‘Ο Κόδρον κατέβαλε προσπάθειαν, ἀπεσφρά-

πτετο, πόσον πολλὰ λαμβάνει ἡ ζωὴ ἀντὶ εὐτελεστάτων ἢ λίχν συνήθων ἀγαθῶν, ἀτινα δύναται νὰ παράσχῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐν παραδείγματι, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ, τεσσαρακοντούτης, πανεπιστημιακὴν ἔδραν, νὰ γέλη καθηγητὴς ἐκ

τῶν συνήθων, νὰ ἔκθεσῃ, διὰ πλαδαρᾶς, ὄχλη-
ρᾶς, δυσκινήτου γλώσσης συνήθεις ἢ καὶ ξένχε-
ιδέας, ἐνὶ λόγῳ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ θέσιν μετρίου
ἐπιστήμονος, ὥφειλεν αὐτὸς ὁ Κόθρην νὰ σπου-
δάσῃ ἐπὶ δεκαπέντε ἔτη, νὰ ἐργασθῇ, ἡμέρας καὶ
νύκτας, νὰ ὑποστῇ βαρυτάτην ψυχικήν νόσου,

νὰ ύποφέρῃ ἀνεπιτυχὲς συνοικέσιον καὶ νὰ δια-
πράξῃ ἔνα σωρὸν ἀνοησίας καὶ ἀδικίας, τὰς
όποιας θὰ ἥτο εὐχάριστον νὰ μὴ τὰς ἐνθυμεῖτο.
‘Ο Κόλρην καθαρὰ πλέον ὡμολόγει διτε εἶναι μετριό-
της καὶ προθύμως συνεβίβαζετο πρὸς τὴν σκέψιν
ταύτην, ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην του, ἔκαστος
πατέρες νὰ εἴναι σύνομοι τομένοι νὰ εἴναι δῆτας εἴναι

πρέπει να είνε ευχαριστημένος να είνε οπως είνε.
Ή ευχαριστήρια τὸν υπερπολύτελον ἐπειδὴ

Η συγκεφαλαιωσίς τον κατεπράσυνεν εντελώς
Σύνταξις Αἰγαίου Καρπάθου

σχεδόν, αλλά η σχισθείσα επιστολή έλευκαζεν
ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸν ἐμπόδιζε νὰ συγκεν-
τρώσῃ τὰς σκέψεις του. Ἡγέρθη τῆς τραπέζης,
συνέλεξε τὴ τεμάχια τῆς ἐπιστολῆς καὶ τὰ ἔρι-
ψεν ἐκ τοῦ παραθύρου, ἀλλ' ἔπνευσεν ἐκ τῆς θα-
λάσσης ἐλαφρός ἀηρὶ καὶ τὰ τεμάχια διεσκορπί-
σθησαν ἀνά τὸ παράθυρον. Κατελήφθη αὐθίς ύπὸ
ἀνησυχίας παρεμφεροῦς πρὸς τρόμον καὶ ἥρχισε
νὰ νομίζῃ ὅτι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ οὐδὲν ψυχὴ ζῶσσα
ὑπῆρχεν ἐκτὸς αὐτοῦ . . . Ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἔξω-
στην . . . Ὁ λιμῆν, ὃς ζωντανὸς ἔβλεπεν αὐτὸν
μὲ πλῆθος γλαυκῶν, κυανῶν, καλαίδοχρών καὶ
πυρωδῶν ὄφθαλμῶν καὶ τοῦ ἔνευε. Τῷ ὅντι ὁ
καιρὸς ἦτο θερμὸς καὶ πνιγηρὸς καὶ δέν θὰ ἡτο
ἄσγημον νὰ κάμη κανεὶς λουτρόν.

Αἴροντας εἰς τὸ κάτω πάτωμα ὑπὸ τὸν ἔξω-
στην ἡκουόμενην παιξίμον βιολίου καὶ τὸ φῖσμα δύο
γλυκειῶν γυναικείων φωνῶν. Τοῦτο, σὰν νὰ μὴ
τοῦ ἦτο ξένον. Τὸ φῖσμα, τὸ ὅποιον ἔψαλλον, ἀνέ-
φερε περὶ νεάνιδος νοσηρᾶς φαντασίας, ἥτις
ἡκουσε τὴν νύκτα εἰς τὸν κῆπον μυστηριώδεις
ἥχους καὶ ἐπεισθή ὅτι τοῦτο ἦτο μία θεία ἀρμο-
νία, ἀκατανόητος εἰς ἡμᾶς τοὺς θνητούς. Διε-
κόπη ἡ ἀναπνοή του Κόδρην καὶ ἡ καρδία του
ἐσφίγγετο ἐκ τῆς θλίψεως καὶ ἡ θαυμασία, ἡ
γλυκεῖα χαρά, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἥδη
λησμονήσει, ἀνεσαλεύθη εἰς τὰ στήθη του.

Μέλαινα, ύψηλή στήλη, παρεμφερής πρὸς λαιλαπα ή τυφώνα, ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν δχθῆς τοῦ λιμένος. Μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐφώρησε διὰ τοῦ λιμένος πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ζενοδοχείου, καθισταμένη ἐπὶ μᾶλλον

καὶ μᾶλλον σκοτεινοτέρα, ὁ δὲ Κόβρην μόλις
ἡδυνηθῇ νὰ παραμερίσῃ, διὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ
διέλθῃ. . . 'Ο μοναχὸς μὲ ἀσκεπῆ λευκότριχα
κεφαλὴν καὶ μὲ μαύρας ὄφρυς, ἀνυπόδηπος, μὲ
σταυρωμένας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, διῆλθε
πλησίον καὶ ἔστη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου.

— Διατί δὲν μ' ἐπίστευσες; — ήρωτησεν ἐπι-
πληκτικῶς, παρατηρῶν αἰμύλως τὸν Κόβρην.
*Ἀν μ' ἐπίστευες τότε, δῆτι εἶσαι μεγαλοφυής, τὰ
δύο ταῦτα ἔτη δὲν θὰ παρήρχοντο τόσον θιλιέ-
ρως καὶ ἀνεπαρκῶς.

Ο Κόδρην ἐπίστευεν ἂδη, δτι εἶνε ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου καὶ μεγαλοφυής, ἀνεμνήσθη Ζωηρῶς ὅλης τάξις μετὰ τοῦ μανύρου μοναχοῦ συντάσσεις

ολας τας μετα του μαυρου μοναχου ουζηγησες
του και ηθέλησε να όμιληση, αλλα το αίμα
κατέρρεεν ἐκ του λάρυγγος του εύθυνς ἐπὶ τοῦ
στήθους του, και χωρὶς να γνωρίζῃ τι πράττει,
ἐκίνει τὰς χειρας ἐπὶ τοῦ στήθους και αἱ χειρὶδές
του ύγρανθησαν ἐκ του αἵματος. Ἡθέλησε να κα-
λέσῃ τὴν Βαρβάραν Νικολάειναν, ή ὅποια ἐκοι-
μάτο δημιουρην του διαχωρίσματος, κατέβαλε
προσπαθείας και ἐφώνησε :

— Távios

Κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἀνασηκωθεὶς
ἐπὶ τῶν χειρῶν ἐκάλεσε καὶ πάλιν:

— Taxia!

Ἐκάλει τὴν Τάνιαν, ἐκάλει τὸν μέγαν κῆπον
μὲ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἄνθη, ἐκάλει τὸ πάρκον, τὰς
πεύκας μὲ τὰς τριχώδεις ρίζας, τὸν ἐκ σικάλεως
ἐσπαρμένον ἀγρόν, τὴν θείαν ἐπιστήμην του, τὴν
νεότητά του, τὸ θάρρος, τὴν χαράν, ἐκάλει τὴν
ζωήν, ἡ ὁποία ᾧτο τόσον θελτική. Εἶδεν ἐπὶ¹
τοῦ δαπέδου, παρὰ τὸ πρόσωπόν του, μικρὰν
λίμνην αἴματος καὶ δὲν ἥδυνατο πλέον ἀπὸ τὴν
ἀδυναμίαν νὰ ἀρθρώσῃ οὔτε λέξιν, ἀλλ’ ἀνέκ-
φραστος, ἀπειρος εὐτυχία ἐπλήρου, ἀπασαν τὴν
ὑπαρξίν του. Κάτω ὑπὸ τὸ παράθυρον ἔπαιζαν
τὴν νυκτώδιαν, ὁ δὲ μαῦρος μοναχὸς τοῦ ἐψιθύ-
ριζεν δῆτα ἦτο μεγαλοφυία, ἀποθνήσκει δὲ διότι
τὸ ἀσθενὲς αὐτοῦ ἀνθρώπινον σῶμα ἀπώλεσεν
ἥδη τὴν ισορροπίαν καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ
χρησιμεύσῃ ὡς περιβλημα διὰ τὴν μεγαλοφυίαν.

Οταν ή Βαρβάρα Νικολάεινα ἀφυπνίσθη καὶ ἐξῆλθεν δπισθεν του περιφράγματος, ο Κό-
βρην ήτο ἥδη νεκρός καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς του είχεν ἀποκρυσταλλωθῆ μειδίαμα εύδαιμονίας.

'Ex τοῦ Ρωσσικοῦ

ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

Προχές, ἔτυχε νὰ συνομιλήσω περὶ θεάτρου, ἀλληλοδιαδόχως, μὲν ἐναὶ θήθοποιὸν καὶ μὲν ἐναὶ ποιητήν.

Οἱ θήθοποιὸς μοῦ ἔλεγε :

« — Δὲν ἐννοῶ τὰς μορφὰς τὰς ὁποῖας ἀποτελεῖται μερικοὶ εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς θιάσους· ἔργα-ζόμεθα δῆπες οἱ θιάσοι δῶν τῶν ἔθνῶν τοῦ κόσμου· προσπαθοῦμεν ν' ἀναβιβάσωμεν ἔργα ἔχοντα εὐρωπαϊκὸν κύρος, ἔργα ἀλκύοντα δῶν τὸ δυνατὸν περισσότερον κόσμον· δὲν ἐννοῶ ποιας «ἱερᾶς φρικιάσεις τῆς Τέχνης» πρέπει νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ποιας «μυστηριώδεις προσφάνσεις πτερύγων». Διατί τάχα εἶνε τέχνη ἡ ὑπόκρισις ἐνὸς συμβολικοῦ ἡ γεμάτου μυστικισμὸν ἔργου καὶ δὲν εἶνε ἡ ὑπόκρισις ἐνὸς ἔργου τοῦ Φεγιέ, τοῦ Σαρδοῦ, τοῦ Λαμπίδη, τοῦ Παγερὸν ἢ τοῦ Ροστάν, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν κρουνοὺς δακρύων ἡ ὄμηρικοὺς γέλωτας καὶ θύελλαν χειροκροτημάτων, καὶ τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν ἀκαδημαϊκοὺς τοὺς συγγραφεῖς των; διατί μία κωμῳδία τοῦ Μπισσόν, ἡ ὁποῖα δὲν προσβάλλει τὰ παρισινὰ θέατρα, ν' ἀποτελῇ αἰσχος δὲν' ἐν θέατρον τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἢ τῆς πλατείας τῆς Όμονοίας;

«Καὶ τὰ κωμειδύλλια καὶ τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί; Θὰ εἰπῆτε. Ημεράδεχομαι δὲν ἐξευτελίζουν κακπως τὸν θήθοποιόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἔχουν τὸν λόγον των. Ημερησάτε ποιοὶ εἶνε κατὰ τὰ ἐνενήντα τοῖς ἔκατον οἱ θαυμῶντες τῶν θερινῶν θέατρων; καταστηματάρχαι, οἰκονυρά, δεσποινίδες τῆς μέσης πρὸς τὴν κατωτέραν τάξιν, ὑπάλληλοι, τεχνῖται· δῶλοι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι τὴν ἡμέραν ἐκούρασαν τὰ νεῦρά των ἢ τοὺς μῆτας των εἰς ἐπιπόνους ἢ ἀνιαράς καὶ πεζᾶς ἀσχολίας, ἔρχονται τὸ βράδυ καὶ κάθηνται εἰς τὰ καθισματά των μὲ πνεῦμα ναθρόν, πολὺ ὀλίγον ἀπαιτητικόν, καὶ μὲ τὴν σταθερόν ἀπόφασιν νὰ διασκεδάσουν. Ιδέας; φιλοσοφίας; τι νὰ τὰς κάμουν; ζητοῦν συγκινήσεις εὐκόλους καὶ προχείρους, πράγματα ἀπλὰ καὶ διασκεδαστικά, μη κρημνίζοντα τίποτε μέσα των, τέρποντα χωρίς ν' ἀπασχολοῦν καὶ νὰ κουράζουν τὸν νόον· μὲ τὸ εἰσιτήριόν των ἡγούρασαν οἱ ἀνθρωποι τριῶν ὥρῶν ἀπουσίαν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ἡμεῖς, εὔσυνεδήτως, ἀναλαμβάνομεν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς τὸ συμφωνθεν ποσὸν τῆς διασκεδάσεως, καὶ

Ο ποιητὴς μοῦ ἔλεγε :

« — Οταν παρευρίσκωμαι εἰς παραστάσεις ἑλληνικῶν θιάσων, μοῦ φαίνεται ως νὰ βλέπω εἰσβολὴν βαρβάρων εἰς μαρμάρινον ναὸν θεοῦ· τὸ

δρᾶμα, ἡ κατ' ἔξοχὴν ποίησις, ἡ ἀποκορύφωσις τῆς τέχνης τοῦ λόγου, ἡ τελειοτέρα μορφὴ τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, «ἡ σύνθεσις δῶλων τῶν δημιουργικῶν συμβόλων, ἡ γενέτειρα ψυχικῶν κόσμων», δῆπες ἔλεγε προχθὲς εἰς ποιητής, βεβηλώνεται καθ' ἕκαστην ἐπὶ τοῦ ῥυπαροῦ σαν διδάχματος τῆς σκηνῆς· καὶ μοῦ ἔρχεται εἰς τὸ στόμα ἡ ἀγωνιώδης κραυγὴ τῶν Ἀθηναίων γερόντων πρὸς τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῷ πατοῦντα τὰ ἅβατα:

πάμμορ', ὡς φύλαξαι
μετάσταθ', ἀπόβαθι· πολ-
λὰ κέλευθος ἔρατύει.

Μὲ ποιὸν δικαιώματα οἱ ἀνθρωποι οὗτοι προβάλλουν τόσον οἰκτρῶς εἰς τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον καὶ αἰσθητοποιοῦν εἰς τὸ παράπηγμά των τὰ ποιητικὰ πλάσματα τοῦ Σαίκοπηρο ἢ τοῦ Ιψεν; Τί παρεμβάλλουν τοὺς μορφασμούς των καὶ τοὺς σφραδασμούς των μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡμῶν, καὶ διατί ἡ ἀτεχνία των μᾶς ἀποσπᾷ ὁδύνηρῶς ἀπὸ τὴν ψυχικὴν συγκίνησιν, τὴν όποιαν θέλει νὰ γεννήσῃ ἐντός μας ὁ ποιητής; Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Γκαΐτε, νὰ μὴ θέλῃ τὴν ἐπὶ σκηνῆς παράστασιν τῶν ἔργων τοῦ Σαίκοπηρο! .. «Ἐν σαικιστήρειον ἔργον, ἔλεγε, βαθύτερον καὶ καθηρώτερον τὸ αἰσθηνόμεθα διὰ τῆς ἀναγνώσεως· δὲν ἀποσπώμεθα οὔτε ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ οὔτε ἀπὸ τὴν ἀνεπιτυχῆ ὑπόκρισιν. Δὲν ὑπάρχει ὑψηλοτέρα καὶ εὐγενεστέρα ἀπόλαυσις ἀπὸ τὸ ν' ἀκούηταις, μὲ κλεισμένους ὄφθαλμούς, διὰ φυσικῆς καὶ ἀρμοζούσης φωνῆς δχ! ἀπαγγελόμενον ἀλλ' ἀπλῶς ἀναγνωσκόμενον σαικιστήρειον ἔργον. Ημαρακολουθοῦμεν τὸν στήμονα εἰς τὸν όποιον ύφασμονται τὰ γεγονότα. Φανταζόμεθα ἐμπρός μας τοὺς γαλανισμὸν τῆς ζωῆς. Εἳτε τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἐγεννήθησαν, ὑπὸ τὸ κράτος κοινωνικῶν προλήψεων ἢ κρίσεων, ως διαφωτίσις ἢ διαμαρτυρία, καὶ ἀνεβιβάσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, εἰς στιγμὴν δεδομένην, ως ἀπάντησις εἰς ἀγωνιώδη προσδοκίαν ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ· παρῆλθον δεκάδες ἐτῶν ἔκτοτε· οἱ τολμηροὶ συλλογισμοὶ ἔγειναν πραγματικότης, αἱ στίλβουσαι εὐρυολογίαι ἐσκωρίασαν, καὶ παριστάμεθα εἰς τὴν ἐκβίασιν θυρῶν πρὸ πολλοῦ ἀνοιχθεῖσαν.

Τὸ δραματικὸν ῥγον, ἐπειδὴ τάχα ἔχει διαλογικὴν μορφήν, ἐπειταὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ λάβῃ τὴν σάρκα καὶ τὰ ὀστά τοῦ πρώτου αὐτοδιάκτου χειρωνάκτος· Οἱ ίδιοι ὁ Γκαΐτε εἰπεν ἐπαγειλημμένως καὶ διὰ τὸν Φάουστ καὶ δι' ἀλλα δράματά του δὲν οὐδέλως ὑπελόγισε κατὰ τὴν συγγραφήν των τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐντύπωσιν. Ο Βύρων εἰς πολλὰ τῶν ὠραιοτέρων του ἔργων ἐπροτίμησε τὴν δραματικὴν μορφὴν δχ! διότι ἐσκέφθη ποτὲ νὰ παραδώσῃ εἰς τὰς βασάνους τῶν θήθοποιῶν τὸν Κάιρον ἢ τὸν Σαφαδανάπαλλον, ἀλλὰ διότι ἡ μορφὴ αὐτῆς παρείχει εἰς αὐτὸν τὸ μέσον νὰ ἐκφράσῃ ζωηρότερον καὶ παραστατικώτερον τὰ ἀσύλληπτοτέρα ψυχικὰ ἀπόκρυφα τῶν ἡρώων του. Πράγματι, ἡ διήγησις καὶ ἡ περιγραφὴ δῆσον ζωντανὴ καὶ ἀν εἰνε, εἶνε ὥχρι ἐνώπιον τῆς

δραματικῆς μορφῆς. Εἰς τὸ δρᾶμα οἱ ἀνθρωποι χαρακτηρίζουν ἑαυτοὺς διὰ τῶν ἴδιων των λόγων, ζοῦν πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν μας, ἀκούομεν τὴν φωνὴν των· ἡ γοργὴ ἀλληλουχία τῶν σκηνῶν, ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν λόγων ως διαξιφισμῶν, ἡ ἐπίθεσις καὶ ἡ ἄμυνα τῶν ψυχῶν, ἔγκλεισμον τὴν κίνησιν καὶ τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς· ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν ψυχῶν νεφῶν γεννᾶται ἡ ἀστραπή, εἰς τὴν λάμψιν τῆς ὁποίας διακρίνομεν τὰ σκοτεινὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρχεως. Καὶ διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ ἀδυτον τῆς μεγάλης ποιητικῆς ψυχῆς μοῦ χρειάζεται ἡ χειραγωγία ἐνὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως κατωτέρου μου, ως διὰ νὰ θαυμάσω τὸν Ηρακλείωνα θὰ μοῦ ἔχρειάζετο νὰ αἰματώσῃ τὸ συναίσθημά μου ἡ βέβηλος ἀμάθεια χυδαίου ξεναγοῦ!

Εἰς τὸν θήθοποιὸν ἀπεκρίθην:

— Τὰ ἔργα τὰ ὄποια ὅλιγον τυχαίως ἀνασύρετε ἀπὸ τὰ εὐρωπαϊκὰ δραματολόγια ἔγήρασαν εἰς τὴν πατρίδα των, τὰ πλεῖστα, καὶ ἀπέθανον καὶ εἶνε βρυκολάκιασμα ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισις των· πάντα ἔργον τὸ ὄποιον δὲν ἔχει μέσα του ὑπέροχον ἀντίληψιν τῆς ζωῆς καὶ δὲν ἔγκλειστε τὴν αἰώνιαν φρικιάσιν τραγικῆς ἀληθείας, εἶνε νεκρόν· τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ περισσότερα ἔργα τῶν σκηνορροαπτῶν. Ποίησιν, ιδέας, δραματικὴν πυγοήν δὲν ἔχουν διόλου· ἔχουν μόνον ἀριθμητικῶς ὑπολογισθεῖσαν διαδοχὴν σκηνῶν καὶ διὰ τοῦ διαβήτου καταμετρηθὲν ἐνδιαφέρον· ἡ ζωὴ δὲν ἀναδρύει· ἔνδοθεν των, ἀλλ' ἀξέρτηται· ἐκ μόνης τῆς ὑποκρίσεως, δῆπον δὲ αὕτη λείπει, δὲν ἔχουν οὔτε ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ οὔτε ἀπὸ τὴν ἀνεπιτυχῆ ὑπόκρισιν. Δὲν ὑπάρχει ὑψηλοτέρα καὶ εὐγενεστέρα ἀπόλαυσις ἀπὸ τὸ ν' ἀκούηταις, μὲ κλεισμένους ὄφθαλμούς, διὰ φυσικῆς καὶ ἀρμοζούσης φωνῆς δχ! ἀπαγγελόμενον ἀλλ' ἀπλῶς ἀναγνωσκόμενον σαικιστήρειον ἔργον. Ημαρακολουθοῦμεν τὸν στήμονα εἰς τὸν ύφασμον τοὺς καλλιτέχνας, καὶ δὲν ἔχει τὸν γαλανισμὸν τῆς ζωῆς· Εἳτε τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἐγεννήθησαν, ὑπὸ τὸ κράτος κοινωνικῶν προλήψεων ἢ κρίσεων, ως διαφωτίσις ἢ διαμαρτυρία, καὶ ἀνεβιβάσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, εἰς στιγμὴν δεδομένην, ως ἀπάντησις εἰς ἀγωνιώδη προσδοκίαν ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ· παρῆλθον δεκάδες ἐτῶν ἔκτοτε· οἱ τολμηροὶ συλλογισμοὶ ἔγειναν πραγματικότης, αἱ στίλβουσαι εὐρυολογίαι ἐσκωρίασαν, καὶ παριστάμεθα εἰς τὴν ἐκβίασιν θυρῶν πρὸ πολλοῦ ἀνοιχθεῖσαν.

Η περὶ τοῦ κοινοῦ μέριμνα σας καὶ ἡ φιλοφρούρη σας ἔχει βιομηχανικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καμπίαν σχέσιν μὲ τὴν τέχνην· ἡ τέχνη διέρχεται ἀπὸ τὸν κράτος καὶ τὴν καρδίαν, ἀλλὰ δὲν καταβαίνει μέχρι τοῦ ἐντερικοῦ σωληνίος· οἱ στομαχικοὶ ὑπολογισμοὶ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὰ καλλιτεχνικὰ ιδεώδη. Εἰσθε εύτυχεις διὰ τὴν τεχνικὴν σας αὐτάρκειαν· δῆπον φίλανει τὸ βλέμμα σας τεχνικής εἰς τὸν λόγον των μανθάνομεν εἰς τελελῶτα τί συμβούνει ἐντός των·

δάφνας διὰ στεφάνους· δὲν φαντάζεσθε ὅτι κρύπτεται τίποτε περαιτέρω, οὐδὲ βασανίζεσθε διὰ τὴν ζήτησίν του.

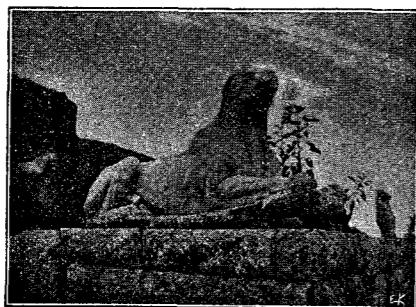
Πρὸς δὲ τὸν ποιητὴν εἶπα:

— Ή μέθοδος τοῦ Γκαιτέ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν σαικιστηρείων ἔργων ὁμοιάζει πρὸς τὰς γιγαντιαῖς ἐκείνας πανοπλίας, αἰτινες προσαρμόζονται μόνον εἰς τὰ πελώρια σώματα, διὰ τὰ ὄποια κατεσκευάσθησαν. Ή ἀνάγνωσις ἐνὸς δράματος ἀπαιτεῖ παραγωγὴν φάντασίαν, τὴν ὄποιαν ὀλίγιστοι μόνον ἔχουν· τὰ βοηθήματα τὰ ὄποια παρέχει τὸ ἔπος ἡ τὸ μυθιστόρημα λείπονταν ἐδῶ· εἰς τὸ δρᾶμα ἀφίνονται πολλὰ κενὰ πρὸς συμπλήρωσιν· ὑπάρχουν χάσματα ἀπαιτοῦντα ἄλματα· ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ συνδημιουργήσῃ μετὰ τοῦ ποιητοῦ, καὶ ποῦ νὰ εὔρουν δὲν τὴν δύναμιν τῆς προσθολῆς εἰς τὸν αἰσθητικὸν κόσμον δηντῶν ἀποτελουμένων ἀπὸ λέξεις; Ἐπειτα εἶναι μεγάλη πλάνη ἡ ἴδεα ὅτι τὸ δράματικὸν ἔργον ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνον τὸ κείμενόν του· τέσσαρα καὶ ἐνίστε πέντε εἴναι τὰ οὐσιώδη συστατικὰ στοιχεῖα του· ἡ ποίησις πρώτα πρώτα, ἀλλ' ἐπειτα ἡ ὑπόκρισις, καὶ ἡ ἐνσκήνωσις, καὶ ἡ συμπληροῦσα τὴν ἐνσκήνωσιν διακοσμητικὴ τέχνη καὶ ἐνίστε καὶ ἡ μουσική. Ὅλα ταῦτα μαζί, ἐν τῇ ἀρμονίᾳ των, ἀποτελοῦν τὸ ἀληθὲς δράματικὸν ἔργον, καὶ μόνον δῆποι ὑπάρξῃ ἡ σπανία καὶ εὐτυχὴς σύμπτωσις τῶν δύναται νὰ γείνη λόγος περὶ καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως. Ὅπου ὁ ηθοποιός, κατὰ τὴν ὥραίν ἔκφρασιν τοῦ μεγάλου Ἔκκοφ, «βυθισθῆ ὡς δύτης εἰς τὴν θάλασσαν τῶν ἀνθρωπίνων συναισθήμα-

τῶν καὶ παθῶν καὶ ζητήση τὸν μαργαρίτην ἔως δῆτον τὸν εῦρη», δῆποι διὰ τῆς πιστῆς καὶ γραφικῆς ἀναπαραστάσεως τῆς ἑζωτερικῆς πραγματικότητος εἰσπνεύσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν τόπων καὶ τῶν χρόνων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αἱ ιδέαι κυκλοφοροῦν εἰς τὸ φυσικὸν τῶν περιβάλλον, ἐκεῖ μόνον συλλαμβάνεται φρίσσουσα ἡ ψυχὴ τοῦ δραματικοῦ ἔργου καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἀλήθεια καθ' ὅλην τὴν ἔντασίν της καὶ τὸ βάθος τῆς.

Τὰ τεχνικὰ καὶ ὑλικὰ μέσα τῶν παρόντων ἑλληνικῶν θιάσων εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τοιοῦτον ἴδιαν ὄλιγιστοι μόνον ἔχουν· τὰ βοηθήματα τὰ ὄποια παρέχει τὸ ἔπος ἡ τὸ μυθιστόρημα λείπονταν ἐδῶ· εἰς τὸ δρᾶμα ἀφίνονται πολλὰ κενὰ πρὸς συμπλήρωσιν· ὑπάρχουν χάσματα ἀπαιτοῦντα ἄλματα· ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ συνδημιουργήσῃ μετὰ τοῦ ποιητοῦ, καὶ ποῦ νὰ εὔρουν δὲν τὴν δύναμιν τῆς προσθολῆς εἰς τὸν αἰσθητικὸν κόσμον δηντῶν ἀποτελουμένων ἀπὸ λέξεις; Ἐπειτα εἶναι μεγάλη πλάνη ἡ ἴδεα ὅτι τὸ δράματικὸν ἔργον ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνον τὸ κείμενόν του· τέσσαρα καὶ ἐνίστε πέντε εἴναι τὰ οὐσιώδη συστατικὰ στοιχεῖα του· ἡ ποίησις πρώτα πρώτα, ἀλλ' ἐπειτα ἡ ὑπόκρισις, καὶ ἡ συμπληροῦσα τὴν ἐνσκήνωσιν διακοσμητικὴ τέχνη καὶ ἐνίστε καὶ ἡ μουσική. Ὅλα ταῦτα μαζί, ἐν τῇ ἀρμονίᾳ των, ἀποτελοῦν τὸ ἀληθὲς δράματικὸν ἔργον, καὶ μόνον δῆποι ὑπάρξῃ ἡ σπανία καὶ εὐτυχὴς σύμπτωσις τῶν δύναται νὰ γείνη λόγος περὶ καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως. Ὅπου ὁ ηθοποιός, κατὰ τὴν ὥραίν ἔκφρασιν τοῦ μεγάλου Ἔκκοφ, «βυθισθῆ ὡς δύτης εἰς τὴν θάλασσαν τῶν ἀνθρωπίνων συναισθήμα-

A. Π. K.

ΤΑΝΑΘΗΝΑΙΔ

Επιθυμοῦμεν νὰ παρακολουθήσουν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, δῆποι τὰ δημοσιεύμενα μόνον εἰς τὰ «Παναθήναια». Δὲν ἀποτελοῦν ἀντὶ τὴν διόλητη τῆς φιλολογικῆς καὶ ἐν γένει τῆς πνευματικῆς κινήσεως. Θέλομεν ἐφαρμόσοντες τὸ πρόγραμμά μας νὰ καταστήσωμεν τὸ κοινὸν ἐνήμερον τῶν ἐκδιδομένων ἔργων καὶ τῆς ἀξίας των. Διά τινα ἐξ αὐτῶν θὰ δώσουμεν περιλήψην μόνον, περιοριζόμενοι εἰς διλίγας κρίσεις. Ἄλλα θ' ἀναλύσωμεν λεπτομερῶς. Ἐν γένει θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἔξαρσωμεν τὴν ἀξίαν καὶ νὰ καθορίσωμεν τὸν χαρακτῆρα των.

Μὲ εἰλικρίνειαν καὶ θάρρος θὰ εἴπωμεν τὴν γνώμην μας. Ο κ. Κωνσταντίνος Χρηστομάνος ἀναλαμβάνει τὴν Ποίησιν. Ο κ. Δριστοτέλης Κουντίδης τὸ Θέατρον. Ο κ. Γεργγόριος Σενόπουλος τὸ Λιγγημα. Καὶ οἱ τρεῖς, συνεργάται μας ἐκ τῶν καλλίστων, ἀνέλαβον μὲ προθυμίαν τὸ δύσκολον αὐτὸν ἔργον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣ τὰ εὐρωπαϊκὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ πολὺς λόγος γίνεται περὶ τοῦ πολωνοῦ ποιητοῦ Γιάν Κάποβιτς. Ο χωρικός οὗτος καὶ υἱὸς χωρικῶν, ἐκ τοῦ μέρους τῆς Μεγάλης Πολωνίας τοῦ ἀνήκοντος εἰς τοὺς Γερμανοὺς καταγόμενος ἀνεδείχθη ὁ Βάρδος τῶν χωρικῶν. Ή ἔνδεια τὸν ἡνάγκασε νὰ διέλθῃ τὴν νεότητά του εἰς τὸ καλυβόσπιτον τῆς μητρός του. Ἐπὶ ὀλόκληρη ἔτη διήνυε πεζὸς δέκα χιλίομετρα τὴν ἡμέραν διὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον. Τόσον δὲ ἐγέμισεν ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ποίησιν τῶν περὶ αὐτόν, ὃστε μὲ δῆλη τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν τὴν ὄποιαν ἐλαθεν εἰς δύο πανεπιστήμια, ἐμεινει κατὰ βάθιος ἀληθῆς χωρικός, μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδός του, δημιουργὸς «νέας φρικάσσεως», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τὴν ὄποιαν εἶγε μεταχειρισθῆ ὁ Οὐγγώ διὰ τὸν Μπωδελαίρ. Η φωνὴ του γίνεται ἐντονωτέρα καθ' ἔκστην· ἐνίστε ἔχει ἡγους ἰσχυροὺς ὡς ἡ κωδωνοκρουσία καθεδρικοῦ ναοῦ· ἀλλοτε ὁμοιάζει μὲ βρυγηθμὸν λέοντος. Σύγχρονος τῶν ἀπηλπισμένων ἔκεινων, οἵτινες ἐπαναλαμβάνουν μετὰ τοῦ Βερλαίν «ὅλα τὰ ἔπιαν, διὰ τὰ ἔφαγαν, τίποτε δὲν μένει νὰ

εἰπῇ κανεὶς» λέγει νέα πράγματα, καὶ τὰ λέγει ἐντόνως καὶ διαυγῶς. Ἀλλοι ποιηταὶ ἀπολαμβνται ζητοῦντες πλουσίας ὁμοιοκαταληξίας καὶ σπάνια συναισθήματα, ἀλλὰ μένουν οἱ ίδιοι πάντοτε, δούλοι τῶν ὀνείρων των. Αὐτὸς ὁμοιάζει πρὸς δρῦν, ητίς αὐξάνει ἀνεπαισθήτως καὶ βάλλει ῥίζας ὅλονεν βαθυτέρας καὶ περισσότερον ἀδιασείστους. Ἀνευ ἐπιτηδεύσεως, μὲ παραφορὰν ἀκατάσχετον φάλλει τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Οὐδέποτε «αἰσθάνεται τὸν ἔσωτόν του τόσον μέγαν δὲν δταν μὲ ἓν κομματάκι συναισθήματος δημιουργῆς μεγαλοπρεπῆ βωμὸν εἰς τὴν Φύσιν». Ἔνε δὲ ποιητῆς τῶν ταπεινῶν, ὁ ποιητῆς τοῦ πόνου, ὁ φίλος τῶν δυστυχῶν οἵτινες ὑποφέρουν, ἀλλὰ δὲν παραπονοῦνται. Ή ποίησίς του εἶναι κατὰ τὴν φράσιν του «ἡ ἡγώ τῆς ὁδύνης τῶν λαῶν, η ἐπιθυμία τοῦ φωτός, τοῦ ἄρτου καὶ τῆς ἐλευθερίας». Ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἀρχήν: «καλλίτερα ν' ἀρπάσῃ κανεὶς εἰς τὰς χειράς τὸν πέλεκυν παρὰ ν' πέσῃ ὑπὸ τὸ κτύπημα τοῦ πελέκεως». Ἀφ' οὐδὲν ὀνειροπόλησης τὸ κοινωνικὸν ἰδεῶδες, ταξιδεύει πρὸς τὸ ἀπειρον ὅδηγούμενος ὑπὸ τοῦ θείου ἄστρου τὸ ὄποιον καταφέγγει δόλον τὸ ἔργον του. Σκέπτεται περὶ τῆς αἰώνιου πάλης τοῦ Ἀγαθοῦ καὶ τοῦ Πονηροῦ καὶ αὐτὸν δὲ τὰ ἐρωτικὰ κόσματος τοῦ εἶναι γεμάτα ἀπὸ ὑπέλαμπρων πανθεῖσμων. Ἡ ὄπλη ψυχὴ του καταφαίνεται πρὸς πάντων εἰς τὰ ἔκστὸν περίποια σομέτωτα, εἰς τὰ ὄποια, μὲ γλώσσαν τοῦ λαοῦ, διηγεῖται τὴν ζωὴν τοῦ πολωνοῦ χωρικοῦ. Εἶναι τὸ κατ' ἔξοχὴν χαρακτηριστικὸν ἔργον του.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ἀπέτεινεν εἰς τοὺς γνωστούς Γάλλους συγγραφεῖς τὸ ἔξης ἐρώτημα:

— Φρονεῖτε δηνας δὲ Τολστόη, δην τὰ μεγάλα ἔργα δὲν είναι μεγάλα εἰμὶ διστὶ εἴη προσιτά εἰς δλοντες καὶ καταληπτά ἀπὸ δλοντες;

Ο μυθιστοριογράφος Ρόδος, ο γνωστὸς διὰ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῶν φιλολογῶν τοῦ Βορρᾶ καὶ ἀλλοτε καθηγητῆς τῶν νεωτέρων φιλολογῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης, ἀπήντησε καθαρά: «—Ναι, ἀπολύτως. Ο μυθιστοριογράφος Μοντεγκούν εἶπε: «— Ναι, φρονῶ δῆπως ὁ Τολστόη δη διὰ τὰς τάριστουργήματα εἶνε ἀπλῶς.» Ο μυθιστοριογράφος Δὲ λὰ Φορὲ αποκρίνεται: «— Απολύτως.» Ο Ίουλιος Κλαρτῆς ἔγραψεν: «— Είμαι τῆς γνώμης τοῦ Τολστόη, τὸ ὀραιότερον τῶν μυθιστορημάτων τὸ ἀποδεικνύει, τὸ διδεῖ ἀφορμὴν σκέψεων εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας καὶ διασκεδάζει τὸ πλήθος: ο δὸν Κιγκτός.» Ο μυθιστοριογράφος Πουβιγών, ο τρυφερὸς ζωγράφος τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου ἀπήντησε: «— Τὰ μεγάλα ἔργα εἶναι τὸ πλεονέκτημα ὀλίγων ἐκλεκτῶν, οἵτινες τὰ ἔκτιμον, τὰ ἐννοοῦν, καὶ τὰ καθιστοῦν προσιτά εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τῶν ἔξηγήσεων των, τὰ ἐπιβάλλον διὰ νοήμονος θυμασμοῦ, δι' ἐνθουσιασμοῦ τὸν ὄποιον μεταδίδουν. Δὲν ὑπάρχει ἔργον ἄξιον λόγου, τὸ ὄποιον νὰ μὴ παρεγγωρίσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους. Αν ἀνέφε-

ρον παραδείγματα θὰ ἔγραφον τὴν ἴστορίαν ὅλων τῶν δοκιμασιῶν τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας»¹ Ο Μπάουερ: «—Νὰ εἰσθε βέβαιοι ότι τὸ πλῆθος ἐκλέγει καὶ ἀγαπᾷ μόνον τὰ στοιχειώδη διανοητικὰ προϊόντα, τὰ μέτρια, τὰ ἔχοντα μορφήν κατὰ συνθήκην παραδεδεγμένην.» Ο Ρεμπράχ: «—Τὰ μεγάλα ἔργα προστὰ εἰς ὅλους; »Ογι: ὁ Τολστόγιαννος: «—Η ἀντίληψις τῆς τέχνης προϋποθέτει τὴν καλλιτεχνικὴν ἀγωγήν, ἡ τὸ ἔμφυτον χάρισμα, ἡ τούλαχιστον τὴν γενικὴν ἱκανότητα τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ. Εἰνεὶς ὅλοι καλλιτέχναι εἴς ὄρμαφύτου ἡ ἔξι ἀνατροφῆς; »Ἐχουν ὅλοι τὴν ἀπαιτούμενην ἀντίληψιν; Τότε λοιπόν; »Ο Σανταβούάν: «—Η Τέχνη καὶ τὸ ὥραῖον εἶνε ἵερο μυστήρια, τὰ ὄποια φέρουμεν ότι θὰ διαφέγουν πάντοτε τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν καλισθησίαν τῶν πολλῶν.» Ο Σίμος: «—Η τέχνη εἶνε στοιχεῖον ἀριστοκρατίας. Απαιτούνται σπουδαῖ, μακρὰ προπαρασκευή ἀπαιτεῖται ἄνεσις καὶ ἐπομένως γρήματα ὅπως γείνη τὶς ἱκανὸς νὰ ἔκτιμησται τὰριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.» Η κόμησσα Διάνα, ἡ ὑπὸ τὸ φευδώνυμον τοῦτο τόσας ὥραίας συλλογὰς σκέψεων καὶ γνωμῶν δημοσιεύσασα εὐφύης γαλάτις, ἀπεκρίθη: «—Ογι, νομίζω ότι ἀπαιτεῖται προπόνησις τοῦ πνεύματος διὰ νὰ ἐννοηθῇ τὰς φιλολογικὰς καλλονάς, ὅπως ἀπαιτεῖται ἀγωγὴ τῶν ὄφθαλμῶν διὰ νὰ θαυμάσουν τὸν Μιγαλῆλ. Ἀγγελον καὶ τὸν Λεονάρδον δὲ Βίντσι.»

ΑΓΓΛΟΣ τὶς ὁνομαζόμενος Σαμουὴλ Βοῦτλερ ἐδημοσίευσε πρὸ τίνος σύγγραμμα, εἰς τὸ ὄποιον ἀγωνίζεται ν' ἀποδεῖξῃ, καὶ νομίζει ότι τὸ κατορθώνει, ότι συγγραφεὺς τῆς Ὁδυσσείας εἶνε γυνή. Ήτο νέα καὶ παρθένος, συγγενής τοῦ βασιλέως Ἀλκινού, ἵσως θυγάτηρ του, ἵσως αὐτὴ ἡ ἴδια Ναυτικά!

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ περιοδικὸν «'Αμερικανὸς ἐπιστήμων» καταγγέλλει τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ "Ἀγγλούς ότι κρησιμοποιοῦν τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Σουρὰ καταδίκους εἰς κατασκευὴν πλαστῶν αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων. Διακόσιοι περίπου καταδίκοι ἐργάζονται μὲ τόσην δεξιότητα, ὥστε οἱ ὅδιαδερκέστεροι τῶν ἐμπειρογνώμονων δυσκολεύονται νὰ διασκρίνουν τὰς γηγενίας αἰγυπτιακὰς ἀρχαιότητας τῶν φευδῶν. Ἐώς τώρα ἡ παραποίησις περιωρίζετο εἰς μικρὰ ἀντικείμενα, ἀλλὰ φαίνεται ότι ἡ βιομηχανία μέλλει νὰ λάβῃ ἀνάπτυξιν, διότι ἡ σαρκοφάγοι καὶ μούμιαι καὶ ἀγάλματα καὶ πάπυροι πρόκειται νὰ τεγγουργηθῶσιν. Ἐφ' ὅσον ἡ κατανάλωσις τῶν ἀρχαιοτήτων τούτων ἐγίνετο μόνον ἐν Ἀμερικῇ, τὰ σοφὰ σωματεῖα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἀνησυχοῦν πολὺ ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ προϊόντα ταῦτα τοῦ φεύδους ἀπειλοῦν νὰ κατακλύσουν καὶ τὴν ἀγγλικὴν ἀγοράν, ἡ Βασιλικὴ ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἀπέτεινεν εἰς τὸν Λόρδον Σόλλεσβαρο ἔντονον διαμαρτυρίαν καυτηριάσουσα τὴν ἐπαίσχυντον ταύτην βιομηχανίαν.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ. Ε' Ή υπὸ Γερμανῶν διοργανωθεῖσα ἀποστολὴ τῆς Φυσικῆς Ἰστορίας ἐπανέκαμψεν εἰς Εὐρώπην μετὰ διετῆ περιοδείαν κατ' ἔξοχην καρποφόρον εἰς τὸν

Εἰρηνικὸν Ωκεανόν. Ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ὁ καθηγητὴς Σάουενφελδ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τῆς Βρεμηνῆς κύριος σκοπὸς αὐτῆς ἦτο ἡ μεθοδικὴ διερεύνησις τῆς νήσου Λαξίζηντς εἰς τὸν μεσημβρινὸν Ειρηνικὸν. Οἱ ἔξερευνται ἐμελέτησαν ἐπισταμένως τὰ ὅητα τῶν πτηνῶν ταῦτα ὄποια φωλεύουν εἰς τὸν βράχον τοῦτον, συνέλεξαν ποικιλίαν ἑδηνὸν ἀυτοχθόνων πτηνῶν καὶ παρέλασθον μετ' ἔσωτῶν σκελετούς, ἔκατον σερμάτων, φωλεάς· ἐπίσης συνέλεξαν πολλὰς γελώνας. Ἐκ τῶν βοτανικῶν εὑρημάτων ἄξια λόγου εἶνε τὰ ὑπόλοιπα φοίνικος ἑντελὼς ἐξαφανισθέντος. Μεγάλην ἄξιαν ἔχει καὶ ἡ θαυμασία συλλογὴ τῶν κοραλλίων. Η ἀποστολὴ ἐπεσκέψθη καὶ τὴν Νέαν Ζηλανδίαν καὶ τὴν νῆσον Τσάθαμ, ἐκ τῆς ὄποιας ὁ Σάουενφελδ παρέλασθε σκελετὸν ιθαγενοῦς· οἱ ἀρχέγονοι κατοικοῦσι τῶν νήσων τούτων ἡριανθησαν μεγάλως, μετά τινα δὲ ἔτη ἡ φυλή των θὰ ἔξαφανισθῇ διοσγερφῶς.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ ὁ Σαίκσπηρ εἶνε τόσον δημοτικὸς ὅσον ὁ Γκαΐτε καὶ ὁ Σίλλερ, θεωρεῖται δὲ σχεδὸν ὅσον οὗτοι ἀντιπρόσωποις τοῦ ἀγγλοσαξονικοῦ πνεύματος· ὁ βωμὸς τῶν ὄποιον ὕψωσεν εἰς τὸν μέγαν ἄγγλον ὁ Λέσιγγ κρητηνίσας ἀμειλίκτως τὰ δραματικὰ εἰδῶλα τῆς γαλλικῆς καλλονᾶς παραμένει ἀκόμη ὁ δῆθος περικυλούμενος ὑπὸ εὐλαβῶν. Σαίκσπηρεις Ἐταιρεία ὑφίσταται ἐν Γερμανίᾳ ὅπως καὶ ἐν Αἴγαλίᾳ φροντίζουσα· περὶ συλλογῆς παντὸς μυημένου ἀφορῶντος εἰς τὸν Σαίκσπηρ, καὶ ζωηρῶς ἐργαζούμενη πρὸς διάδοσιν τῶν ἔργων του. Η Ἐταιρεία αὕτη ἐδρεύουσα ἐν Βειμάρῃ ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν ποιητὴν τὸν "δημιουργήσαντα περισσότερον μετὰ τὸν Θεόν". Η πρότασις ἐγίνετο μετ' ἐνθουσιασμοῦ δεκτὴ καὶ μετ' ὀλίγον ὁ δρειγάλκινος Σαίκσπηρ θὰ κομῇ μίαν τῶν ὠραιοτέρων ὅδῶν τῆς Βειμάρης· πολὺ δὲ ἐπιτυχῆς ἐξελέγηθη καὶ ἡ θεσίς ἐπὶ τῆς ὄποιας θὰ ἰδρυθῇ ὁ ἀνδριάς· πρὸ τοῦ περιωνύμου θεάτρου, πλησίον τῶν ηνωμένων ἀνδριάντων τοῦ Γκαΐτε καὶ τοῦ Σίλλερ.

ΤΑ ΕΡΓΑ τοῦ Γκέρχαρτ Χάουπτμαν, τοῦ πολυχρότου συγγραφέως τῶν "Υφαντῶν", ἐλκύουν παντοῦ μέγα φιλολογικὸν ἐνδιαφέρον· τοιοῦτο ἐνδιαφέρον ἐξήγειρε καὶ ὁ ἀμαξηλάτης Χένσελ, τὸ σφόδρα πράγματοφαίκὸν ἔργον τὸ τόσον ἐπευφημηθὲν ἀλλοτε ἐν Γερμανίᾳ, τὸ ὄποιον ἀνεβίβασεν ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὸν Ελεύθερον Θέατρον ἐν Παρισίοις ὁ Αντοάν.

Πιστὴ καὶ ἀπηκριθωμένη μελέτη γραφικοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, πρόσωπα ἵσχυρων διαγεγραμμένα, ἀνευ μὲν ἀτομικότητος ψυχολογικῶν περιέργου, ἀλλὰ πλήρη καταπληκτικῆς δυναμεώς φυσικῆς ζωῆς, ἔμφυτα ἀνευ καλινοῦ, ἀτμόσφαιρα πόνου καὶ ὄμιλην, τοιοῦτο εἶνε τὸ τραγύν καὶ βίαιον τοῦτο ἔργον τὸ μεθύσκον ὃς ἵσχυρὸν ποτόν, ἀπὸ τὸ ὄποιον ὃ θεατὴς ἐξέργεται μὲ κατάκοπον τὸν ἔγκεφαλον καὶ ἔξηγνηλην τὸν νεῦρα. Βεβαίως δὲν αἰσθάνεται τέρψιν, ἀλλὰ αἰσθάνεται σφοδρὰν συγκίνησιν.

Ἴδον ἡ ὑπόθεσις δὲ ὀλίγων: εἰς ἐν κωρίον, εἰς τὸ βάθος τῆς Σιλεσίας ὅπου ὁ σιδηρόδρομος δὲν εἰσῆλθεν ἀκόμη, ὁ ἀμαξηλάτης Χένσελ ἀνέλαβε τὴν μεταγγικὴν ὑπηρεσίαν. Αὐτὸς μὲν τοὺς ἵππους του, τὴν γυναικά του καὶ τὴν ὑπηρετήριαν του κατέχει τὸ ὑπόγειον ἐνὸς ξενοδοχείου -ζυθοπωλείου. Ολον τοῦτο τὸ

Γράμματα — Τέχνη — Επιστήμη

περιβάλλον ἀπεικονίζεται πιστῶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Η σύζυγος τοῦ ἀμαξηλάτου ἀποθνήσκει· ἡ ὑπηρετήρια λαμβάνει τὴν θέσιν της· εἶνε πικρόγολος καὶ φιλοκερδῆς, ἔχουσα τὴν αἰνιγματώδη φιλοδόξιαν τῶν ἀγροίκων· ὑπέταξεν ἐντελῶς τὸν ἀγαθὸν καὶ χριστὸν Χένσελ· οὗτος τῆς συγχωρεῖται ἐπειδὴ τὰ παλαιὰ ὀλισθήματά της, δταν ὅμως μανθάνει ότι τὸν ἀπατῆτη μὲν την προσήνεις τῆς μανιώδης, συντρίβει τὰ πάντα, ἀφίνει σχεδὸν εἰς τὸν διόπτην τὸν ὑποκύπτειον διόπτην τοῦ ξενοδοχείου, ἀλειμμένον μὲν μυραλοίφας ὡς κουρέα, γίνεται μανιώδης, συντρίβει τὰ πάντα, ἀφίνει σχεδὸν εἰς τὸν διόπτην τὸν διόπτην τοῦ ξενοδοχείου, μὲν τὰ τυπάντα τοῦ ξενοδοχείου μετά τινας ημέρας ἐν μέσῳ παραληπτικῆς κρίσεως.

Ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τραχέος τούτου θέματος ὁ γερμανὸς δραματοποιὸς κατεσκεύασεν ἔργον ἵσχυρὸν καὶ εἰς μέρη τινὰ βαθέως συνταράττον. Η τετάρτη πρᾶξης, ἡ περιέχουσα τὴν σκηνὴν τῆς βιαίας ὄργης τοῦ Χένσελ, συγχλονεῖ ἵσχυρῶς, ὁ δὲ Λυτοάν ὑπεκρίθη αὐτὴν μετά τινας ημέρας ἐν μέσῳ παραληπτικῆς κρίσεως.

ΜΕΤΑ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐδιδάχθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Vaudville ἐν Παρισίοις ὁ Κατήφορος, (La pente douce), δρᾶμα τετράπτρακτον τοῦ Φεοράνδου Vandœuvré. Η ὑπόθεσίς του ἔχει ως ἔξης: Η κυρία Γενεβιέβη Βρεσσόν καὶ ὁ Πέτρος Κλαράνς ἀγαπῶνται, ἀλλ' ἀνθίστανται κατὰ τὸν ἑρωτικὸν πειρασμοῦ, διότι εἶνε ἔντιμοι καράκτηρες καὶ διότι εὐλαβοῦνται καὶ οἱ δύο πολὺ τὸν Γεωργίου Βρεσσόν, σύζυγον τῆς Γενεβιέβης, ὁ ὄποιος εἶνε ἄξιος πολλῆς ἐκτιμήσεως. Αλλ' ἡ ἀντίστασίς των δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ παραταχθῇ διὰ παντὸς καὶ ίδον διότι μικρόν κατὰ μικρόν, ὡθουμένους ὑπὸ ἀκαταμαγήτου δυνάμεως, τοὺς παρασύρει ὁ κατήφορος, αὐτοὺς καὶ τὰς ὑπαγορεύεταις τῆς συνεδρίσεως καὶ τὰ ὠραῖα των ὄνειρα. Ο Πέτρος Κλαράνς θέλει ἐν ἀρχῇ ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς Γενεβιέβης, ἀλλ' ὁ ἔρως μαζίλλον ἡ ἡ ἀναβολὴ ἀποστολῆς εἰς Αφρικήν, τῆς ὄποιας εἰχεὶν ἀποφασίσει νὰ συμμετάσῃ, τὸν κρατεῖ τοῦ Παρισίοις. Αποφασίζουν τότε ἡ Γενεβιέβη καὶ ὁ Πέτρος νὰ εἰπουν τὰ πάντα εἰς τὸν Βρεσσόν, νὰ εἰπουν διότι ἀγαπῶνται, διότι ἀνήκουν ὁ εἰς εἰς τὸν ἀλλοτε τοῦτον διόπτηντον φράσιν, μίαν ἀπὸ τὰς φράσεις ἐκείνας τὰς διφορουμένας, τὰς δοκιμαστικάς, αἱ ὄποιαι μοιραίων ἐκφέρονται εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Τὴν φράσιν ταῦτην ὁ σύζυγος ἐκλαμβάνει ὑπὸ τὴν καθησυχαστικήν της ἔννοιαν. Εἴχε νομίσει πρὸς στιγμὴν τὴν σύζυγον του καὶ τὸν φίλον του ἐνόργους, τοὺς διαβλέπει ἀθώους, καὶ ἐκβάλλει τοιαύτην κραυγὴν χαράς, ὡστε ὁ Πέτρος ἀπομένει ἀναυδός καὶ κατόπιν βλέμματος τὸ ὄποιον ἀνταλλάσσει μετὰ τῆς Γενεβιέβης καθηθηγούμενης ἐντελῶς ἐκείνον, ὁ ὄποιος δὲν ζητεῖ ἡ ναζήση διατηρῶν τὴν πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὸν φίλον ἐμπιστοσύνην του. Οἱ δύο ἔρασται ἀναγνωρίζουν περιλύπως τὴν ἀνάγκην τοῦ Ψεύδους. Οπισθοχωροῦν πρὸ τῆς συμφορᾶς τὴν ὄποιαν θὰ ἐπέφερον διὰ μιᾶς μόνης λέξεως, θὰ μιμηθοῦν τοὺς λοιποὺς ἔραστας, θὰ ἀκολουθήσουν ἔως τέλους τὴν ὄδον εἰς τὴν ὄποιαν τοὺς ὄθησεν ἡ εἰμαρμένη. Ο βουλόμενος ἂν φέξῃ αὐτοὺς ἐν ὄνοματι τῆς ἀπολύτειας καὶ τῆς ζυθοπωλείου, συνεκίνησε τὸ ακροατήριον διὰ τῆς ὠραίας ὑποχρέσεως μεθ' ἡς διηρμήνευσε τὸ πρόσωπον τῆς Ιωάννας Δ' Αρχ. Η θερμή καὶ παλλομένη φωνή τῆς, τὸ ἀπταιστὸν τοῦ τονισμοῦ, ἡ καθαρότης

σίας, ἀρκουμένους εἰς τὸ μέτριον διὰ νὰ μὴ ἐπιβάλουν τὸ χείρον.

Ι ΣΩΣ εἰς τὴν μνήμην τινῶν μένει ἀκόμη ἡ ἐνθύμησις τῆς μικρᾶς κορασίδος μὲ τὴν

τῆς ἀπαγγελίας, ἡ ἐκφραστικὴ καλλονὴ τῆς ἀπέδωκαν θαυμασίως τὴν ἡρωϊκὴν γλυκύτητα τῆς Λύρηλιανῆς Παρθένου».

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ Ἐλσιγγφόρς τῆς Φινλανδίας ἐπανειλημένως παρεστάθη τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους εἰς ὥραιαν φινικήν μετάφρασιν μετὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Saint-Saëns.—Εἰς δὲ τὴν Κολωνίαν, ἐν τῇ συναυλίᾳ τοῦ αὐτοῦ Φρειδείου, ἐξετελέσθησαν τρία ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μέλη κατὰ τὴν διερμήνευσιν τοῦ ἐν Βερολίνῳ καθηγητοῦ Ὀσκάρ Φλάισερ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ συνέστη ἔταιρεία πρὸς ίδρυσιν Νεωτέρου Φρειδείου μέλλοντος ν' ἀφιερωθῇ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην. Η αὐτὴ ἔταιρεία σκοπεύει νὰ κατασκευάσῃ δύο μεγάλας θεατρικὰ αἰθουσας συνηρμοσμένας ἐκ μερῶν καὶ διαλυτάς, αἵτινες θὰ ἐγκαθιδρύνωνται εἰς τὰ διάφορα τμήματα τῶν Παρισίων καὶ ἴδιας εἰς τὰς ἀποκέντρους συνοικίας διαμένουσαι ἐπὶ ἔνα μῆνα εἰς ἑκάστην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον δέκα διάφοροι ἔργα θὰ παρασταθῶσι, τὸ ἀπομεσήμερον δ' ἑκάστης πέμπτης θὰ δίδωνται ἰδιαίτεραι παραστάσεις δωρεὰν διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων. Η αἴθουσα θὰ περιλαμβάνῃ 1600 θέσεις, τῶν ὅποιων ἡ τιμὴ θὰ ποικιλή ἀπὸ 3 φρ. μέχρι 50 ἑκατοστῶν. Θὰ ἐκτελῶνται εἰς αὐτὰς καὶ λαϊκαὶ συμφωνίαι μὲ τίμημα εἰσόδου 50 καὶ 25 λεπτῶν.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑI TEXNAI

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΚΛΙΜΤ, τοῦ ὅποιου δημομοσιεύσμεν τὴν Ἀγάπην εἰς τὴν πρώτην σελίδα, ἐγεννήθη τὸ 1862 ἐν τῇ κωμοπόλει Baumgarten παρὰ τὴν Βιέννην τῆς Λύστριας ὡς πρωτότοκος υἱὸς πτωχοῦ λιθογράφου. Τὰ πρώτα βήματά του εἰς τὴν Τέχνην διηγύθυνεν ὃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐξέχων βιενναϊκός ζωγράφος Λαουφέργερ, ὅστις ἐπέδρασε κάπως ἐπὶ τῆς σχεδιαστικῆς καὶ τεχνικῆς αὐτοῦ ἴδιορυτίας. Ταχέως δόμως ὁ νεαρὸς Κλίμτ ἐχάραξεν εἰς τὸν οὐράνιον κάμπον τῆς Τέχνης καινούργια μονοπάτια, ὅπου μόνος του προχωρεῖ καὶ τὰ ὅποια, καθὼς διαβαίνει, φεγγοβολοῦν μὲ τὴν λάμψιν τῶν δρόμων τῶν ἄστρων. Τὰ ἔργα του ὅλα, ἴδιας δὲ αἱ δύο τελευταῖαι μεγάλαιι συνθέσεις του, ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ιατρική, πρωτοτιμέναι καὶ κοσμήσωσι τὴν ὁροφήν του προδόμου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, εἶναι σὰν βουτηγμένα εἰς ἐν γλαυκὸν καὶ παλλόμενον φῦς ὑπεργήνου χάρους, ἀπὸ τὸ ὅποιον αἱ ζωγραφικαὶ ἴδεαι, ὡς μία νεφελώδης ὥλη, συμπυκνοῦνται εἰς μορφὰς χωρὶς νὰ χάνουν ἐν τούτοις τὴν ἐνότητα των μὲ τὴν πρώτην δημιουργικὴν ἀφετητήριαν. Αἱ μορφαὶ τοῦ Κλίμτ ζουν οὕτω μέσα εἰς μίαν μουσικὴν ἀτμοσφαίραν, ἡ ὅποια εἶναι συγχρόνως ἡ πρώτη αἰτία καὶ ἡ πρώτη ὥλη τῆς γεννήσεως των καὶ τῆς ὅποιας μουσικὴ ἐνσάρκωσις πάλιν εἶναι αἱ διαγεγραμμέναι μορφαῖ.

Εἶναι ὁ μέλλων ἴως ζωγράφος ὅστις μεταχειρίζεται τόσον ἴδιαζόντως τὰ χρώματα αὐτὰ ὡς μουσικὰς καὶ δημιουργικὰς ἴδεας, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ πλάττῃ ἀπὸ τὴν μουσικὴν τῆς ψυχῆς του τὰ ὄντα τῆς φαντασίας χωρὶς νὰ τὰ γυμνώνῃ ἀπὸ τὸν

ἀρμονικὸν φωτοστέφανον τῆς γεννήσεως των. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔργα του εἰναι γεμάτα ἀπὸ ψυχικὴν δόνησιν καὶ ἡ γραμμή, χωρὶς νὰ εἶναι μόνον γραμμή. ἀλλὰ κυρίως τάσις πρὸς γραμμήν, ἐκφράσει τόσα ἀσύλληπτα συναισθήματα καὶ αὐτὰ μὲ τὸσην ἔντασιν ἐπως καὶ μία ἡχητικὴ γραμμή, τὴν ὅποιαν τραβεῖ τὸ δοξάρι φρικιῶν ἐπάνω εἰς τὴν χορδὴν παλαιοῦ βιολιοῦ. Αὐτὸς ὁ «ἔντονος ψυχολόγος», δύως ὑέλω νὰ τὸν ὄνομάσω, ὁ ὅποιος δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν γραμμήν ἀλλὰ τὴν γεννᾶ, ὁ χαρακτηριστικὸς δι' ὅλην τὴν νέαν τάσιν τῆς ζωγραφικῆς τέχνης, τὴν ὅποιαν τυφλὰ παραγοούμεν ὅταν τὴν μυκτηρίζωμεν ὡς Secession, ὁ ἀναφανεῖς ἐνωρίτερα ἀκόμη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ τὴν μουσικήν, ἔλαβεν εἰς τὸν γρωστῆρα τοῦ Κλίμτ ὑψίστην δύναμιν ἐκφράσεως. Εἶναι ἀποκαλυπτικὸν διὰ τὴν τύφλωσιν εἰς τὴν ὅποιαν εὑρίσκονται τὴν σήμερον καὶ κρατοῦν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην οἱ τεταγμένοι νὰ διευθύνωσι καὶ φωτίζωσι τὸ κοινόν, διὰ αἱ δύο προμνημονευθεῖσαι συνθέσεις τοῦ Κλίμτ, αἱ παραγγελθεῖσαι παρὰ τοῦ αὐστριακοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, ἐξήγειραν εἰς ἐπανάστασιν κατ' αὐτοῦ ὅλας τὰς κορυφαίας μούμιας τῆς τεχνοκριτικῆς, προεξάρχοντος τοῦ συναφιού τῶν καθηγητῶν τῆς Αἰσθητικῆς, τῶν καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφίας καὶ Ἱατρικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημιώ μέχρι τοῦ σημείου ὃστε ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἡναγκάσθη εἰς ἐπανειλημμένας ἐπερφάτησεις ἐν τῇ Βουλῇ νὰ δικαιολογηθῇ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀριστουργημάτων αὐτῶν. Καὶ αἱ δύο ἐκτεθεῖσαι κατόπιν εἰς τὴν Διεθνῆ "Ἐκθεσιν τῶν Παρισίων ἔλαβον τὸ πρώτον βραβεῖον καὶ γρυσσύν μετάλλιον.

Κ. X.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθσαν: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ, ὑπὸ Γεωργίου Κακλαμάνον ὑποστρατήγου (σχετικῶς πρὸς τὰ περὶ αὐτοῦ δημοσιεύσθεντα ἐν τῇ Ἐκθεσει τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου ἐπὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1897). Τυπογραφείον τοῦ «Ἀστεως» 1901.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ, ὑπὸ Δημητρίου Γ. Κακλαμάνου. Πολυτελής, καλλιτεχνικώτατος τόμος μετὰ 24 εἰκόνων, ἐξ ὧν 4 χρωματισταὶ ὅλοστειδοι καὶ 2 φωτοτυπίαι. (Ἀθῆναι. Τυπ. «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη. Δραχ. 4).

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ, ὑπὸ Γεωργίου Γερασιμοπούλου δικηγόρου, ἀπαγγελθεῖς ἐν τῷ μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ὑπαπαντῆς τῇ 80^ῃ ἀμφιετηρίδι τῆς Ἑλλην. Ἀνεξαρτησίας. (Τύποις «Θάρρους», Καλάμαι 1901).

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ὑποβλήθεν εἰς τὸ ἐν Ναυπλίῳ συνελθὸν τὴν 24 Ἀπριλίου 1901 Α' Πανελλήνιον Γεωργικὸν Συνέδριον, ὑπὸ Νικολάου Δελακοβία δικηγόρου, ἐν Ἀθήναις.

ΑΡΜΟΝΙΑ ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, τεῦχος 5ον. (Ἀθῆναι. Τυπ. «Ἐστία», Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη).

ΠΑΛΟΥΤΟΛΟΓΙΑ γι' ἀρχάριους ἀπὸ τ' ἀγγλικά, ὑπὸ Γ. Μαρκέτη. (Ἀθῆναι. Τυπογραφείον «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, 1901. Δραχ. 2.50).

Ἄγγελοντας: ΑΤΘΙΔΕΣ, ὑπὸ Ἀχιλλέως Νέη. Ποιήματα μὲ 70 περίου κυανοτυπίας.

ΚΑΖΑΝΗΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ Γ'

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ